

NADBISKUPOVA RIJEČ**MLADE MISE U NADBISKUPIJI**

Dok pišem ovaj uvodnik za dvobroj 5/6 Vjesnika Zadarske nadbiskupije, početkom lipnja, već nas pritiskaju proljetne vrućine. Neugodne su. Umrtvijuju. Svima nam je, međutim, još posvršavati ozbiljne poslove. U školama je školska godina u nervoznoj završnici zbog štrajkova učitelja i profesora i zbog ozbiljnih, teških i sudbonosnih ispita. U župama su u tijeku prve Pričesti i slavlja sv. Potvrde.

Uza sve to, naša nadbiskupijska crkvena obitelj očekuje i sprema se za još tri Mlade mise, u Zadru, Gorici i Svetom Petru. Prije tih slavlja bit će svećeničko ređenje naših đakona don Ivice, don Marina i don Zdenka u Katedrali, u nedjelju, 28. lipnja. Srpanj će dakle obilježiti tri Mlade mise. Osjećamo se pred Bogom radosni i zahvalni. I molitveno raspoloženi da mladomisnici pomoći Božjom ispune očekivanja Božjeg naroda, subraće u prezbiteriju i svoga nadbiskupa.

Isto tako očekujemo da pripreme za Mlade mise i samo njihovo odvijanje budu na ljudskoj i duhovnoj razini. Uočeno je prethodnih godina da se ponegdje gubi duhovno obilježje obiteljskih slavlja Mladih misa. Ponekad su događanja prelazila u banalnost bilo u glazbenom programu bilo u govorima sudionika kod stola. Time su bila oslabljena i sama liturgijska slavlja već održana u crkvi.

Treba li kazati da su oba slavlja, u crkvi i kod stola, svjedočki događaj. Onaj u crkvi slavi Boga i ističe odabranje i pozivanje Božje koje je namijenjeno Crkvi i svijetu. Onaj kod stola naglašava obiteljsku i župnu radost što je Bog pohodio narod svoj u osobi mladomisnika. Sve to traži dobru pripremu, solidno vođenje i odvijanje pučke radosti poslije crkvenog slavlja. Svatko, iz crkve i s bratske gozbe mora otići radostan i izgrađen dobrim držanjem svih sudionika. Ako tako ne bi bilo, postliturgijski skupovi ne bi imali smisla, ni opravdanja.

Naš vjerni puk voli svoje svećenike, raduje se novima i uvijek očekuje od nas istinsko duhovno uzdarje. To je bila uvijek i naša želja i nastojanje.

Nadbiskup

SVETA STOLICA

ZAHVALA SVETOGA OCA IVANA PAVLA II. NA USKRSNOJ ČESTITCI OCA
NADBISKUPA

SEGRETERIA DI STATO

Prima Sezione – Affari Generali

Br. 432.000

Vatikan, 28. travnja 1998.

Preuzvišeni Gospodine,

Vrhovni Svećenik je s ljubavlju primio Vašu čestitku koju ste Mu, takođeri i u ime umirovljenoga nadbiskupa mons. Marijana Oblaka, klera i svega naroda Božjeg s područja Vaše Nadbiskupije, poslali za Uskrs, očitujući ujedno i svoje zajedništvo praćeno žarkom molitvom za Njegovu osobu i službu.

Njegova Svetost od srca zahvaljuje na tolikoj ljubaznosti te, dok za Vas i za cijelu dragu Crkvu zadarsku ište obilan izljev Duha Svetoga, što je bio prvi dar Uskrsloga njegovim učenicima kojim ih je učvrstio u svjedočenju i u propovijedanju Evandelja, svima, kao zalog svoje stalne naklonosti, rado udjeljuje zatraženi apostolski blagoslov.

Potvrđujući Vam svoje poštovanje istodobno Vas srdačno pozdravljam,

Vašemu preuzvišenome gospodstvu
odani u Kristu Isusu

+ Giovanni Battista Re
zamjenik

Preuzvišeni gospodin
Mons. Ivan Prendić
nadbiskup zadarski
Zeleni trg 1
HR – 23000 ZADAR

Nadbiskupov odgovor na upit u svezi incidenta na košarkaškoj utakmici Zadar-Cibona u Zadru - Zadarski list, 12. 05. 1998.....	170
Tradicionalna proslava Gospe od Zečeva u Ninu	171
Sjednica svećeničkog vijeća.....	172
 IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA.....	 173
Zadarska zvona i zvonici II.....	173
Dračevac Ninski.....	183
 KRONIKA.....	 187
Nadbiskup ordinarij.....	187
Generalni vikar	191
Nadbiskup u miru.....	193
 NOVI TELEFONSKI BROJEVI.....	 194

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE – Službeni vjesnik Nadbiskupije zadarske. Izdavač: Nadbiskupski ordinarijat Zadar, Zeleni trg 1, Uređuje: uredničko vijeće. Odgovorni urednik: msgr. Ivan Prendić, nadbiskup zadarski, Zeleni trg 1, 23000 Zadar, tel. 315-712, fax. 316-299. Tisak: wa graf, Zadar, N. Tesle bb, 23000 Zadar, tel. 323-592. Datum ulaska u tisak: 16. lipnja 1998.

PAPINSKO VIJEĆE ZA OBITELJ

IZJAVA O OPADANJU PRIRASTA PUČANSTVA U SVIJETU

Donosimo hrvatski prijevod Izjave Papinskoga vijeća za obitelj o opadanju prirasta pučanstva u svijetu, s nadnevkom od 27. veljače 1998. godine. Dokument kojega je izvorni tekst na francuskom jeziku, bio je objavljen u "L'Osservatore Romano" od 15. ožujka; talijanski tekst objavljen je u "L'Osservatore Romano" od 3. travnja 1998.

Istina o razvoju stanovništva zemalja u svijetu je nepobitna. Sve je očitije da u svijetu postoji znatno demografsko usporavanje, koje je započelo oko 1968. U 51 zemlji, prirast je već ispod "praga izmjene". Petnaestak od tih zemalja bilježi upravo svake godine više smrti nego rođenja. Žurno je sve upoznati s tom istinom. Nužno je odmah uspostaviti pravu solidarnost, odlučno okrenutu budućnosti i s poštivanjem Povelje o čovjekovim pravima čija se pedeseta obljetnica slavi ove godine.

1. Pozornost prema razvoju stanovništva

U skladu s povjerenim mu poslanjem, Papinsko vijeće za obitelj izbliza slijedi razvoje stanovništva različitih zemalja u svijetu (1). Zbog toga je Vijeće već okupilo u različitim prilikama stručnjake svjetskoga glasa. Susreti su pristali najpodrobnije ispitati prilike svojstvene različitim kontinentima. One na američkom kontinentu bile su tema kongresa održanog u gradu Meksiku (21-23. travnja 1993.) (2). Prilike Azije i Oceanije bile su ispitane za vrijeme razgovora održanog u Taipeiu (18-20. rujna 1995.) (3). Razlike u razvojima stanovništva europskih zemalja bile su analizirane u Rimu (17-19. listopada 1996.) (4). Papinsko vijeće za obitelj upravo priprema susret koji će biti posvećen ispitivanju prilika u afričkim zemljama.

Istodobno Vijeće s pozornošću i zanimanjem prati radove centara za istraživanje koji se bave demografskim pitanjima. Među tim centrima ističe se Podjela stanovništva pri ekonomskome i društvenom Vijeću OUN. Od 4. do 6. studenoga 1997. ta je ugledna ustanova skupila četrnaest međunarodno poznatih stručnjaka s namjerom

da ispitaju opadanje prirasta pučanstva na svjetskoj ljestvici, njegovu sadašnju važnost, njegove uzroke i posljedice. Ti stručnjaci nisu mogli doli potvrditi ono što sve demografske činjenice pokazuju već nekoliko godina: opadanje prirasta koje već dvadeset godina pogoda veći dio industrijaliziranih zemalja – sjeverne i zapadne Europe, Kanadu, Sjedinjene Države, Japan, Australiju, Novi Zeland – proteže se na sve većibroj zemalja u razvoju u srednjoj i istočnoj Europi, u Aziji i na Karibima. Jedan je od tih stručnjaka primjetio, gledajući trajnog značaja tog opadanja počevši od 1975. u zemljama koje su već tada pokazivale slabi prirast: "Kad jednom prirast počne opadati, njegovo se opadanje nepromijenjeno nastavlja" (5).

2. Globalno i pogrešno mišljenje

Već dugo vremena razgovori o populaciji odlučno zastupaju globalno i pogrešno mišljenje prema kojemu bi svijet bio zarobljenik "eksponencijalnog" ili "galopirajućeg" demografskog rasta, koji bi doveo do "demografske eksplozije". Papinsko vijeće za obitelj, koje je prikazalo u jednoj od svojih publikacija (6) uzaludnost tog površnog mišljenja, radosno utvrđuje da se unutar nekih predstavnštava OUN počinje priznavati istina o demografskim činjenicama. Doista, već oko trideset godina, konferencije potpomognute tom Organizacijom izazivaju bezrazložnu zabrinutost o demografskim pitanjima, osobito u zemljama na Jugu. Zbog toga uznemiravanja, različita predstavnštava OUN uložila su, i dalje ulažu, znatna novačna sredstva da prisile velik broj zemalja na provođenje maltuzijanske politike. Razvidno je da ti programi, uvjek kontrolirani izvana, donose općenito prinudne mjere kontrole

rađanja. Isto tako, pomoć razvoju redovito je uvjetovana ostvarivanjem kontrole stanovništva koji uključuju sterilizacije, prisilno izvršene bez znanja žrtava. Ti maltuzijanski čini ipak su pothvati državne vlasti i jačani doprinosom nevladinih organizacija (ONG) među kojima je najpoznatija Međunarodni savez za planiranje obitelji (IPPF).

U siromašnim zemljama prve žrtve tih programa su bezazlena i nezaštićena pučanstva. Hotimice ih se vara potičući ih da pristanu na svoje sakáćenje s lažnim izgovorom da je to prethodni uvjet njihova razvoja.

3. Starenje pučanstva i demografsko opadanje

Te katastrofalne politike su u potpunoj oprečnosti sa stvarnim razvojima stanovništva kakvi su u statistikama i kako proizlaze iz činjeničnih analiza. Već trideset godina stopa porasta stanovništva u svijetu ne prestaje se smanjivati u redovitom i značajnom ritmu. Nakon što je zabilježen znatan pad prirasta, 51 zemalja u svijetu (od njih 185) ne uspijeva više jamčiti izmjenu naraštaja (nadomještanja umrlih rođenima – op. prev.). Objasnimo da te zemlje, njih 51, predstavljaju 44% stanovništva planeta. Drugim rječima, cjelokupni pokazatelj prirasta tih zemalja ili broj djece po ženi, niži je od 2,1. Zna se da je to minimalna razina neophodna u zemljama koje koriste najbolje zdravstvene uvjete.

Te se prilike potvrđuju gotovo na svim kontinentima. Takav prirast ispod "praga izmjene" imaju u Americi: Sjedinjene Države, Kanada, Kuba i veći dio Karipskog otočja; u Aziji: Gruzija, Tajland, Kina, Japan, Južna Koreja; u Oceaniji: Australija; i gotovo svih četrdeset europskih zemalja. Na europskom kontinentu, sve teži učinak starenja već pridonosi opadanju broja stanovništva s brojem umrlih koji nadilazi broj rođenih. Taj negativni saldo već je dokazan u trinaest zemalja, među kojima su Estonija, Letonija, Njemačka, Bjelorusija, Bugarska, Mađarska, Rusija, Španjolska i Italija.

Osim starenja stanovništva koje započinje, to opadanje prirasta nameće, u

mnogim područjima, osobito tjeskoban problem, problem opadanja stanovništva, sa svim negativnim učincima koje ono neizbjegno donosi. Bilježi se stoga povećanje broja zemalja s prirastom ispod izmjene naraštaja. Isto se tako smatra da će se povećati broj zemalja sa smrtnošću višom od rađanja.

Opažanje te stvarnosti, već dugo poznate pozornim demografiama, gotovo je nepoznato sredstvima društvenog priopćavanja, javnome mnijenju i odgovornima. Praktički je šutke prošlo na međunarodnim konferencijama, kako se je moglo utvrditi prigodom konferencije u Kairu 1994. i konferencije u Pekingu 1995.

4. Složeni uzroci

Uzroci tih prilika, potpuno nepoznatih, nesumnjivo su složeni. J. Cl. Chesnais, iz Nacionalnog instituta za demografska proučavanja (Pariz), podrobno ih je analizirao za vrijeme gore navedenog susreta demografskih stručnjaka (7).

Neki su od tih uzroka svakako lako raspoznatljivi. Broj vjenčanja, koji već nije povoljan, znatno se smanjuje; to znači da je manje osoba koje se vjenčaju nego u prošlosti. Srednja dob majčinstva je očito povećana i dalje raste. Uvjeti rada ne odgovaraju želji žena da usuglase obiteljski život s profesionalnim obvezama. Pomanjkanje prave obiteljske politike, u zemljama koje su većinom pogodene opadanjem stanovništva, potvrđuje da obitelji praktički ne smiju imati broj djece koliko bi željele: procjenjuje se da je razlika između broja djece koje europske žene žele imati i koje doista imaju 0,6% po ženi (8).

J. C. Chesnais zaključuje svoj izvještaj o uzrocima opadanja plodnosti, uvođeći na demografsko područje faktor koji su do sada stručnjaci potpuno zanemarili: odnos između pesimizma i nade koji pučanstva proživljavaju. Prema tom autoru do povećanja plodnosti u zemljama pogodenim padom stanovništva ne može doći a da se ponajprije ne promijeni "raspoloženje" njihovih stanovnika, koje bi dopustilo prijeći iz sadašnjeg pesimizma u duševno stanje slično onome iz doba "baby-boom" za vrijeme

SADRŽAJ

NADBISKUPOVA RIJEČ	135
Mlade mise u Nadbiskupiji	135
SVETA STOLICA	136
Zahvala Svetoga Oca Ivana Pavla II. na uskrsnoj čestitci oca Nadbiskupa	136
PAPINSKO VIJEĆE ZA OBITELJ	137
Izjava o opadanju prirasta pučanstva u svijetu	137
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	142
Priopćenje Komisije za redovitu i trajnu katehetsku formaciju Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije	
- Katehetski kolokvij – Aktualno stanje školskog vjeroučiteljstva i župne kateheze u Crkvi u Hrvata	142
ZADARSKA NADBISKUPIJA	146
A. Svećenička rekolekcija - travanj 1998.	
Predavanje: Zanesenost duhom – zalog budućnosti!?	146
B. Svećenička rekolekcija – svibanj, 1998.	
Predavanje: Po duhu svetom i Djevici Mariji	153
C. Vršenje dekanske službe	159
ODREDBE	161
Upis u sjemenište "Zmajević"	161
Upis na visoku teološko-katehetsku školu	162
Pobožnost Srcu Isusovu	162
37. svećenički dan Zadarske nadbiskupije	163
Svećenička ređenja	163
22. Dijacezanski katehetski dan	164
NAŠI MLADOMISNICI	165
VIJESTI I DOGAĐAJI	167
Pasionska baština	167
Uskrs u Zadru	167
Bdjenje za duhovna zvanja u Zadru	168
Promocija knjige o vjerskoj povijesti Ražanca	169
Susret nadbiskupa Prende i metropolita Pavlovića	169
Dani Gospe Loretске	169
U Zadru proslavljen sv. Leopold B. Mandić	170

- sestre od siromaha" imaju trogodišnji program pomaganja Opće bolnice u Zadru i Ortopedske bolnice u Biogradu.
- 26. V., u Zadru, na Dječjem odjelu Opće bolnice, zajedno mons. Milivojem Bolobanićem, gen. vikarom, prisustvovao godišnjoj sjednici Upravnog odbora Udruge "Dijete i obitelj". Na dnevnom redu su bila izyješća o jednogodišnjoj djelatnosti udruge, tajnika, rizničara, ravnatelja bolnica u Zadru i Biogradu i američkih partnera koji ovih dana borave u Zadru i Biogradu. Prihvaćen je također i plan djelatnosti za slijedeću godinu.
- istog dana, u Zadru, u katedrali sv. Stošije, predvodio koncelebriranu Zadušnicu za blgpok. nadbiskupa mons. Matu Garkovića, u povodu 30. obljetnice njegova preminuća.
- 29. V., u Zadru, u Poglavarstvu Županije zadarske, u povodu Dana državnsot RH, sudjelovao na svečanom prijemu kojeg je priredio g. Šime Prtenjača, župan zadarski.
- 31. V., na svetkovinu Duhova, u Posedarju, slavio župnu sv. Misu u koncelebraciji s župnikom don Mijom Stijepićem;
- istoga dana, u Podgradini, preko koncelebrirane sv. Mise, slavio sakrament Potvrde (23).
- 2. VI., u Ninu, u crkvi sv. Ambroza, u nizu projekta "Nin - najstariji hrvatski kraljevski grad", otvorio izložbu "Glagoljski spomenici Ninske biskupije". Izložbi je postavio gosp. Nedо Grbin. nakon toga, u župnoj crkvi sv. Anzelma, prisustvovao koncertu "Zvonimirova lađa" u izvedbi zbora i solista Hrvatske radio-televizije iz Zagreba, pod ravnateljem Igora Kuljerića.
- 7. VI., u župi Škabrnje, na svetkovinu Presv. Trojstva, u sportskoj dvorani osnovne škole, preko koncelebrirane Mise sa župnikom don Tomislavom Sikirićem, slavio sakramenat sv. Potvrde (107).

NOVI TELEFONSKI BROJEVI

Stalna izložba crkvene umjetnosti (SICU) - 211-545, fax 211-851

Zadar - Sv. Šime: 211-705, 436-364

Zadar - Sv. Ivan Krstitelj: 212-546

Zadar - Srce Isusovo: 212-522

Zadar - Samostan Sv. Frane: 212-524

Zadar - Sv. Ante (Smiljevac): mobitel - 099-533-889 (Don Mladen Kačan)

Zadar - Uznesenja Marijina (Gospa Maslinska-Belafuža) - mobitel: 098-330-514 (Don Ivan Mustać)

Pridraga - (Don Nikola Tokić) - mobitel: 098-330-484

Zadar - Č.S. Klanjateljice Krv Kristove: 324-022

obnove koja je slijedila iza II. svjetskog rata (9).

Uz te uzroke vezane za životne uvjete i neka ponovna društveno-kulturalna sređivanja u zemljama koje se industrijaliziraju, drugi čimbenici izravno vežu opadanje stanovništva uz volju ljudi i stoga uz njihovu odgovornost. Mislimo na sredstva i politike dragovoljnog ograničavanja rađanja. Širenje kemijskih kontracepcijskih metoda i često ozakonjenje pobačaja bili su odlučujući u trenutku u kojem su, istodobno, slabile politike u korist prihvaćanja života.

Već nekoliko godina tim se uzrocima pridodaje masovna sterilizacija, već prije istaknuta. Dosta je pomisliti na masovne kampanje sterilizacije muškaraca i žena kojima je porište bila Indija 1954. i 1976., sa svim sablaznima koje su se događale, dovevši do pada gospođe Gandhi (10). U Brazilu, među ženama koje pribjegavaju metodama kontrole rađanja, oko 40% je sterilizirano.

Upravo ovih dana sredstva priopćivanja proširila su vijest o sterilacijskoj kampanji vođenoj prošle godine, "na veliko zvono", u Peruu pod zaštitom Ministarstva zdravstva, vijest koja je potaknula opću i svjetski pokret ogorčenja (11). Nije se samo govorilo o "pritiscima" koje su vršili zdravstveni djelatnici (12) da uvjere žene – većinom nepismene i malo ili ništa upućene u stvarni domet te "operacije" (13) – da se daju sterilizirati, nego se također zna da se to završilo gubicima ljudskih života. Katolička je Crkva, preko svojih biskupa, tražila objašnjenja (14). Nitko ga, međutim, nije dao: velika skupina parlamentaraca tražila je da peruanski Kongres ispita izvršene sterilizacije (više od 100.000) da se utvrdi u kijim su zdravstvenim i čudorednim uvjetima bile izvršene. Ti parlamentarci zahtjevaju da se otkrije sva istina o kršenju čovjekovih prava, počinjenih u vrijeme te vladine kampanje (15).

5. Prema teškim poremećenostima

Iz tih glavnih uzroka, ukratko spomenutih, proizlaze izrazito zabrinjavajuće posljedice. Razmjer mladih u stanovništvu snažno opada. Odatle proizlazi obaranje dobne piramide, sa slabom napučenošću odraslih mladih ljudi koja mora jamčiti državnu

proizvodnju i nositi teret sve šireg sloja stanovništva starih i nezaposlenih osoba, kojima je sve potrebna liječnička sskrb i zdravstvene potrepštine. Unutar samoga aktivnoga stanovništva dolazi do duboke neuravnoteženosti između aktivnih mladih i aktivnih manje mladih, koji si nastoje zajamčiti posao na štetu mladih naraštaja koji se stoga uključuju u tržište skraćenoga radnog vremena.

Ne smije se zaboraviti niti utjecaj starijeg pučanstva na odgojni sustav. Sučeljavanje s teretom uzdržavanja starijih osoba dovodi do pokušaja smanjivanja budžeta normalno određenog za odgoj novih naraštaja. To slabljenje odgojnog sustava ponekad donosi znatan rizik: gubitak kolektivnog pamćenja. To otežava prenošenje kulturnih, znantsvenih, tehničkih, umjetničkih, čudorednih i vjerskih datosti na nove naraštaje. Promotrimo također da je, protivno tome što se razglasuje, sama nezaposlenost sve teža zbog opadanja broja stanovništva.

Stručnjaci također promatraju taj razvoj i s drugih stajališta: povećanje srednje dobi stanovništva, na primjer, logički se odražava na psihološkom profilu tog stanovništva: "turobnost", pomanjkanje intelektualnoga, gospodarskog, znantsvenog i društvenog razvijenja te nedostatak stvaralaštva koji kao da već pogda neke "ostarjele" narode, nisu drugo nego izrazi ustrojstva demografske piramide.

U isto doba povećava se broj starijih osoba koje su izravno na teret društva, također kada se ograničava proizvodni temelj toga društva, izvor prihoda javnih novčanih sredstava. Stoga, da se zajamči funkcioniranje sustava socijalne pomoći (socijalno osiguranje, mirovine, naknade za liječničke troškove, itd.), snažna je napast da se pribjegava eutanaziji. Zna se da se to već prakticira u različitim europskim zemljama.

Među najočitijim posljedicama opadanja stanovništva treba također spomenuti nasilne neuravnoteženosti, koje se već sada predviđaju među zemljama čija pučanstva predstavljaju vrlo različita dobna ustrojstva. Ako se, na primjer, usporedi dobna piramida država kao što su Francuska,

Španjolska i Italija s onom u zemljama poput Alžira, Maroka, Turske, ostaje se iznenađen njihovim obrnutim obilježjem i poteškoćama proizašlim iz takvih prilika od kojih su neki suvremeni problemi, povezani s nemogućnošću bogatih zemalja da djelotvorno ograniče potajno doseljavanje iz najsirošnjih zemalja, samo pretkazatelj.

Žurno je da javno mnijerje i odgovorni budu savršeno informirani o takvima razvojima. Jednako je tako žurno odbaciti lažne podatke, koji se često navode na predstavljanjima da prikriju čisto ideološke prijetvorne zaključke (sofizme), a da se pritom ne govori o krivotvorenim statistikama. Na demografskom području, kao i na drugim znanstvenim područjima, činjenice su očite i istina ne može zauvijek ostati skrivena. Ne može se ne radovati tvrdnji da ta istina postaje sve očitija, s obzirom na to da Odjel ujedinjenih naroda za pučanstvo nije okljevao okupiti skupinu stručnjaka za ispitivanje o "plodnosti ispod razine izmjene". Ništa ne prijeći da se odstrane netočnosti i laži prečesto upotrijebljene za "opravdanje" programa, politika i drugih čimbenika potpuno nespojivih s poštovanjem temeljnih prava o čovjeku.

6. Slaviti čovjeka i njegova prava

S tim u svezi pedeseta obljetnica Opće povelje o čovjekovim pravima oživljuje spomen na ljudsku zajednicu. Slaviti ta prava znači slaviti čovjeka. Riječ je o povlaštenoj prigodi, jer ta zajednica odjelotvoruje poštivanje temeljnih vrijednosti koje je potpisala i na kojima se obvezala graditi svoju budućnost. Te vrijednosti trebaju biti oslobođene svakog poricanja od strane država, međunarodnih tijela, privatnih skupina ili pojedinaca. One se zovu: pravo na život, pravo na fizičku i psihičku cjelovitost, jednako dostojanstvo svih ljudskih osoba (usp. član 1).

Godina 1998. pruža stoga svim ljudima i svim narodima mogućnost da s oduševljenjem potvrde ponovno svoje bezuvjetno priklanjanje riječi i duhu Opće povelje o čovjekovim pravima iz 1948.

Stoga na to treba budno paziti. Vjernost Uputi obuhvaća isključenje svake spletke

koja, pod izlikom takozvanih "novih prava", nastoji uvrstiti pobačaj (usp. član 3), povrijediti fizičku cjelovitost (usp. ondje), razoriti heteroseksualnu i monogamnu obitelj (usp. član 16). Upravo se vrše podmukla djelovanja u tom smislu. Ona imaju žalosni cilj: lisiti ljudsko biće njegovih temeljnih prava i podvrgnuti najslabije novim oblicima tlačenja (usp. član 4 i 5). Laži kojima se služe ti pokušaji kobno se izljevaju u nasilje i barbarstva i uvode "kulturu smrti" (16).

Kako je izjavio papa Ivan Pavao II., "čovjekova prava nadilaze svaki ustavni red". Ta su prava svakome čovjeku urođena. Ne proizlaze iz dogovorenih odluka o kojima se može neprestano iznova pregovarati, prema odnosima sile ili interesa u igri. Samo postojanje tih prava, priznatih i svečano proglašenih 1948., ne duguje ništa više ili manje sretnim formulacijama koje se nalaze u ustrojstvima ili zakonima (usp. 2,2). Bilo koje ustrojstvo, bilo koji zakon nastoji smanjiti doseg tih proglašenih Prava ili patvoriti njihovo značenje, trebao bi odmah biti prokazan kao diskriminirajući i nosioci kvasca totalitarnosti, kako se to navodi u Uvodi Povelje.

Upravo na temelju toga zajedničkog pozivanja na vrijednosti, obranjenih pod cijenu tolikih suza, može se obnoviti tkivo naroda i stvoriti svjetski grad otvoren "kulturi života". Taj ambiciozni plan nije neostvariv, ali solidarnost među narodima, koja mu je istodobno hrana i plod, pretpostavlja kao uvjet prethodno promicanje solidarnosti naraštaja.

Papinsko vijeće za obitelj poziva stoga sve ljudi dobre volje, a osobito kršćanske udruge, da upoznaju objektivnu stvarnost demografskih razvoja. Poziva ih da hrabro osude maltuzijanske programe potpuno neopravdane i štoviše potpuno protivne čovjekovim pravima.

Bilješke

1. usp. Papinsko vijeće za obitelj, "Evoluzioni demografiche. Dimensione etica e pastorale", Citta del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 1994, ISBN 88-209-1991-5.

sakramenat sv. Krizme krizmanicima župe Suhovare i Poličnik.

NADBISKUP U MIRU

- 1. IV., u Zadru, u kapeli samostana Č.S. Klanjateljica krvi Kristove, u povodu Pokrajinskog sabora, slavio Euharistiju i imao homiliju. Pokrajinski sabor je vodila S. Karolina Miljak ASC, članica Uprave provincije, Zagreb.
- 5. IV., na Cvjetnicu, u crkvi koludrica benediktinki sv. Marije u Zadru, blagoslovio maslinove grancice, predvodio ophod po dvorištu Samostana i potom sv. Misu. S koludricama su sudjelovali brojni kristovi vjernici.
- 9-12. IV., u Velikom tjednu, predvodio obrede Vazmenog trodnevlja u crkvi benediktinki Svete Marije u Zadru.
- 16. IV., u Zadru-Stanovi, u župi Marije, kraljice mira, na mjesecnom katehetskomolitvenom susretu govorio na temu: "Potvrda – sakrament Duha Svetoga".
- 23. IV., u Zadru, u svečanoj dvorani Filozofskog fakulteta, prisustvovao znanstvenom skupu "Znanstvena djelatnost Tome Matića".
- 26. IV., u Biogradu na moru, preko koncelebrirane sv. Mise, slavio sakrament sv. Potvrde (146 krizmanika).
- 29. IV., u Kukljici, u 11 sati, blagoslovio trafostanicu "TS 35/10 KV Kukljica", u prigodi njezina puštanja u uporabu. Tom je trafostanicom dovršen projekt "Otočka veza" Hrvatske elektroprivrede, DP "Elektra" Zadar.
- istog dana, u Zadru, u zgradi DP "Elektra", blagoslovio novo uređenu šalter salu; u pratnji je bio don Zdenko Milić, župnik sv. Stošije.
- 29. IV., u Zadru, u svečanoj dvorani Filozofskog fakulteta, zajednos mons. Milivojem Bolobanićem, generalnim vikarom, don Srećkom Petrovim,

ekonomom i don Josom Kokićem, ravnateljem Sjemeništa, prisustvovao spomen-večeri u čast hrvatskih velikana i mučenika bana petra Zrinskog i kneza Frana Krste Frankopana. Spomen-večer je organizirao Zmajski stol Družbe "Braća hrvatskog zmaja"- Zadar.

- 3. V., u Zadru, u crkvi koludrica benediktinki Svete Marije, preko koncelebrirane sv. Mise s don Josom Kokićem, ravnateljem Sjemeništa, prisustvovao obnovi zavjeta benediktinki M. Placide Mustać i M. Bernarde Sturnela, koje su u povodu 50. obljetnice svojih redovničkih zavjeta pred Nadbiskupom u m. obnovile. Treća zavjetovanica iz god. 1948., M. Maura di Candia, u kršćanskoj nadi, slavila je svoj jubilej u Nebu.
- 10. V., u Pagu, u Gospinoj crkvi na Starom gradu, predvodio V. susret-hodočašće obitelji iz svih župa otoka Paga.
- 18. V., u Ninu, na blagdan Gospe od Zečeva, u 10,30 sati, predvodio koncelebraciju s 24 prezbitera i potom procesiju s Gospinim kipom po Gradu. Sudjelovao je veliki broj vjernika.
- 19. V., u Zadru-Arbanasi, preko koncelebrirane sv. Mise, podijelio sakramenat sv. Potvrde (63), zatim u župi Bibinje (51 krizmanik) i u Polači (48 krizmanika).
- 23. V., u Zadru-Ploče, preko koncelebrirane sv. Mise, slavio sakrament potvrde (25).
- 24. V., u Zadru, u župi sv. Ivana Krstitelja, slavio Euharistiju i podijelio sv. Potvrdu (48).
- 25. V., u Zadru, u Nadbiskupskom domu, zajedno s mons. Milivojem Bolobanićem, generalnim vikarom i prof. Livijom Marijanom, nadbiskupovim tajnikom, primio izaslanstvo "Franjevačkih sestara od siromaha" iz SAD. Predveo ih je g. Tomislav Bilosnić, tajnik Udruge "Dijete obitelj" u Zadru. Američke "Franjevačke

- 12. III. obavio posjet osnovnoj školi u Posedarju.
- 13. III. obavio posjet osnovnim školama u Kruševu i Rovanjskoj.
- 8. V. susreo se s krizmanicima, kumovima i roditeljima u Posedarju i Islamu Latinskom.
- istog dana, bio nazočan koncertu povodom 50. obljetnice Župnog mješovitog zboru "Vicko Zmajević" u župnoj crkvi Gospe Loretske u Arbanasima.
- 15. V., zajedno s don Josom Kokićem, rektorm Sjemeništa, prisustvovao sastanku s g. Božidarom Pugelnikom, ministrom prosvjete i športa RH, u Poglavarstvu Županije, u svezi izgradnje novog krila Nadbiskupke klasične gimnazije u Zadru.
- istog dana bio prisutan na svečanoj priredbi u Hrvatskoj kazališnoj kući u Zadru, prigodom 100. obljetnice hrvatske gimnazije "Vladimir Nazor" u Zadru.
- 17. V. svečano blagoslovio novopodignutu kapelu na prostoru porušenog franjevačkog samostana u Karinu, posvećenu sv. Paškvalu.
- istoga dana, navečer, uoči blagdana Gospe od Zečeva, u Ninu, predvodio procesiju s Gospinim kipom i Euharsitiju.
- 18. V., na blagdan Gospe od Zečeva, u Ninu, predvodio večernju euharsitsku koncelebraciju i procesiju.
- 20. V. prigodom mjesecne rekolekcije redovnica u Zadarskoj nadbiskupiji za mjesec svibanj, vodio pokorničko bogoslužje i predvodio Euharistiju u sjemeništu "Zmajević".
- 21. V. prisustvovao susretu krizmanika, njihovih kumova i roditelja u župi sv. Petar-Ploče.
- 23. V. prisustvovao susretu krizmanika, roditelja i kumova u župama Radovin i Visočane.
- 24. V. podijelio sakramenat sv. Potvrde krizmanicima u župi Radovin i Visočane.
- istoga dana, u katedrali sv. Stošije u Zadru, dočekao i pozdravio sjemeništare svih redovničkih zajednica u Hrvatskoj, koji su bili u prolazu kroz Zadar;
- 25. V., zajedno s nadbiskupom u miru, mons. M. Oblakom, primio delegaciju "franjevački sestara od siromaha" iz SADA koja u sklopu "Udgruge dijete i obitelj", zajedno s lijećnicima i drugim suradnicima u Zadru i Biogradu radi na pomaganju zadarskoj i biogradskoj bolnici.
- istoga dana, imao susret s krizmanicima, roditeljima i kumovima u župi Zadar-Belafuža.
- 26. V., zajedno s mons. M. Oblakom, prisustvovao Godišnjoj skupštini "Udruge dijete i obitelj", na dječjem odjelu Opće bolnice u Zadru.
- 27. V., predsjedao sastanku župnika grada Zadra u svezi s organizacijom ovogodišnje Tijelovske procesije.
- istoga dana, u katedrali sv. Stošije, predvodio svečanu Euharistiju povodom posvete Katedrale.
- 28. V., u Neviđanima na o. Pašmanu, u sklopu redovite mjesecne tribine, održao predavanje o Duhu Svetom".
- 29. V., u Podgradini, imao susret s krizmanicima, roditeljima i kumovima.
- od 1. do 5. VI., održao duhovnu obnovu u župama Poličnik i Suhovare, te posjetio osnovnu školu u Poličniku.
- 3. VI., zajedno s predstavnicima poduzeća "Duca", povjerenikom za spomeničku baštinu gosp. M. Domijanom i don S. Petrovom, ekonomom, posjetio župe Silbu i Olib u svezi obnove tamošnjih župnih crkava.
- 7. VI., na svetkovinu Presv. Trojstva, predvodio Euharistijsko slavlje i podijelio

- 2. Cuestiones Demograficas en America Latina en perspectiva del año internacional de la familia 1994, Mexico, aprile 1993, Ediciones Provive, ISBN 980-6256042.
- 3. Međunarodna konferencija o demografiji i obitelji u Aziji i Oceaniji, Taipei, Taiwan, R.O.C. 18-20. rujna 1995. The Franciscan Gabriel Printing Co. ltd, prosinac 1996, ISBN 957-98831-1-4.
- 4. Familia et vita, Anno II, n. 1, 1997, str. 3-137.
- 5. "Kad jednom prirast počne opadati, njegovo se opadanje nepotvrdjeno nastavlja" Aminur Khan, Fertility trends among Low Fertility Countries, Susret skupine stručnjaka o Below Replacement Fertility, Podjela pučanstva, Ministarstvo gospodarstva i društvenih poslova poslova, Sekreterijat Ujedinjenih naroda, UN/POP/BRF/BP/1997/1, str. 11.
- 6. Usp. bilješku 1.
- 7. J. Cl. Chesnais, Determinants of Below-Replacement Fertility, Podjela pučanstva, Ministarstvo gospodarstva i društvenih poslova, Sekreterijat Ujedinjenih naroda, New York, 4-6. studenoga 1997. UN/POP/BRF/BP/1997/2, str. 3-17.
- 8. J. Cl. Chesnais, Determinants of Below-Replacement Fertility, str. 12.
- 9. "Druga polovica ovoga stoljeća doživjela je opadanje i pobjedu materijalizma, hedonizma, kult potrošaštva, američki način življenja. Slijedeće stoljeće trebalo bi dokazati granive tog uzora... Jednostavno tumačenje "baby-boom-a" kao odgovor na gospodarski rast ne može se više podupirati. Istinska odlučujuća promjena bila je promjena duševnoga stanja, od bolesti prema nadi. Kako se može zamisliti sličan obrat povijesnog nastojanja bez velikog šoka?" J. Cl. Chesnais, Determinants of Below-Replacement Fertility, str. 13-14.
- 10. Pristanak sosobe na kirurški zahvat pod uvjetima da izazovu bilo kakav higijenski propis bio je postignut mjesto dara u živežnim namirnicama. Broj tih "dragovoljnih" sterilizacija popeo se na 90% u godini nakon pada vlade gospode Gandhi. J.H. Leavesley, Update on sterilization, Family Planning Information Service, vol. 1, br. 5, 1980.
- 11. Kako pokazuje časopis "Le Monde", optužbe protiv politike rađanja u toj zemlji nisu bile nove, "ali jer su dolazile sve do danas iz Katoličke Crkve, javno se mnjenje nije izjašnjava, pripisujući ih tradicionalnom suprotstavljanju Crkve kontracepciji. Danas su, ipak, ti protesti dospjeli na treći nacionalni kongres žena seljanki i domorotki, proteste je preuzeo sindikat seljaka, narodne organizacije žena, feministkinje i parlamentarci iz opozicije". N. Bonnet, "Kampanja sterilizacije u Peruu podiže brojne kritike. Postojanje tlačenja nad ženama bilo je potkazano od novina i različitih organizacija te priznato od zamjenika ministra zdravstva" - "Le Monde", petak, 2. siječnja 1998, str. 3.
- 12. Kako je potvrdio američki stručnjak Richard Clinton: "Bolnice moraju poštivati mjesecne kvote..." To objašnjava žurbu, na kraju mjeseca, s kojom su zdravstveni djelatnici, koji su se inače izlagali opasnosti da izgube svoj posao, "poticali" žene prijeći "iz ambulante u bolnicu" zbog cijepljenja djeteta ili maloga bezbolnog i besplatnog zahvata. (N. Bonnet, La campagne de sterilisation...)
- 13. Novine "El Comercio", odlučne imati čistu savjest, provele su opširan upitnik o tim sterilizacijama, u najsiromašnijim predjelima zemlje, skupivši svjedočanstva koja potvrđuju da su se neke žene, u zamjenu za živežne namirnice i skrb za njihovu najmlađu djecu, podvrgle podvezivanju jajovoda. Novinari tumače da se je država natovarila kirurškim zahvatima, ali kad je stvar krenula loše, odbila je preuzeti na sebe odgovornost komplikacija i smrti. (N. Bonnet, "La campagne de sterilisation au Perou...")
- 14. Joaquin Diez Esteban, "La campaña de control de la natalidad se cobra cinco víctimas", Palabra, 1/2/1998, str.22.
- 15. Ondje.
- 16. Ivan Pavao II, enciklika "Centesimus annus", 1991, br. 39.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

**PRIOPĆENJE KOMISIJE ZA REDOVITU I TRAJNU KATEHETSKE FORMACIJU
NACIONALNOG KATEHETSKOG UREDA HRVATSKE BISKUPSKE
KONFERENCIJE**

KATEHETSKI KOLOKVIJ – AKTUALNO STANJE ŠKOLSKOG VJERONAUKA I ŽUPNE KATEHEZE U CRKVI U HRVATA

Zagreb, 30. travnja 1998.

Od 30. travnja do 2. svibnja o.g. u Zagrebu, u velikoj dvorani "Školske knjige", održan je KATEHETSKI KOLOKVIJ o temi *Aktualno stanje školskog vjeronauka i župne kateheze u Crkvi u Hrvata*. Organizirala ga je komisija za redovitu i trajnu katehetsku formaciju Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije pod pokroviteljstvom Vijeća za katehizaciju HBK i Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na tom je znanstvenom skupu sudjelovalo stotinjak stručnjaka s područja teološko-katehetske teorije i prakse iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te iz Subotičke biskupije. Rad Kolokvija otvorio je biskup đakovački i srijemski msgr. dr. Marin Srakić, predsjednik Vijeća za katehizaciju HBK. Na kraju drugog dana euharsitijsko je slavlje sa sudionicima Kolokvija predvodio zagrebački nadbiskup msgr. Josip Bozanić, predsjednik HBK, uputivši prisutnima riječ podrške i usmjerenja. Posljednjeg je dana na njemu sudjelovalo i šibenski biskup msgr. Ante Ivas, predsjednik Vijeća za laike HBK, dok je dubrovački biskup msgr. Želimir Puljić, stigavši s puta, sudjelovalo na završnom sastanku organizatora. Na Kolokviju je stalno bila prisutna, aktivno sudjelujući u njegovu radu i predstavnica Ministarstva prosvjete i športa RH prof. Marija Ivanković.

Na temelju dvadesetak izlaganja – koja su održali profesori hrvatskih teoloških i katehetskih učilišta, predstojnik i viši savjetnici Nacionalnog katehetskog ureda

HBK, predstojnici biskupijskih katehetskih ureda i nekoliko drugih stručnjaka – te na temelju više od stotine priloga iznesenih tijekom vrlo žive diskusije u kojoj je aktivno sudjelovala većina sudionika, izbistrite su se važne spoznaje o sadašnjem stanju školskog vjeronauka i župne kateheze u Hrvatskoj i drugim zemljama u kojima živi i djeluje Crkva u Hrvata. Isto su tako utvrđene i neke od najprečih i najhitnijih zadaća naše Crkve na evangelizacijsko-katehetskom području u najužoj povezanosti s ostalim područjima njezina života i djelovanja.

1. Među pitanjima kojima se na Kolokviju posvetila najveća pozornost, bio je identitet i status katoličkoga vjerskog odgoja i obrazovanja u predškolskim ustanovama, osnovnoj i srednjoj školi i to u komplementarnom odnosu sa župnom katehezom i drugim oblicima evangelizacijsko-katehetskog djelovanja s odraslima, mladima i djecom. U središtu pozornosti isto je tako bio profesionalni i duhovno-vjernički identitet i status vjeroučitelja u školi i predškolskim ustanovama odnosno katehete i njegovih sudradnika u župnoj i drugim crkvenim zajednicama. Konstatirano je da je posljednjih godina (1990-1998), zahvaljujući osobito uvođenju vjeronauka u školu, u našoj Crkvi višestruko povećan broj studenata teološkoga i katehetskog studija, koji žele postati vjeroučiteljima, te da trenutno u školi ima više od 2300

- 4. VI., u prigodi prvog četvrtka u mjesecu, slavio Euharistiju sa svećenicima Svećeničkog doma "Zmajević";
- istoga dana, povodom svršetka studentske godine na Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru, predvodio svečanu zahvalnu Euharistiju
- 5. VI., u pratnji mons. M. Bolobanića, gen. vikara, prisustvovao svečanom otvaranju nove zgrade "Croatia banke" u Zadru.

GENERALNI VIKAR

- 31. I., povodom Dana života, predvodio Euharistiju u crkvi Srca Isusova, Zadar-Voštarnica, za Zajednicu obitelji s četvrem i više djece.
- 1-2 II., pohodio župe Nin i Zaton, i predvodio misna slavlja.
- 3. II. prisustvovao redovitom mjesечnom susretu Zbora hrvatskih katoličkih liječnika.
- 5. II., u ime Nadbiskupije zadarske, prisustvovao svečanom činu dodjele Nagrade grada Zadra benediktinkama sv. Marije, u njihovu samostanu u Zadru.
- 6. II. predsjedao sastanku Povjerenstva za liturgiju Zadarske nadbiskupije.
- istog dana primio o. Juru Brkana, provincijala franj. provincije presv. Otkupitelja.
- 7. II. predsjedao redovitom mjesечnom susretu vjeroučitelja-laika.
- 10. II. obavio redoviti posjet osnovnoj školi u Silbi i Olibu.
- istoga dana, na blagdan sv. Skolastike, u samostanskoj crkvi Benediktinki sv. Marije, predvodio Euharistiju.
- 11. II., na blagdan Gospe Lurdske i Svjetski dan bolesnika, predvodio Euharistiju u Općoj bolnici u Zadru.
- istoga dana, povodom blagdana Gospe Lurdske, predvodio svečanu Euharistiju u crkvi sv. Mihovila u Zadru.
- 15. II., posjetio župe Dračevac Ninski, Brišće i Murvicu, i predvodio Euharistijska slavlja.
- 16. II., u ime Nadbiskupije, prisustvovao javnoj raspravi o Generalnom urbanističkom planu grada Zadra u Poglavarstvu Grada.
- 19. II., obavio posjet osnovnoj i srednjoj školi u Benkovcu.
- 22. II., blagoslovio novoobnovljenu crkvu sv. Lovre u Lukoranu.
- 28. II., predsjedao sjednici Odbora za obnovu župne crkve na Olibu, koja se u povodu 100. godišnjice izgradnje obnavlja.
- 1. III., posjetio župu Olib, predvodio Euharistiju i predsjedao seoskom Zboru povodom 100. godišnjice župne crkve i njene obnove.
- 3. III. prisustvovao redovitom mjesечnom susretu Zbora hrvatskih katoličkih liječnika u Zadru.
- 5. III. prisustvovao svečanom otvaranju izložbe fotografija gosp. Ante Brkana u Gradskoj loži.
- 7. III. predsjedao redovitom mjesечnom susretu vjeroučitelja-laika.
- 8. III. povodom završetka misije, posjetio župe Posedarje, Islam Latinski i Podgradinu, i predvodio misna slavlja.
- 9. III. obavio posjet osnovnoj i srednjoj školi u Obrovcu.
- 10. III. obavio posjet osnovnoj školi u Novigradu.
- 11. III., na mjesечноj rekolekciji za redovnice u Zadarskoj nadbiskupiji, u sjemeništu "Zmajević", održao predavanje "Duh Sveti okuplja i ujedinjuje Crkvu".

- gradonačelnikom Knina i načelnikom Kistanja poradi rješavanja nekih problema župe Kistanje.
- 10. V. slavio Euharistiju i podijelio Potvrdu u župama Posedarje i Islam Latinski.
- 11. V. predsjedao XXI. sjednici Odbora za obnovu i izgradnju Zadarske nadbiskupije.
- istoga dana, predsjedao XII. sjednici Zbora savjetnika Zadarske nadbiskupije.
- 12. V., na blagdan sv. Leopolda Bogdana Mandića, u katedrali sv. Stošije, slavio svečanu Euharistiju; ove godine se navršava 100. godina od boravka sv. Leopolda B. Mandića u Zadru.
- 13. V., predsjedao mjesecnoj svećeničkoj rekolekciji koju su predvodili - duhovni dio: don Rade Pinčić, duhovnik Sjemeništa i - pastoralni dio: o. dr. Ljudevit Maračić iz Zagreba s predavanjem na temu "Marija i Duha Sveti".
- 14. V. u kapelici Nadbiskupskog doma, slavio mjesecnu Euharistiju za duhovna zvanja sa suradnicima u Nadbiskupskom ordinarijatu.
- 15-18.V. boravio u Münsteru, Njemačka, na poziv tamošnjeg biskupa, mons. dr. R. Lettmanna, radi suđleovanja u početku kampanje za kolektu Renovabis-a, namijenjenu zemljama oslobođenim od komunizma.
- 19. V. sudjelovao na sastanku biskupa Južne Hrvatske i Hercegovine, u Splitu, radi organizacije boravka Svetoga Oca Ivana Pavla II. u Splitu.
- istoga dana, pratio godišnju provjeru sviranja sjemeništaraca II. i IV. razreda.
- 20. V. predsjedao V. sjednici Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije.
- istoga dana, u Sjemeništu, pratio godišnju provjeru iz sviranja sjemeništaraca I. i III. razreda.

- 21. V. primio polsanstvo OESC-a koje ima sjedište u Zadru;
- istoga dana, na svtkovinu Uzašašća Gospodnjega, predvodio svečanu Euharistiju u katedrali sv. Stošije u Zadru.
- 22. V. sudjelovao u radu završne sjednice nastavnicičkog vijeća za IV. razred Nadbiskupske klasične gimnazije.
- 23-25. V. boravio u Albaniji (Tirana i Skadar), na poziv tamošnjih nadbiskupa, radi posvete obnovljenog svetišta Majke dobroga savjeta u Skadru. Svetište je u cijelosti podignuto darom mons. Šime Duca, a posvetio ga je kard. Jozef Tomko, pročelnik Kongregacije za evangelizaciju.
- 27-28. V. posjetio mons. Franca Rodea, nadbiskupa ljubljanskog, mons. Vitale Bommarca, nadbiskupa Gorizie, mons. Eugenija Ravignanija, biskupa tršćanskog i kard. Marka Ce, patrijarha Venecije.
- 28. V. bio na primanju u Zapovjedništvu 112. brigade HV u Zadru, povodom Dana oružanih snaga RH.
- 30. V. preko svečane Euharistije podijelio sakramenat sv. Potvrde u župama Uznesenja Marijina-Belafuža i Presv. Srca Isusova-Voštarnica.
- 31. V., na svtkovinu Duhova, u katedrali sv. Stošije, predvodio svečanu Euharistiju i podijelio sv. Potvrdu krizmanicima župa sv. Stošije, sv. Šime, sv. Ante-Smiljevac i sv. Šimuna i Jude Tadeja-Bokanjac. Krizmi je prethodio susret s krizmanicima, kumovima i roditeljima, u petak, 29. V.
- 1. VI., u Katedrali, preko večernje sv. Mise podijelio sakramenat sv. Potvrde odraslim vjernicima iz raznih gradskih župa.
- 2. VI., u Pridrazi, sastao se sa župnicima novigradskog dekanata.
- 3. VI., u Ninu, bio nazočan projekciji filma "Hrvatska kondura" i koncerta zbora "Petar Zoranić" iz Zadra, u okviru tjedna "Nin- najstariji hrvatski kraljevski grad".
- vjeroučitelja, među kojima više od 900 laika.
- 2. Ocijenjeno je da sedam godina iskustva s vjeronom u školi (1991-1998), u tzv. prijelaznom razdoblju, svjedoči o tome kako je naša Crkva u odgojno-obrazovnom djelovanju s djecom i mladima u sklopu hrvatskoga školskog sustava dala važan doprinos upoznavanju, osobnom iskazivanju, njegovanju i trajnom razvijanju vlastitoga te upoznavanju i poštivanju kulturnoga, nacionalnoga i specifičnoga religioznog identiteta drugih. Time je znatno pridonijela, u ekumenskoj i dijaloskoj otvorenosti, promicanju istinskoga dijaloga i pravednog mira na prostorima gdje živi i djeluje, na što se osjeća i dalje pozvanom. S dovoljnom se sigurnošću može ustvrditi da je vjeronom u školi pridonio kvaliteti duhovnoga i shvaćanju temeljnih kršćanskih vrijednosti kao važne osnove sveukupnoga života u nas.
- 3. Konstatirano je da je u nastavu školskoga vjeronoma uključeno oko 85 % učenika osnovne škole te više od 60 % učenika srednje škole te da se mnogi vjeroučitelji u svom djelovanju odlikuju izrazitim stručnim, općeljudskim i duhovno-vjerničkim kvalitetama. No konstatirane su i znatne teškoće u ostvarivanju kvalitetnoga vjeronoma u školi. Naime, uza sva priznanja radu brojnih vjeroučitelja, moramo biti spremni poslušati i kritičke primjedbe sa strane škole, župne zajednice pa i samih vjeroučitelja, kako bi se vjeronom što kvalitetnije ostvarivao, vodeći računa o zakonitostima školskoga odgojno-obrazovnog sustava. Potrebno je još puno toga učiniti, u suradnji s nadležnim državnim vlastima i ustanovama, kako bi se školski vjeronoma kao nastavni predmet u svakom pogledu ravnopravno ostvarivao s ostalim nastavnim predmetima. Tome će zacijelo mnogo pridonijeti i Ugovor između Svetе Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, koji je stupio na snagu 24. siječnja 1997.
- 4. Kvalitetnijem ostvarivanju vjeronoma u školi zacijelo bi trebao pridonijeti i obnovljeni Plan i program katoličkoga vjeronoma u osnovnoj školi, kojega je već odobrila HBK, a uz koji se izraduju poseban priručnik za vjeroučitelje te udžbenici za vjeroučenike. To će vjeroučiteljima biti od velike pomoći u njihovu snalaženju, a osobito na didaktičko-metodičkom planu, gdje se najviše osjećaju nedostaci. Primjedba se odnosi osobito na one koji za vrijeme svoga redovitog studija nisu imali dostatnu metodičku izobrazbu iz područja religiozne pedagogije i katehetike.
- 5. Utvrđeni su određeni problemi na području izvođenja vjeronoma u srednjim školama, kako u gimnazijama tako u strukovnim školama. Posebno je izražena potreba za obnovom i prilagođavanjem plana, programa i udžbenika u skladu s konkretnim razlikama koje postoje između gimnazija i strukovnih škola. Goruća je također potreba da se dio vjeroučitelja, odnosno kateheta, i to ne samo svećenika nego i redovnica i laika, posveti radu s mladima u školi i župi. To je tim hitnije što Crkva još nema odgovarajućeg pastoralno-katehetskog programa za njihovo okupljanje poslije primanja sakramenta potvrde, što je također i jedan od razloga njihova udaljavanja.
- 6. Nakon uvođenja vjeronoma u škole, jedno od najvažnijih pastoralno-katehetskih pitanja jest kako uspostaviti što skladniji što kreativniji suodnos između školskoga vjeronoma i župne kateheze, koje valja promatrati kao bitne komplementarne sastavnice jednoga te istoga katoličkoga vjerskoga odgoja i obrazovanja. Specifičnost župne kateheze, osobito u našim sadašnjim prilikama, sastoji se poglavito u tome što ona treba biti najuže povezana s cjelokupnim životom i djelovanjem župne zajednice. Župna kateheza ne smije biti kopija školskog vjeronoma. Stoga, među najpreče zadaće pripadaju izradba adekvatnih planova i programa te tiskanih i drugih medija za župnu katehezu, zatim adekvatna formacija kvalificiranih kateheta i njihovih suradnika za evangelizacijsko-katehetsko djelovanje u župnim

zajednicama i napokon realno i pravedno rješenje pitanja identiteta i statusa kateheta i njihovih suradnika, ne zanemarujući ni financijsko pitanje.

7. Konstatirano je da na hrvatskim visokim učilištima ima više od 88000 studenata, ali je malen broj uključen u evangelizacijsko-katehetski proces i angažman u Crkvi i društvu iz vjere. Uza sve hvalvrijedne pokušaje kao što je djelovanje studentskih kateheta u nekim gradovima, potreban je sustavniji program za studente. U tom je smislu predloženo da se imenuje i viši savjetnik za studente pri NKU-u.
8. Kako bi se što djelotvornije promicala župna kateheza u svim vidovima s posebnim naglaskom na odraslima, u čemu postoji izrazit manjak u našoj pastvi, potrebno je da pastoralni djelatnici porade više na formiranju ekipa suradnika, koji će biti voditelji i suvodenitelji raznih skupina i službi unutar župne zajednice, kako bi se ostvarivao sustavni, kontinuirani i organski povezan pastoral i kateheza odraslih.
9. Velika je uloga redovnica u župnom pastoralu, posebno u katehizaciji. Istakнута је потреба да се и данас више њих школује за ту služбу с друге стране nužno je потicati i podržavati i angažman vjernika laika у katehezi, nastojeći oko njihove što solidnije teološko-katehetske naobrazbe i rasta u duhovnosti i odgovornosti за služenje u Crkvi. Pritom je važno ostvarivati što bolju suradnju biskupa, svećenika, redovnika, redovnica i laika, jer se još uvijek uočavaju nesnalaženja i problemi. Posebno je važno isticati da je služba vjeroučitelja i župnog katehete ne samo zanimanje već prvenstveno zvanje.
10. Posebnu pažnju valja posvetiti izobrazbi vjeroučitelja na crkvenim učilištima, uz adekvatno reformirani studij, kao i trajnom doškolavljenju, vodeći računa o zahtjevima i očekivanjima našeg vremena. Većoj odgovornosti u pripremi pridonijet će zacijsko i obveza polaganja stručnih ispita za vjeroučitelje, napredovanje u zvanje mentora i savjetnika, te stručno-

pedagoški nazor vjeronomaka u školama, za što će Mješovita komisija NKU-a i Ministarstva prosvjete i športa uskoro izraditi posebni pravilnik.

11. Budući da planiranje i organizacija religioznog odgoja i kateheze mora voditi računa o svim dobima, kategorijama ljudi i životnim sredinama, osobitu brigu treba posvetiti i vjerskom odgoju djece predškolske dobi, koji se komplementarno ostvaruje u obitelji, župnoj zajednici i predškolskim ustanovama. Za takav odgoj u vrtićima postoje sve teorijske i zakonske pretpostavke. Iako su se u sedam godina stekla vrijedna pozitivna iskustva, još je, općenito govoreći, to područje zanemareno i nema pravog snalaženja. Zato je potrebno, u suradnji s NKU-om, na razini biskupijskih katehetskih ureda što hitnije organizirati savjetodavnu službu te po načelu subsidiarnosti promicati tu dimenziju odgoja. Isto tako na našim učilištima, u skladu sa zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi i u skladu s Ugovorom između Svetе Stolice i Republike Hrvatske, valja koncipirati kvalitetnu izobrazbu onih koji će se posvetiti vjerskom odgoju malenih, u uskoj suradnji s roditeljima, u vrtićima i župnim zajednicama.
12. U radu s osobama s teškoćama u razvoju učinjeni su značajni pomaci. Međutim, potrebna je sustavnija briga odnosno edukacija vjeroučitelja za rad s osobama s teškoćama u razvoju te izradba i prihvatanje prilagođenih programa kako iziskuje struka na tom području. Tako će se se stručnim i sveobuhvatnim pristupom takve osobe izvući iz izolacije, te će se izbjegić opasnost da budu na marginama pastoralnog djelovanja. Stručnim i organiziranim djelovanjem te će se osobe najbolje zaštititi od vrlo upitnih utjecaja, npr. od različitih pseudoreligija i sketi.
13. Potrebno je da se Crkva sustavnije i koordiniranje posveti crkvenim pokretima i udrugama kao važnim mjestima katehizacije. Pritom je nužna i bolja koordinacija te suradnja na razini župne i drugih crkvenih zajednica, u što

- istoga dana, primio S. Vesnu Mateljan, provincijalku Služavki Malog Isusa iz Splita, zajedno sa S. Manetom Mioč koja je toga dana na sestarskoj rekolekciji održala predavanje na temu: "Duh Sveti poziva i daje službe i karizme u Crkvi".
- 23. IV., primio profesore S. Kaurlota i graniča radi organizacije simpozija u prigodi 100. obljetnice rođenja mons. Josipa Felicinovića.
- 25. IV., susreo se s krizmanicima, kumovima i roditeljima u župi Pakoštane.
- 26. IV., slavio Euharistiju i podijelio sakramenat Potvrde 54 krizmanika u župi Pakoštane.
- istoga dana, u kapelici Duha Svetoga na Smiljevcu, susreo se s proširenim Odborom za izgradnju nove župne crkve u župi Zadar-Smiljevac.
- 27. IV., u Gradskoj vijećnici, sudjelovao na svečanosti uručivanja priznanja Grada Zadra dr. Ghaziju, kirurgu iz SAD-a, za doprinos poboljšanju zdravstvene zaštite djece u Općoj bolnici u Zadru.
- 28. IV., u Zagrebu, zajedno s prof. Miljenkom Marinovićem, porčelnikom Županijskog ureda za prosvjetu, šport i kulturu, bio primljen kod ministra prosvjete i športa, g. Božidara Pugelnika, radi pokretanja dogradnje Nadbiskupske klasične gimnazije u Zadru.
- istoga dana, u Zagrebu, posjetio ministra rada i socijalne skrbi, g. Josu Škaru, radiređivanja dokumentacije oko novog doma za djecu sa smetnjama u razvoju "Stančić" u Sv. Filipu i Jakovu.
- 30. IV., primio župnika Suhovara, don Antu Erstića, zajedno s nekim članovima župnoga vijeća Suhovara radi obnove oštećene župne crkve.
- 1. V. primio studente Papinske diplomatke akademije iz Rima, na čelu s nadbiskupom mons. Gabrijelom Montalvom, predjednikom Akademije, koji su posjetili Zadar, razgledali zadarske crkve i SICU, te slavili Euharistiju u crkvi sv. Marije; u sjemeništu "Zmajević" gostima iz Rima priređen je ručak.
- 2. V. imao susrete s krizmanicima, roditeljima i kumovima u župama Sveti Filip i Jakov i Turanj.
- istoga dana, navečer, predvodio svečano bdjenje u katedrali sv. Stošije, u povodu 35. svjetskog molitvenog dana za duhovna zvanja koje se svake godine održava na IV. vazmenu nedjelju – Dobrog Pastira.
- 3. V., slavio Euharistije i podijelio Potvrdu krizmanicima u Svetom Filipu i Jakovu (70) i Turnju (35).
- 4. V. primio preosv. gospodina Jovana Pavlovića, srpsko-pravoslavnog metropolita zagrebačko-ljubljanskog i cijele Italije koji je izvijestio da je Sveti Sinod SPC u Beogradu odobrio prodaju dvaju zemljišta Zadarskoj nadbiskupiji, pokraj Sjemeništa, za dogradnju Nadb. klasične gimnazije;
- istoga dana održao sastanak s Upravnim odborom Caritasa Zadarske nadbiskupije.
- 6. V. predsjedao IV. sastanku dekana Zadarske nadbiskupije u Nadbiskupskom domu u Zadru.
- istoga dana, navečer, sudjelovao na I. večernjoj u čast sv. Duje, biskupa i mučenika, zaštitnika Splita, u katedrali sv. Duje u Splitu.
- 7. V. sudjelovao na svečanoj procesiji i Euharist. slavlju prigodom blagdana sv. Duje u Splitu.
- 8. V., u Krašiću, sudjelovao na svečanoj Euharistiji u povodu 100. obljetnice rođenja sluge Božjega kard. Alojzija Stepinca, na kojoj je prvi puta objavljena vijest da će papa Ivan Pavao II. pohoditi Hrvatsku radi proglašenja blaženim sl. B. kard. Stepinca i 1700 godina grada Splita.
- 9. V., na blagdan Prijenosu moći sv. Nikole, biskupa, u Kistanjama, predvodio Euharistiju i propovijedao, te se susreo s

- 4. IV. dao dva interview-a, Zadarskom i Narodnom listu, prigodom uskrsnih blagdana.
- istoga dana, primio župno vijeće Dračevca Zadarskog radi priprema za izgradnju nove župne crkve.
- 5. IV., na Cvjetnu nedjelju, predvodio svečani blagoslov maslinovih grančica i procesiju od crkve sv. Krševana do Katedrale, te vodio Euharistijsko slavlje s pjevanjem Muke Gospodnje.
- istoga dana, u Ninu, susreo se s župnicima dekanata.
- 6. IV., predsjedao XI. sjednici Zbora savjetnika Zadarske nadbiskupije;
- istoga dana, sudjelovao na sjednici III. tromjesečja u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji.
- 7. IV., primio obavijest o dodjeli Rješenja za teren buduće župne crkve na Bilom brigu u Zadru.
- 9. IV., na Veliki četvrtak, u katedrali sv. Stošije, predvodio Misu posvete ulja na kojoj je sudjelovao gotovo čitav Prezbiterij, velik broj vjernika, te ovogodišnji pripravnici za sakrament potvrde s područja Grada.
- navečer, u katedrali sv. Stošije, predvodio Misu Večere Gospodnje s obredom pranja nogu dvanaestorici vjernika.
- 10. IV., na Veliki petak, u Katedrali, predvodio Bogoslužje Muke i Smrti Gospodnje i tradicionalnu procesiju do crkve sv. Šime.
- 11. IV., na Veliku subotu, u Katedrali, predvodio Uskrsno bdjenje i krstio sedmoricu odraslih katekumena.
- 12. IV., na svetkovinu Uskrsnuća Gospodnjega, u Katedrali, predvodio svečana Euharistijska slavlja u 11 i 19 sati. Svetu misu u 11 sati prenosio je HR-Radio Zadar.
- 13. IV., na Uskrsni ponедjeljak, u crkvi sv. Šime, preko Euharistijske koncelebracije zaredio za svećenika Zadarske nadbiskupije đakona Borisa Pedića.
- 14. IV., predsjedao mjesecnoj svećeničkoj rekolekciji u sjemeništu "Zmajević", koja je bila posvećena Svjetskom molitvenom danu za duhovna zvanja; predavanje je održao dr. Ante Mateljan iz Splita;
- istoga dana, imao susret s župnicima na području Grada radi molitvenog bdjenja uoči Nedjelje Dobrog Pastira – Svjetskog molitvenog dana za duhovna zvanja;
- 14-15. IV., zajedno s nadbiskupom u miru, mons. M. Oblakom, pohodio biskupa u Krku i bio na završetku skupa teologa u Lovranu.
- 16. IV., susreo se s krizmanicima, njihovim roditeljima i kumovima u župi Bezgrešnog začeća Marijina u Zadru.
- 17. IV., susreo se s krizmanicima, kumovima i roditeljima u župi Kraljice mira, Zadar-Stanovi.
- 18. IV., slavio Euharistiju i podijelio sakramenat Potvrde 61 krizmaniku u župi Bezgr. začeća Marijina u Zadru.
- 19. IV., slavio Euharistiju i podijelio sakramenat Potvrde 118 krizmanika u župi Kraljice mira u Zadru.
- 20. IV., posjetio mons. Marka Culeja, biskupa varaždinskog, te s njim pohodio neke župe te biskupije.
- 21. IV., sudjelovao na vanrednom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu, na kojoj se raspravljalo o mogućnosti dolaska pape Ivana Pavla II. u posjet Crkvi u Hrvata i Hrvatskoj.
- 22. IV. predvodio Euharistiju u prigodi mjesecne rekolekcije za časne sestre u Sjemeništu;

- većoj otvorenosti i svijesti crkvenog zajedništva.
- 14. Suvremeno pastoralno-katehetsko djelovanje ostvaruje se kvalitetnim tiskovnim i elektroničkim medijima. O stvaranju i uporabi takvih medija valja voditi osobitu brigu, u međusobnom koordiniranju po općim smjernicama Crkve, provodeći u katehezi sustavni odgoj za korištenje medija. U tom smislu važno je razraditi program izdavaštva, s prikladnim materijalima za vjeroučitelje i naslovnike vjeronauka, u školi i župnoj zajednici.
- 15. Osjeća se potreba za redovitijim okupljanjima u pastoralnom usavršavanju vjeroučitelja na regionalnom i nacionalnom planu, također i poput negdašnjih Katehetskih ljetnih škola. Komisija NKU-a za redovitu i trajnu katehetsku formaciju uskoro će izraditi program za takva okupljanja na biskupijskim i nacionalnoj razini. U svezi s time zaključeno je da se u skoroj budućnosti održi još jedan katehetski kolokvij, osobito u vidu recepcije novog Općeg direktorija za katehezu, a sljedeće godine Katehetski tjedan za sve vjeroučitelje, odnosno Katehetski kongres na prijelazu u treće tisućljeće. Istaknuta je i potreba za boljim povezivanjem, razmjenom iskustava i usavršavanjem vjeroučitelja. Zato je predloženo da se ponovno osnuje Hrvatsko katehestko društvo te pokrene glasilo za katehetsku komunikaciju.
- 16. Očito je da djelotvorno ostvarenje sugestija i zaključaka Kolokvija ponajviše ovisi o što kvalitetnijem funkcioniraju NKU-a, njegovih komisija i radnih skupina pod vodstvom viših savjetnika, te svakoga pojedinog biskupijskog katehetskog ureda. Stoga je istaknuta potreba veće organizacije svih pothvata, kako za ostvarivanje vjerskog odgoja u predškolskoj dobi tako i vjeronauka u školi i župnoj zajednici. Samo dobrim funkcioniranjem spomenutih ureda može se očekivati odgovarajući potreban sustavni i koordinirani rad, kao i angažiranje zauzetijih stručnjaka na teoretskom i praktičnom polju u pojedinih komisijama i radnim skupinama NKU-a. Nacionalni katehetski ured, radi što

kvalitetnijeg ostvarenja njegove koordinacijske ulog i suradnje s biskupijskim uredima, treba pojačati stručnim osobljem i materijalnim sredstvima, da bude jedan od najvažnijih poticatelja i sugovornika u stvaranju pastoralno-katehetske "strategije" za odgoj i rast u vjeri te za što učinkovitije djelovanje iz vjere. Katehetski kolokvij u Zagrebu potvrdio je odlučnost sviju da se u tome više zauzme.

Zagreb, 5. svibnja 1998.

U ime Komisije za redovitu i trajnu katehetsku formaciju Nacionalnoga katehetskog ureda HBK:

Dr. Milan Šimunović, viši savjetnik-predsjednik Komisije, sa suradnicima:

Dr. Zvonimir Kurečić, predstojnik NKU-a
Dr. Alojzije Hoblaj, viši savjetnik za predškolski odgoj

Dr. Josip Baričević, viši savjetnik za vjeronauk u osnovnoj školi

Dr. Rudi Paloš, viši savjetnik za vjeronauk u srednjoj školi

Prof. Zvonka Matović, viša savjetnica za osobe s teškoćama u razvoju

Mons. Matija Stepinac, viši savjetnik za župnu katehezu

ZADARSKA NADBISKUPIJA

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA - TRAVANJ 1998.

PREDAVANJE

ZANESENOST DUHOM - ZALOG BUDUĆNOSTI!?

(Svećenička rekolekcija, Zadar, 14. travnja 1998.)

1. GODINA DUHA SVETOGA

Godina 1998., u pripravi za veliki Jubilej 2000. posvećena je Duhu Svetomu, sakramentu potvrde i kreposti nade.

Prošla je godina bila posvećena Isusu Kristu, krštenju i vjeri.

U ovoj drugoj godini pripreme papa Ivan Pavao II. želi potaknuti Crkvu da posvijesti značaj vjere u Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca.

Valja reći kako se danas, puno govori i piše o Duhu Svetomu.

U teološkim raspravama se razvijaju dimenzije biblijske pneumatologije, nastoji se produbiti veza između Duha, Crkve i sakramenata, ali – čitajući ponešto od napisanog - koliko god je taj govor lijep i teološki ispravan, čini mi se da mu nedostaje konkretnosti, povezanosti s praktičnim iskustvom vjere.

Tu prazninu, u stvari, i nije lako ispuniti.

Za konkretni govor o Duhu, u stvari za govor o iskustvu Duha Svetoga u svakodnevnom životu kršćanina, treba se osloniti na biblijske izričaje i na dogmatske definicije formulirane u partističkom razdoblju Crkve, valja osvijetliti mjesto i ulogu Duha Svetoga u sakramentalnoj ekonomiji Crkve, a da se ne izgubi iz vida ovaj čas života!

Stoga ovo razmišljanje o Duhu Svetomu želi ponajprije biti "pred Duhom Svetim", u

njegovoj prisutnosti ovoga časa, jer je on naš život, naše "biti s Bogom", u ovom trenutku naše osobne i zajedničke povijesti.

2. U POTRAZI ZA DUHOM

Gdje da te, Duše Sveti danas potražimo?

Koliko li se je samo u ovu posljednju godinu dana o tebi napisalo, reklo, napričalo?

Izgleda da su mnogi koji te traže!

Ovih se mjeseci organiziraju u Rimu tri velika simpozija, svaki u trajanju od po tjedan dana, kako bi se raspravilo ono što je papa Ivan Pavao II o tebi napisao u enciklici "Tertio millennio adveniente", i još prije u enciklici "Dominum et vivificantem".

To je važan znak.

Crkva je svjesna da mora steći novo iskustvo kako bi mogla o tebi progovoriti.

Autentični navještaj moguć je tek od dana Pedesetnice.

Gdje to iskustvo nedostaje život i navještaj će se mimoći.

To je kao da najprije upališ vatru, a kad se ona ugasi staviš na nju lonac s hranom, koji se nikad neće ugrijati...

Iz svijesti o potrebi evangelizacije koja jednostavno nije moguća bez duhovskog iskustva, današnji papa toliko inzistira na obnovi Crkve kroz "život u Duhu".

Sigurno je bilo u povijesti Crkve razdoblja kad si ti, Duše Sveti, bio "u prvom planu", rekli bi – iskustveno bliz!

Dosta se sjetiti Pavlovi poslanica, govora o tvojim darovima, ili pak duhovskih pokreta u

KRONIKA

NADBISKUP ORDINARIJ

- 24. III. 1998., pohodio je župu Posedarje, susreo se s nastavnicima tamošnje osnovne škole, blagoslovio novi Križni put i predvodio Pobožnost Križnog puta u župnoj crkvi, nakon čega se sastao s članovima župnoga vijeća.
- 25. III., na blagdan Blagovijesti, obavio pohod župi Jasenice, gdje je u dvorani stare škole slavio Euharistiju te u susretu s župljanima iznio plan obnove porušene župne crkve sv. Jeronima;
- istoga dana posjetio osnovnu školu u Rovanjskoj, te se susreo s nastavnicima i učenicima;
- istoga dana, susreo se s g. Županom, gradonačelnikom Obrovca i obišao kuću koju Poglavarstvo grada Obrovca kani dodijeliti časnim sestrama;
- navečer, istoga dana, u Benkovcu, slavio Euharistiju s pukom i susreo se s prognanim vjernicima iz Bosne.
- 26. III., u Kistanjama, u prostorijama mjesnoga odbora, susreo se s županom Županije šibensko-kninske, g. Ivom Baicom i njegovim suradnicima, te g. P. Palićem, načelnikom Općine Kistanje radi rješavanja smještaja župnika i prostora za vjernička okupljanja; posjetio osnovnu školu i tamošnji Dom zdravlja;
- istoga dana, zajedno s Županom šibensko-kninskim, g. I. Baicom, posjetio Nunić, gdje se gradi buduća komuna za ovisnike;
- istoga dana, u Nadbiskupskom domu u Zadru, primio poslanstvo Grada Nina radi organizacije manifestacije "Nin – najstariji hrvatski kraljevski grad";
- 1. IV. primio Upravni odbor "Stančića" – doma za djecu sa smetnjama u razvoju u Sv. Filipu i Jakovu; članovi odbora su ga izvijestili o spremnosti tamošnjeg općinskog poglavarstva darovati odgovarajuću novu lokaciju za dom kako bi se sadašnji vratio vlasniku – Nadbiskupiji zadarskoj.
- 2. IV. primio vjernike koji su tražili susret s Nadbiskupom.

Neki župnici Dračevca Ninskog prema dostupnim povijesnim izvorima u Dračevcu Ninskem su se u župničkoj službi izmjenili sljedeći svećenici:

1. don Duje Radović 1789.
2. don Luka Kevrić – Visočani 1796.
3. don Jure Miletić 1802.
4. don Jure Brkić – Visočani 1810.
5. don Šime Tresin – Kali 1844.
6. don Ante Buljačić – Silba 1887.
7. don Karlo Božin – Rava 1894.
8. don Šime Zorić – Božava 1897.
9. don Henrik Sertić – Zadar 1900
10. don Blaž Karavanić – Pag 1900. – 1910.
11. don Ivan Dorčić – Baška Nova 1910. – 1912.
12. don Vinko Rasol – Silba 1912. – 1914.
13. don Ivan Nikpalj – Zadar 1914. – 1925.
14. don Krsto Rudelić – Radovin 1925. – 1926.
15. don Josip Bobić – Pašman 1926. – 1929.
16. don Ivo Veršić – Vinjerac 1929. – 1932.
17. don Ivo Trstenjak – Slovenija 1932. – 1936.
18. don Krsto Jelinić – Ždrelac 1936. – 1943.
19. don Marijan Grgas – Zablaće 1943. – 1949.
20. don Frane Stempihar – Slovenija 1949. – 1961.
21. don Srećko Dragošević – Omiš 1961. – 1963.
22. don Ante Ivančev – Brbinj 1963. – 1970.
23. don Bariša Protuđer – Bosna 1970. – 1972.
24. don Milo Perović – Zadar 1972. – 1978.
25. don Ante Ivančev – Brbinj 1978. – 1985.
26. don Pavao Kero – Bibinje 1985. –

Dračevac Ninski, 16. srpnja 1977.

Don Pavao Kero

Bilješke

1. C.F. BIANCHI, *Zara cristiana*, II., Zadar, 1879., str. 331-332.
2. *Status personalis et localis archidioecesis Jadertinae*, Zadar, 1903., str. 63.
3. *Kronika župa Dračevac Ninski*
4. Isto
5. *Vjesnik zadarske nadbiskupije*, Godina XVI, br. 1-2., 1981.
6. *Kronika župe Dračevac Ninski*
7. Isto
8. *Vjesnik zadarske nadbiskupije*, God. XIX, br. 7-8, 1989.
9. "Ova crkva u Dračevcu Ninskem bi posvećena na čast Srca Isusova 16. srpnja 1989. dok župom upravljaše Pavao Kero, generalni vikar. Posveti je Marijan Oblak, zadarski nadbiskup."

nekim vremenima Crkve, u vrijeme velikog razvoja istočnog monaštva, u doba Bazilija Velikog i Grgura Nazijanskog, u vrijeme obnoviteljskih nastojanja na zapadu, u doba Grgurovske reforme, Bernardovih, Franjinih i Dominikovih nastojanja, pa u doba katoličke obnove i Tridenta, kad si pomeo puno smeća koje se u Crkvi nakupilo, i očistio i osvjetlio Božji hram iskrenošću i zauzetošću u istini.

Ali ipak, minule godine, pa i čitavo stoljeće koje je za nama pokazalo je koliko nam nedostaješ!

Ne samo da te se u Crkvi malo spominjao, nego se koji put činilo kao da si odselio...

Ali, to nije istina.

Došla su blagoslovljena vremena "novih duhova", kako reče Ivan XXIII, koji se odazvao tvojim poticajima, te je širom otvorio vrata Crkve tebi i tvojim nadahnucima.

Tako je nastavio Pavao VI. a Ivan Pavao II je započeo svoj pontifikat riječima:

Otvorite vrata Kristu!

Otvorite mu vrata, pustite ga da uđe, da progovori, da ga susretnete.

A ta vrata nije nitko drugi do li ti, Duše sveti!

Papa piše:

"Među primarne zadatke priprave Jubileja dolazi ponovno otkriće prisutnosti i djelovanja Duha Svetoga ...

Bit će, dakle, važno ponovno otkriti Duha kao onoga koji izgrađuje kraljevstvo Božje na putu povijesti i pripravlja punu objavu u Isusu Kristu, animirajući ljude u duhu i dajući da iznikne u življenjem iskustvu sjeme konačnog spasenja koje će doći na kraju vremena" (TMA 45).

Valja još reći da se o tebi, Duše Sveti, danas govori ne samo u Crkvi, nego i u umjetničkim, kulturnim pa čak i znanstvenim krugovima. Taj je govor, međutim, tako čudan, da papa priprema svoju trinaestu encikliku upravo o odnosu čovjeka i duhovnih stvarnosti. Da bi obranio čovjekov razum i slobodu, i odgovornost u svijetu pred navalama New Age-a.

Kad se malo pogleda ono što se piše i što se govori o "duhovnim vrijednostima", o "duhovnim sposobnostima", o "duhovnoj

naravi čovjeka i svijeta", ispada da se riječ "duh" prvenstveno veže uz neku imaginarnu, nedefiniranu, difuznu kozmičku stvarnost, a ne uz objavu i prisutnost samoga Boga.

Duhovno bi tako bilo nešto što je nematerijalno, skriveno, a opet toliko prisutno da nas prožima i pokazuje se na neočekivan način.

S tom se stvarnošću dolazi u kontakt preko "duhovnih tehnika", meditacije, vježbi, pa čak i hipnotičkih i ekstatičkih stanja promjenjene svijesti uzrokovanih upotrebotom droga!

3. VJERUJEM U DUHA SVETOGA

Ako je nepobitno zanimanje ljudi za "duhovne stvarnosti", što to znači za kršćanina, za njegovu vjeru?

Za kršćanina ključ leži u tumačenju odnosa Boga, svijeta i povijesti: u teološkom značaju svijeta kao Božjeg stvorenja, čovjeka kao specijalnog slučaja (jer je stvoren na sliku i priliku Božju) i smisla cjelokupne povijesti u zajedništvu Duha Svetoga, to jest u konačnom ostvarenju kraljevstva Božjeg.

Valja imati na pameti da mi vjerujemo u Boga koji nije stvorio svijet pa ga pustio da se sobom bavi, a on sam otišao na spavanje, nego vjerujemo u aktivnog, djelatnog Boga, u Boga koji je zainteresiran za povijest i za čovjeka, Boga koji se "upliće u povijest",

Boga koji je živ, i te kako živ, Boga koji je ništa manje nego "osoban", Boga koji se da doživjeti, iskusiti i susresti.

Kršćanin vjeruje u jednog Boga koji je troosoban, pa ma koliko to paradoksalno izgledalo.

Kršćanin vjeruje u Boga koji je Stvoritelj svega ni iz čega, a opet se svojom "providnošću" upliće u tijek povijesti.

Kršćanin vjeruje u Boga koji je toliko zainteresiran za čovjeka da je, kako bi mu bio blizu, i sam postao čovjekom i proživio čitav ljudski život, sve do smrti, i to kakve smrti – na križu!

Kako bi čovjeku otvorio put kroz vrijeme do vječnosti!

Mi vjerujemo u Boga koji je toliko blizak da nam se sam daruje da "u njemu živimo, mičemo se i jesmo".

Mi vjerujemo u živoga Boga.
U Boga koji je "Životvorac"!
A što je to život, i koji je to "Božji život
u nama"?

Svi imamo iskustvo života, kažemo da živimo, a ne uspijevamo niti definirati tu jednu riječ, život.

Život je toliko jednostavan i toliko kompleksan!

Bog, koji je životvorac isto je tako posve jednostavan i u svojoj veličini tako bogat i mnogostruk.

To valja uvijek imati na pameti kada se govori o tebi, Duše Sveti, koji nas oživljuješ, podižeš, oslobodaš, posvećuješ, osoposobljuješ za novi način življenja u samom Bogu.

Tako je "život po Duhu", na čudesan način, toliko mnogostruk i jednostavan.

4. DJELATNI DUH

Kršćanin vjeruje Bogu Trojedinom, Ocu stvoritelju, Sinu spasitelju i Duhu posvetitelju.

Pojednostavljenog gledajući, Otac je svoje učinio u stvaranju, Sin u objektivnom otkupljenju, a ostalo ostade Tebi, Duše Sveti!

No, kako zamijetiti dvoje djelovanje?

Kakva je tvoja djelatnost?

Pa valjda duhovna, kad si već Duh Sveti!

A gdje se ona očituje?

Pa valjda na duhovnoj razini!

Sigurno je da onaj tko ne primjećuje duhovnu komponentu stvarnosti, ne može primjetiti niti djelovanje Duha.

Njemu su zatvorene oči, i dok se taj zastor ne probije, dok svjetlo ne uđe unutra, nema smisla pričati.

Kako te se i gdje može primjetiti?

Recimo ovako: Kad vjetar puše, primjećujemo ga, ako smo mu izloženi.

Ili ako su mu drugi izloženi, po onom što se s njima zbiva.

Međutim, što je vjetar?

To je gibanje zraka koji već jest, koji je tu, kojega dišemo, od kojega živimo, u kojem se mičemo i jesmo.

Treba mu se samo izložiti, odvažiti izići iz svoje zaklonice, staviti mu se na raspolaganje...

Za osjetiti twoju djelotvornost, Duše Sveti, danas je nama, Crkvi, potrebno puno hrabrosti, sposobnosti da ti se stavimo na raspolaganje.

A to se događa tek onda kad zaobilj poslušamo ono što nam poručuješ osobno u Isusu Kristu.

5. ZANESENOST LJUBAVLJU

Mnogi se tuže da je nastupila "bonaca Duhu", (što bi značilo da se Kristov Duh umorio!?) pa idu u potragu za izvanrednim znakovima koji će ih fascinirati.

A što može više i bolje fascinirati od ljubavi?

I zar najveći tvoj dar nije ljubav!

Interesantno je kako je lakše ljude pridobiti za čudesa, ukazanja, skazanja i priče, za okupljanja i ne znam kakva pričanja, nego li za "prakticiranje kršćanske ponizne ljubavi".

Pa zar nije najveća među svim karizmama upravo karizma ljubavi, karizma Majke Terezije... i svih njoj sličnih danas po svemu svijetu.

Mi kao da smo se sklonili u zavjetrinu, pa ne damo da nas zahvati, zanese, poneće Duše Sveti, tvoja snaga, snaga ljubavi!

Ne damo se zanijeti ljubavlju jer je to rizično, jer su ljubav, i dobrota, ogromni rizik.

Zapravo, ljubav ne košta nešto, malo, nekoliko, nego košta sve, potpuno, do kraja.

Ti, Duše Sveti, nosiš kud je tebe volja, a to je rizik, i ne da nam se baš tako lako popustiti, prepustiti tebi!

Mi bi radije po svome, sa svojom računicom.

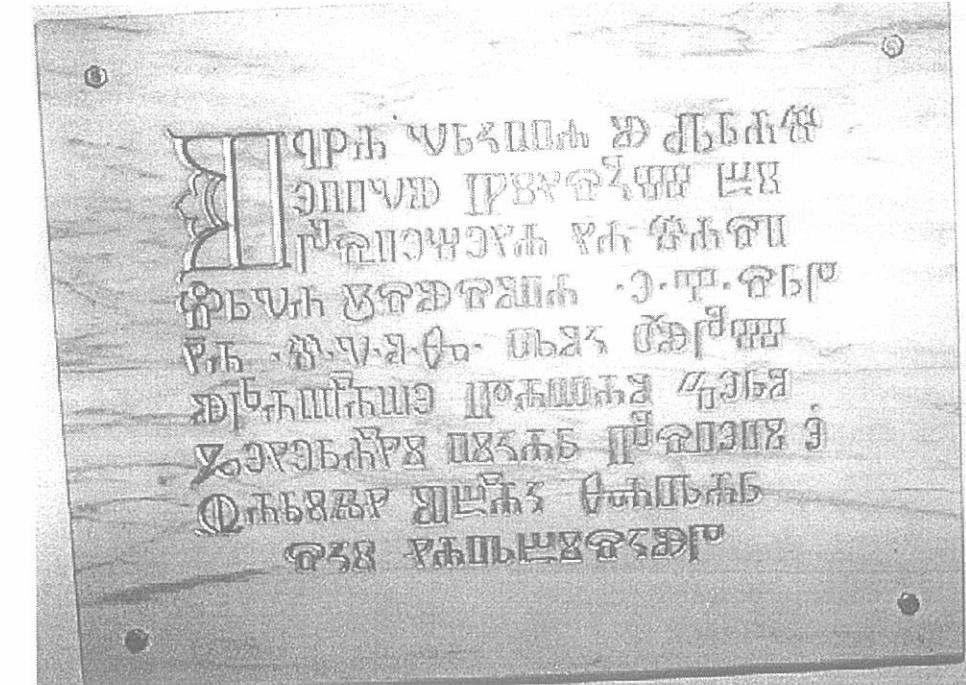
Pa mi najredovitije i mislimo na Boga kao "dobitnika" i na život s Bogom kao "dobitnu kombinaciju".

To nam potvrđuju pokušaji da se u Crkvi izgradi teologija spasenja na shemi pravedne nadoknade i dobitka.

A ako zaobilj uzmem objavu Bog je uvijek, barem u prvoj rundi, na gubitku.

Lako bi se moglo čak Bogu postaviti i pitanje:

obojana. Svi ti radovi završeni su u svibnju 1987. godine. Nakon toga trebalo je uređiti unutrašnjost crkve. Majstor – slikar Milan Nadinić izradio je oltarnu palu s likom Srca Isusova; zatim četiri slike: Sv. Petar, Sv. Pavao, Krštenje Isusovo i Sv. Obitelj; novo svetohranište, 4 velika i 2 mala svjećnjaka i oltarno raspelo – sve u istoj tehniči: intarzija u drvu.

blagoslovio msgr. Marijan Oblak, zadarski nadbiskup, 17. srpnja 1988. godine (7).

Crkva je posvećena 16. srpnja 1989. godine (8). Kao trajan spomen na dan posvete postavljena je ploča u crkvi, na južnom zidu s unutrašnje strane, pisana glagoljskim slovima (9).

U svibnju 1988. godine u crkvi je postavljen kameni pod i na ulazu kamena škopionica. Te radove izveo je gosp. Damir Martinović iz Zadra (6).

Crkva nije imala zvona. Naručili smo stoga dva zvona. Ona su izlivena 1988. godine u ljevaonici Ditta, ing. F. de Poli – Vittorio Veneto, Italija.

Veće zvono teži 210 kg i ima ton "DO". Blagoslovljeno je na čast Srca Isusova i ima na sebi 4 lika: Srce Isusovo, Srce Marijino, sv. Leopold Bogdan Mandić i sv. Roko – zaštitnik Bibinje. Na zvonu je natpis: "SRCE ISUSOVO, SMILUJ NAM SE!"

Manje zvono je teško 140 kg i ima ton "RE". Blagoslovljeno je na čast sv. Martina. Na njemu se nalaze četiri svetačka lika: sv. Martin, sv. Krševan, sv. Stošija i sv. Šime. Na njemu je natpis: "SVETI MARTINE, ZAGOVARAJ ZA DRAČEVJANE!" Zvona je svećano

Glagolska je slova napisao gosp. Dario Tikulin iz Zadra, a u kamenih je urezao gosp. Tomislav Matulović, također iz Zadra.

U prosincu 1989. godine akademski je kipar Ratko Peraić izradio krsni zdenac s odgovarajućim postoljem. Krsni zdenac veličine 60 x 50 cm kopija je Višeslavove krstionice.

Uz crkvu je dobro imati župnu kuću; ona je potrebna kako za svećenika tako i za bolje odvijanje pastoralne. Budući da u Dračevcu Ninskem nije postojala ni župna ni crkvena kuća, odlučili smo podignuti kuću, koja je uz crkvu po nacrtu već bila predviđena. Radove je izvodio gospodin Zoran Šoša, poduzetnik iz Zadra. Radovi su započeli 10. siječnja 1996. godine. Sagradena župna kuća ima dvije dvorane, kuhinju, dva sanitarna čvora, garažu i bunar za kišnicu.

otvora – prozora koja nam govore da crkva potjeće iz XII. stoljeća. Crkva je nekoć imala i polukružnu apsidu koja je srušena u kasnijoj adaptaciji crkve.

Crkva sv. Martina je sve do gradnje nove župne crkve na lokaciji "Kod oraha" služila za župnu crkvu Dračevca Ninskog (3). Duga je 13 metara: lađa 10 metara a sakristija iza oltara 3 m. Široka je 6 metara, a visoka 5 m. Iznad vratiju nalazi se zvonik – preslica s dva zvona. U crkvi se nalazi oltar sv. Martina sa svećevom slikom postavljenom između dva drvena stupa; oltarna menza donesena je iz crkve sv. Krševana u Zadru. Slika sv. Martina na konju – ulje na platnu – potječe iz konca prošlog, tj. devetnaestog stoljeća i predstavlja loš rad (4).

U sredini crkve se nalazi jedan viseći svijećnik – čoka. Obnova crkve sv. Martina završena je 4. svibnja 1993. godine, dok je još u Hrvatskoj trajao Domovinski rat. Radove je izvodio gosp. Zoran Šoša iz Zadra, a pod nadzorom Zavoda za zaštitu spomenika kulture – Zadar. Izuzev zidova na crkvi je sve novo: krov, prozori, nutarnja i vanjska žbuka..

2. CRKVA SRCA ISUSOVA

Don Ante Ivančev, župnik Dračevca Ninskoga (1963. – 1970. i 1978. – 1985.) započeo je godine 1978. pripremne radove za gradnju nove crkve u toj župi. Nacrt je dao izraditi dipl. ing. Tomislavu Paleki iz Zadra.

Građevinski radovi započeli su 7. svibnja 1979. godine (5). Stolarske radove je izveo gosp. Viktor Ivoš iz Zadra. Po završetku građevinskih radova – kad je crkva bila pokrivena i zatvorena – ona je odmah i blagoslovljena. Blagoslov crkve bio je 30. studenoga 1980. godine. U spomen na taj svečani čin na sjeverni je zid s unutrašnje strane crkve postavljena ploča koja glasi:

"Godine Gospodnje 1979. bi sagrađena a 30. studenoga 1980. bi blagoslovljena ova crkva u čast Presvetoga Srca Isusova od zadarskoga nadbiskupa Marijana Oblaka a za posluživanja župe don Ante Ivančeva."

Od tada se u njoj redovito slavi Sveta misa.

Župnik don Ante Ivančev je u kolovozu 1985. godine premješten u Zemunik. Dekret za župu Dračevac Ninski dobio je tada don Eugen Konatić, svećenik u miru. Kako on zbog opravdanih razloga nije mogao prihvatiti župu, preuzeo ju je don Pavao Kero, generalni vikar, koji je već upravljao Murvicom i Briševom. Čim je došao, uhvatio se posla – uređenja crkve. U mjesecu siječnju 1986. godine postavljena je u crkvi električna instalacija. U svibnju je postavljen lijepi mramorni oltar na zid, koji je donesen iz crkve sv. Šime u Zadru. Pristupilo se potom dovršenju zvonika, žbukanju crkve, gradnji sakristije; postavljen je gromobran i crkva je

Bože, što je tebi sve ovo trebalo.. i sa svijetom, i sa čovjekom.

Crkva II. Vatikanskog tvrdi da je "potaknuta Duhom". Tvrdi da osjeća tvoja nadahnuća, Duše Sveti!

Kad ih ne bi osjećala, izgubila bi svoj stožer, ono uz što je vezano njezino postojanje.

Izgubila bi konkretnost ostvarivanja spasenja.

A kako Crkva osjeća tu tvoju prisutnost i djelovanje?

Čvrsto sam uvjeren da se ona zbiva na više razina:

u pojedincima kroz savjest i "trenutke milosti" na razini zajednice kao "Otajstvenog tijela" u kojem struji božanski život, kroz riječ i otajstvo, ali nadasve kroz ljubav, zapravo kroz sve oblike na koje i pojedinca i zajednicu susreće Krist!

Valjalo bi stoga progovoriti o odnosu Duha i riječi (objave)
Duha i zajednice (Crkve)
Duha i sakramenata (milosti)
Duha i ljubavi (prema najmanjima).

Ipak, čini mi se kako je danas u Crkvi možda najpotrebnije iskustvo Duha kao iskustvo ljubavi, koje će biti plod istinske zanesenosti Bogom.

Ljubav, u biti, obuhvaća i tumači i sve ostale vidove tvoje aktualne prisutnosti, Duše Sveti!

Ti nisi takav da ne bi tvoja prisutnost ostavila trag.

Vjetar dolazi da pomete, očisti, osvježi, pa i ono što je izagnjilo polomi!

To i ti, Duše Sveti, neprestano pokušavaš učiniti u nama, u Crkvi, u svijetu.

6. OSOBA

Jednako kao što nam je teško u povijesnom iskustvu osobe Isusa iz Nazareta prepoznati osobnu prisutnost Božju u ovom našem ljudskom svijetu, na planeti Zemlji, u sunčavu sustavu, na repu jedne od milijardi galaksija s milijardima zvijezda i, može biti, milijardama planeta prikladnih za život, s možda milijardama drugih bića, tako nam je jednakost teško shvatiti i prihvatiti tvoju osobnu

prisutnost, Duše Sveti, u povijesti, u svemu što živi, i posebice u nama samima.

Radi se o neshvatljivom paradoksu da je jedino Bog toliko moćan da može čak i "nemoguće"! A on se, prema Objavi, upravo svojski trudi učiniti nemoguće!

(Nakon ovakve izjave filozofi s moje teologije definitivno će me otpisati tao otkačenog i posve nepopravljivog, koji još k tome narušava ugled logike i filozofskog poimanja stvarnosti).

Ti, Duše Sveti, uprisutnjuješ Očevo milosrđe iskazano u poslanju Sina i to na način ljubavi.

Duše Sveti, ti si veza, rekao bih ljepilo koje veže, ali ne na krut nego na dinamičan način.

Od tvojeg se zajedništva čovjek može otkačiti grijehom, ali se u nj može i vratiti, još bolje rečeno, u njega biti vraćen.

Ti si "jedna Osoba u mnogim osobama".

Stoga su duhovne osobe u Crkvi najupečatljiviji znak tvoje prisutnosti i djelovanja!

Crkva bi bez njih bila samo ostarjela, olinjala religiozna ustanova, u stvari, karikatura.

A ovako je vedra i živa.

Jer joj ti, Duše Sveti, ulijevaš svježinu!

Znakovi tvojeg djelovanja u Crkvi su jasni: vjera, nada i ljubav, radost, mir i jedinstvo.

Gdje je ustajalost, mučnina, gnjilež, gdje nema inventivnosti, novosti, okretnosti, sposobnosti uočavanja i brzog reagiranja na probleme, teško da ima i Duha!

(Budući da će vječni život biti duhovan, baš mu se radujem jer će biti pravi život, pun iznenadenja, jer je Duh inventivan. Bit će to stalno iznenadenje i iznenadivanje, i to kroz iskustvo iz prve ruke! Inače bih morali pretpostaviti da se Bog može umoriti! A kakav bi mi to bio Bog?)

7. U ODNOSU

Lako nam je zamisliti Boga Oca kao osobu!

Utjelovljenu drugu Osobu, Sina, Isusa Krista još lakše!

Ali kako Duše Sveti, predočiti kao osobu?

Sveto pismo govori o sili, dahu, vjetru, ljubavi...

S tim se je problemom suočio I. Carigradski i Kalcedonski sabor, i samo načelno riješio stvari, jer ih valjda i nije moguće konačno zadovoljavajuće riješiti po našoj pameti.

Kako mi živimo?

Ostvarujemo život kroz odnose.

Kroz relacije sa stvarima, kroz odnose s osobama.

A to će reći da imamo sposobnost primati i davati.

Cuti i reći. Prihvati i odgovoriti.

Pa makar i nesvesno, pa makar i instiktivno.

Tamo gdje prestaje odnos nastupa smrt.

Mrtva tvar ne može odgovoriti.

Gdje je god neka vrsta života ima odgovora.

Kažu da je tako s biljkama, i sa životinjama, pa i s onim jedva živim sićušnim bićima, i sa onima za koje se ne zna jesu li zapravo i koliko živi.

Čovjek je sposoban za najsavršeniji odnos.

Od svih bića na zemlji.

Može posve primiti i sebe posve darovati.

A to se zove ljubav.

I po tome je Bogu sličan, bogosličan.

A Bog je u još savršenijem odnosu. Apsolutnom potpunom darivanju i primanju.

Toliko da sam postaje dar i uzdarje.

Stoga i ne može biti do li apsolutna ljubav.

A opet ta ljubav može biti ljubav kad "ima drugoga", kad ima TI.

Bog je Ja, Ti i ona veza između ja i ti. Otac, Sin i Duh Sveti.

Znam da ovo nije jednostavno moguće razumjeti.

Ta tko bi Boga shvatio.

Ta tko bi ljubav shvatio.

Ali to nas ne priječi da ljubav želimo.

Da je želimo osjetiti, iskusiti, produbit, u sebi i oko sebe.

Da je želimo primati i darivati.

I kad nam se to događa na razini odnosa s Bogom tada u nama "raste" milost, tada se "nalijevamo Duha Svetoga" do punine!

A tko je ispunjen Duhom, taj je prikladan za zajedništvo s Ocem i Sinom.

Duh Sveti je osoba u odnosu!

Jedna osoba po tome što je u odnosu ljubavi, što je zapravo sama ljubav koja je razlivena u drugim osobama!

Duh Sveti – božanska osoba u Kristu i Crkvi.

A Crkva i postoji po toj temeljnoj dimenziji, po objektivnoj ispunjenosti Duhom, pa je tako "opći sakramenat spasenja", dakle učinkovita milošću – Božjom prisutnošću.

Po Crkvi se tako događa, vazda nanovo i ona naša subjektivna ispunjenost Duhom.

Crkva je ona posuda po kojoj se Duh u nas ulijeva, ali i posuda se može razbiti, oštetiti, razlupati.

Pa se može dogoditi da u nekim razdobljima povijesti bude u Crkvi "više Duha" nego u drugima, jednostavno stoga jer je "zdravija", to će reći svjetla.

Osoba je osoba po odnosu.

Duh Sveti je božanska osoba po savršenom božanskom odnosu.

Onaj tko je produhovljen, zahvaćen Duhom postaje dionikom božanske stvarnosti,

Mi kršćani čak vjerujemo da ćemo po daru Duha – pritjelovljeni Sinu, postati ništa manje nego dionici božanske naravi!

Ma što postati?

Po milosti Duha to već jesmo!

Duh Sveti je onaj "fluid" koji povezuje Oca i Sina.

On povezuje Boga i nas.

Stoga u Duhu možemo klicati "Abba"! Oče.

Jer smo baš u Duhu suočeni Kristu, kao njegova braća po ljudskoj naravi i sakramentalnom ucjepljenju u njegovo tijelo.

Po njegovu sinovstvu postajemo baštinici u domu Očevu.

Biti u Duhu, znači biti u ljubavi!

Postojati u ljubavi, na način ljubavi.

Duhova. I danas tu crkvicu vjernici zovu svetištem Duha Svetoga.

Župnici:

Prvim upr. župe na Smiljevcu bio je don Mihael Rodić, salezijanac – 1978.

2. don Žarko Akrap, salezijanac – 1978. – 1986.

3. don Ante Guberac, salezijanac – 1986. – 1989.

4. don Valent Furjan, salezijanac – 1989. – 1994.

5. don Mladen Grabovac, sveć. banjal. b. – 1994 / 2 mjes.

6. don Čedomil Šupraha, ekon. Nadbisk. – 1994. – 1995.

7. don Srećko Petrov, ml. – 1995. – 1997.

8. don Mladen Kačan – 1997. – do danas.

Don Jure Zubović bio je župnim vikarom od 1. 10. 1994. – 7. 9. 1995.

Već više godina vodi se postupak za izgradnju nove župne crkve i pastoralnog centra velike gradske župe sv. Ante u Smiljevcu. Gosp. Nadbiskup je u više navrata molio od općinskih vlasti u gradu dodjelu lokacije za gradnju nove crkve već od davne 1984. godine (Vj. z. nadb., br. 3-4/84., str. 92.). Nedavno je dobivena lokacijska dozvola i počinje se radovima na izgradnji.

* * *

Zadar se mnogostruko lijepo razvija pa će objekti duhovne kulture unaprijediti njegov sveopći izgled.

Rozario Šutrin

DRAČEVAC NINSKI

Mjesto DRAČEVAC NINSKI se prvi put spominje 1327. godine u jednom dokumentu koji se čuva u arhivu benediktinskog samostana svetog Krševana u Zadru (1). To je mjesto u povijesti nažalost doživljavalo sudbinu ostalih sela u Ravnim kotarima. Mnogo je puta bilo rušeno i opet podizano, ali nikada na istom mjestu. Jedini svjedok te burne povijesti Dračevca Ninskoga je crkva sv. Martina.

1. CRKVA SV. MARTINA

Ta se crkva prvi put spominje u jednom dokumentu – ispravi

prema projektu dipl. ing. Tomislava Paleke, a izvođač rada bio je poduzetnik gosp. Joža Murko. Svečanosti je prisustvovao preko tisuću vjernika, tridesetak svećenika, mons. Martin Rakoni iz rimske Kongregacije za svećenike i predstavnici općinskih vlasti. Mnogi su napustili gradilište zbog orkanskog juga i nevremena jer prozori i unutrašnjost još nisu bili dovršeni. Kako je župa vjerom rasla, tako se crkva uređivala. Prvi župnik nove župe bio je vlč. don Šime Sturnela.

Časne sestre, služavke Malog Isusa, splitske provincije, došle su u župu na blgdan sv. Josipa 1977. god. radi pastoralnog ispomaganja. Nove postaje križnoga puta podigao je i blagoslovio gen. vikar dr. Pavao Kero 19. veljače 1978. godine, a na blagdan sv. Josipa iste godine postavio veliko Raspelo, kopiju Raspela što ga je u 15. st. izradio mletački rezbar Mato Moronzon, a čuva se u zadarskoj stolnoj crkvi sv. Stošije. isti je 1418. god. izradio drveni kor katedrale s biskupskom katedrom u stilu kasne gotike.

Posveta crkve. Novu župnu crkvu i kameni oltar posvetio je g. nadbiskup Marijan Oblak u nedjelju, 1. lipnja 1988. god., tj. jedanaest godina poslije njezina blagoslova. Župnika don Šimu Sturnelu naslijedio je na župničkoj dužnosti na Plovaniji 1993. godine don Marinko Duvnjak, Zadranin.

Nova zvona. Mlada zadarska župa na Plovaniji ubrzo je iz Italije nabavila i dva nova zvona iz renomirane ljevaonice ing. F. de Poli u Vittorio Veneto. Svečanu posvetu, "kršćenje", kako bi rekao narod, izvršio je u nedjelju, 17. veljače 1980. god. msgr. M. Oblak, nadbiskup, uz asistenciju tridesetak svećenika i sudjelovanje velikoga broja vjernika.

Veće zvono je teško 550 kg. i promjera 96 cm. Nosi lik sv. Josipa, župnog zaštitnika, i sljedeće natpisa: SVETI JOSIPE, MOLI ZA NAS! GODINE GOSPODNE 1979. ZA VRIJEME PAPE IVANA PAVLA II., NADBISKUPA MARIJANA OBLAKA I ŽUPNIKA DON ŠIME STURNELA. NA SLAVU BOGA I BLAŽENE DJEVICE MARIJE. PREMIATA FONDERIA ING. F. DE POLI, VITTORIO VENETO, ITALIA.

Ma nje zvono teži 350 kg. te ima promjer 86 cm. Ukrašeno je likovima zadarskih zaštitnika: sv. Stošije, sv. Šime i sv. Krševana. Natpsi su uzeti iz drevnoga zadarskog "Blagoslova puka":

SVETA STOŠE, SVETI ŠIME, -
OLAKŠAJTE PUKU BRIME.
BLAGOSLOVI, BOŽE, ZADAR,
SVE OTOKE I SAV KOTAR.
GODINE GOSPODNE 1979... (i
dalje kao na većem zvonu).

Elektrifikaciju zvana provela je tvrtka Giacometti iz Padove u ožujku 1980. godine.

14. ZADAR SMILJEVAC – ŽUPA SV. ANTE PADOVANSKOGA

Ove godine slavi ta najmlađa župa zadarska dvadesetu obljetnicu svoga pastoralnog života i djelovanja. Prostire se od Prilaza Ante Starčevića, uz Magistralu do središnjeg gradskog groblja, tj. do župe Ploča.

Dekret o uspostavi te nove župe izdan je 3. srpnja 1978. god. (br. 972/78). Budući da su se župe sv. Ivana i Gospe Loretske brojem stanovnika i prostorom znatno povećale, nadbiskup Marijan Oblak osnovao je i proglašio novu župu sv. Ante Padovanskoga u Zadru na Smiljevcu. Počela je djelovati u nedjelju, 16. srpnja 1978. godine, na spomenan Gospe Karmelske (Vj. z. nadb. br. 9-10/1978., str. 116.). Nova je župa dijecezanska, kao i župa Marije – Kraljice mira u Stanovima, koja je tada za sada počela pastoralnim radom.

Župna crkva na Smiljevcu je za sada kapela Gospe od sedam žalosti. Crkvica Gospe sedam žalosti nalazi se na putu koji vodi od Prilaza A. Starčevića prema gradskom groblju. Jednobrodnog je to zdanje (vel. 6 x 3 m.) sa zvonikom na preslicu i malom sakristijom. Sagradjena je u 18. st. i u više navrata obnavljana. Bila je vlasništvo plemićke obitelji Erco (C.F. Bianchi, I. 470.). Povjerena je župi Gospe Loretske u Arbanasima. žalosnu Gospu veoma su štovali građani Zadra, Arbanasi i vjernici okolnih župa (Ploče, Dračevac), posebno 3. nedj. rujna i na blagdan

Bog postoji na način ljubavi.
Onaj tko je prožet Duhom Božjim može postojati samo na način ljubavi.
Inače nije "na Božji način".
Inače nije po Božjoj volji!

8. PO KRISTU

Događaj spasenja je djelo Trojstva.
U Kristovu otajstvu djelatan je Otac, i
Duh Sveti.

I to neprestano.
Otar šalje Sina.
Sin se utjelovljuje od Marije Djevice po
Duhu Svetomu.

A Duh Sveti je ljubav.
Sin u ljubavi, to jest u Duhu, svim
predanjem uma i srca odgovara Ocu,
neizmjernom, božanskom ljubavlju!

Zar je onda čudno da je upravo ta
egzistencija Sina Božjega kao čovjeka
postojanje u ljubavi.

Kako bi drugo i mogla biti kad je
postojanje u Duhu.

Razina odnosa Sina i Oca u Duhu
prenesena je u ljudsku povijest!

Bog se "ušatorio" ljubavlju u svijet i
ponudio udjela na svojoj gozbi po vjeri, nadi i
ljubavi, u istini i pravdi.

Što bi čovjek mogao više poželjeti.
Jer to je zapravo punina spasenja.

Utjelovljenje je djelo Duha Svetoga jer
se događa "snagom ljubavi".

Isto se zbiva svaki put kad Duh Sveti
siđe i osjeni, kad u zaklon Božji nevoljnika
skloni pod svoj plašt zaogrne, pod svoje uzme.

Duh unosi Sinovo čovještvo u
unutarrostveni odnos ljubavi.

Po Duhu Kristovo čovještvo postaje
"sredstvo susreta" i novog odnosa s Bogom.

U Duhu Isus spasenjski djeluje!
U Duhu Isus prinosi sebe za spasenje,
za dar, žrtvu!

Sve što je u Kristu iz ljubavi, to je u
Duhu!

U Duhu Krist je uskrišen!
Duhom je prožeta njegova tjelesnost,
unesena u božanski život.
Tako Duh stvara "nebo".

Nebo je tamo gdje je prisutan Krist, a to
je zajedništvo s Ocem u Duhu, na kojemu
sudjeluje njegovo proslavljeni čovještvo.

Stoga Kristovo spasenje nije niti
nagrada za dobra djela, nije niti nešto
usporedivo ovim životom.

To je jednostavno odnos ljubavi s
Bogom.

Uživanje usporedivo s "nasloniti se na
njega i biti sretan"!

U Duhu Krist je sakramenat spasenja!

U Duhu Krist ne može a da ne nastavi
spasenjski djelovati u povijesti.

I u toj povijesti, općoj i osobnoj, Duh
Božji je je "vatra" koja ne da mira.
Prožima. Ražaruje...

9. U CRKVI

Duh Sveti tvori Crkvu.

Od mnogih čini jedno.

Povezuje glavu – Krista s tijelom –
zajednicom.

On je vez mnoštva udova međusobno,
ono božansko ljepilo, snaga povezanosti, ono
nevidljivo, što "stoji iznad", metafizičko.

Ona sila koja obični skup ljudi pretvara
u mesijanski narod Božji.

Duh Sveti oblikuje, formira Crkvu kao
otajstveno tijelo Kristovo.

Crkva smo mi.

Onoliko pripadamo crkvi koliko smo "u
ljubavi", koliko smo prožeti Duhom, opijeni
Duhom, zaneseni Duhom Kristovim. Koliko
smo formirani, oformljeni silom Duha.

U Tijelo Kristovo.

Koje je onoliko autentično koliko se
podlaže Duhu. Njegovim zahvatima,
nadahnucima, inicijativi.

Objektivno: Crkva jest po Duhu to što
jest. A jest sakramenat spasenja.

Samo u snazi Duha Crkva može
posredovati spasenje! Jer je Kristovo
djelovanje u Crkvi samo u snazi Duha!

A ako su sakramenti događaji susreta s
Bogom, to jest čini spasenja, onda njihov
učinak i ne može biti drugi do li sam Duh, to
jest nestvorena milost, zajedništvo s Bogom
već ovdje, sada, na ljudski način.

Zar ne zvuči paradoksalno.
Da se Bog po ljudskim činima u Crkvi
uprisutnjuje i dade susresti u povijesti?!
Sada!

Mi vjerujemo u Boga koji je sposoban,
voljan i spreman svakoga časa, svakoga dana
asistirati u ostvarivanju spasenja!
Pojedinca i svijeta.

Duh je taj koji asistira učiteljstvu Crkve
u stvarima vjere i morala, u očitovanju i
formuliranju Istine u službi caritasa, ljubavi.

Nema proročke, pastirske i
posvetiteljske službe bez asistencije Duha
Svetoga.

Nažalost, može se ta asistencija
zanemariti

i u pastirskoj i u navjstitteljskoj službi.

(U posvetiteljskoj - sakramentalnoj,
srećom, Duh je učinkovit "ex opere operato")

A kad zakaže teološka služba ipak na
kraju ostaje puk Božji, kojemu Duh povjerava
ono krajnje osjetilo zvano "sensus fidei".

10. ISKUSTVO DUHA

Pavao piše: "A ovo su plodovi Duha:
Ljubav, radost, mir, velikodušnost,
uslužnost, dobrota, vjernost, blagost,
uzdržljivost.

Protiv tih nema Zakona." (Gal 5, 22-23)
Tko da ih ne poželi?

Pa ipak, koliko li bježanja od iskustva
Duga i njegovih nadahnuća

Koliko li straha od ljubavi!

Jer, ljubav je zahtjevna!

Dobrota je zahtjevna!

Duh oslobađa a sloboda je teška, i
egipatski lonci, kad su puni, zasjenjuju svijest
o ropstvu dok ne stigne vrijeme polaganja
računa.

Tada se otkriva kako je sloboda najveće
blago.

A gdje je prava sloboda?

Sloboda iznutra.

Sloboda od smrti.

A tko će pobijediti smrt?

Samo je ljubav jača od smrti.

A Duh je ljubav!

Prožeti Duhom su živi!

Prožeti Duhom su provokativni!
Prožeti Duhom su originalni
Onoliko koliko je originalan uskrsnuli
među smrtnicima.

Prožeti Duhom su novi!
Problem je u nama koji smo se uhvatili
"staroga", istrošenoga, stoput prepričanoga.

Mi prezentiramo kršćanstvo, Krista,
Boga, iz druge ruke!

Kao da smo baštinici "polovnoga
Duha"!

Kao polovno auto, kojega su drugi
istrošili, koje može donekle služiti onima koji
su se navikli, ali ne može zainteresirati nove
generacije!

Nema nove evangelizacije bez poticaja
Duga.

Nema budućnosti bez otvorenosti i
poslušnosti Duhu Svetomu, Bez zanesenosti
ljubavlju!

Valja nam, stoga, proziti za darove Duha,
da bi se svijet obnovio, da bismo mogli
ostvariti, doživjeti novo!

A istodobno nikada ne smijemo
zaboraviti:

Duh puše uvijek u jednom pravcu:
spasenja!

Vodi zajedništvu s Bogom po Isusu
Kristu!

11. OKRENUTI BUDUĆNOSTI

Bez otkrivanja i prepoznavanja poticaja
Duga, nema nikakve šanse za pravu
budućnost.

To vrijedi za Crkvu, to vrijedi i za
svaku biskupiju, to vrijedi i za redovničku
zajednicu i sjemenište, to vrijedi i za svakog
pojedinca.

Ako se ne izložimo milosti, ako se ne
zamislimo nad poticajima Duha Svetoga, ako
ne odustanemo od računice po kojoj
valja uvijek biti na dobitku, onda smo
zagorili, ostarili, osušili se, i Duh će tražiti
druge.

Koji put mi se čini da smo sebi utvili u
glavu da mi Boga spašavamo, a ne on nas!

Kao, mi Boga moramo malo podučiti
što će i kako će...

ing. arhitekt Jerko Marasović iz Splita.
Njezine je interijere oplemenio ing. Bernardo
Bernadi. Crkva je posvećena 1982. godine a
samostan dovršen 1985. god.

Nove postaje križnoga puta u crkvi
djelo su umjetnika g. Zlatka Kauzlačića-Ataća;
kip sv. Ivana modelirao je g. Stjepan Gračan, a
kip Gospe s Djetetom g. Vuco. Spomenuta
umjetnička djela blagoslovio je 21. lipnja
1986. g. provincijal o. Vlatko Badurina.

Svoj srebrni jubilej, 25. obljetnicu osnutka,
proslavila je župa sv. Ivana 24. lipnja 1978.
god. M. p. provincijal o. Danijel Mihatov je
predvodio koncelebrirano slavlje, a propovijedao
don Živko Kusić, urednik Glasa koncila.

Nove orgulje blagoslovio je 21. svibnja
1988. god. msgr. Marijan Oblak. Potom je
uslijedio program njihove kolaudacije,
pohvalbe, u kom su sudjelovali mo. Andelko
Klobučar iz Zagreba i župni Mješoviti zbor uz
prisustvo msgr. Srećka Badurine, biskupa
šibenskoga, Angela Quilia José, generala
franj. trećoredaca, m.p. provincijala Vlatka
Badurine i velikog broja vjernika.

Župnici župe sv. Ivana Krstitelja:

1. o. Stanko Turčić	- 1953. – 1963.
2. o. Grgo Sikirić	- 1963. – 1966.
3. o. Ivan Badurina	- 1966. – 1968.
4. o. Ljudevit dr. Gregov	- 1968. – 1971.
5. o. Augustin Grgurić	- 1971. – 1972.
6. o. Vlado Rožić	- 1972. – 1985.
7. o. Stanko Jelušić	- 1985. – 1987.
8. o. Drago Mikulan	- 1987. – 1990.
9. o. Josip Vrdoljak	- 1990. – danas

Župni pomoćnici, vikari:

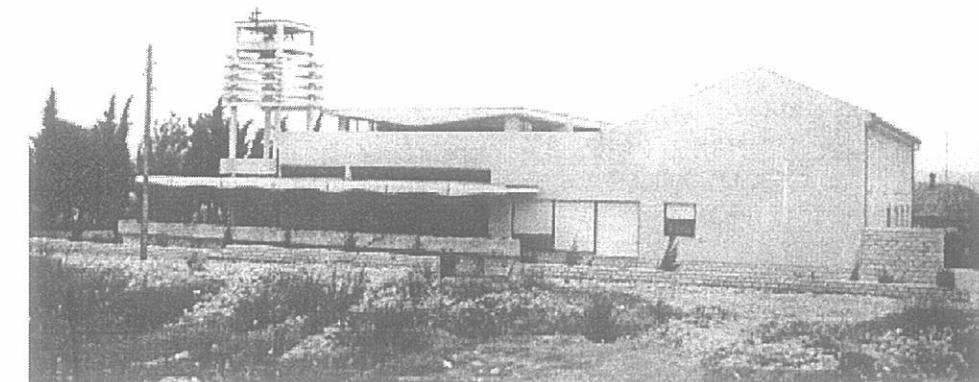
o. Leon Šipek, o. Edvin Bukulin, o.
Zlatko Vidulić, o. Augustin Grgurić,
o. Vlado Rožić, o. Josip Vrdoljak
Marinov, o. Božo Sučić, o. Božo
Rimac, o. Jakov Božo Teklić, o.
Drago Mikulan, o. Anto Garić, o.
Marijan Jelušić, o. Mato Draganović.

13. ZADAR PLOVANIJA - ŽUPA SV. JOSIPA RADNIKA

Župa je uspostavljena 1968. godine.
Dekret o osnivanju nove župe sv. Josipa
Radnika na Plovanija objavljen je u Vjesniku
z. nadbiskupije 5. svibnja 1968. (br.
1571/1968. godine). Nastala je podjelom župe
Presv. Srca Isusova na Voštarnici. Nalazi se
pretežito oko tvornice "Vlado Bagat", a na
sjveru joj je župa Bokanjac.

Lokaciju za izgradnju župne crkve i
kuće dodijelio je Zavod za urbanizam općine
Zadar 22. prosinca 1969. Građevinska dozvola
za crkvu sv. Josipa Radnika primljena je od
općinskih vlasti u Zadru 14. srpnja 1972.
godine, a 14. kolovoza iste godine potpisana je
ugovor o izgradnji crkve na Plovaniji između
Nadbiskupskog ordinarijata i građevinskog
poduzeća Jože Murka.

Blagoslov nove crkve sv. Josipa na
Plovaniji izvršio je nadbiskup msgr. Marijan
Oblak na blagdan župnog zaštitnika, 19.
ožujka 1975. god. preko svećane večernje
koncelebrirane mise. Nova je crkva izgrađena

msgr. Marijan Oblak, 30. siječnja 1983. godine. On je također blagoslovio i suvremeno zdanje nove crkve sa zvonikom, i župnim domom 20. stud. 1983. god., na svetkovinu Krista Kralja svega stvorenja. U slavlju posvete sudjelovala su 32 svećenika i veliko mnoštvo naroda Božjega. Crkvu i pastoralni centar projektirao je ing. arh. g. Tomislav Paleka, a radove izgradnje izvela GRO "Jadran" iz Zadra za deset mjeseci.

Na Uskrnsni ponedjeljak, 17. travnja 1995. god. blagoslovio je nove orgulje msgr. Marijan Oblak, nadbiskup.

Prvim upraviteljem nove župe imenovan je don Šime Sturnela, župnik župe sv. Josipa Radnika u Plovaniji, a njega je naslijedio 1994. godine don Mario Soljačić, sadašnji župnik.

Z v o n a . Tri nova zvona za crkvu u Stanovima blagoslovio je 1. srpnja 1990. god. nadbiskup Marijan Oblak za župnika don Šime Sturnele. Nabavljeni su u Ijebaonici "Luigi Cavadine e figlio" u Veroni.

V e l i k o zvono teško je 730 kg. Nota FA. Ukršeno je posvetnim natpisom: GLORIA PATRI ET FILIO ET SPIRITUI SANCTO. LAUDO DEUM, PLEBEM VOCO, CONGREGO CLERUM. (Hvalim Boga, pozivam narod, okupljam kler). Antica premiata fonderia venale Luigi Cavadine e figlio, Verona 1947.

S r e d n e zvono teško je 525 kg. Nota SOL. Natpis: EXAUDI DOMINE VOCEM POPULI TUI ET LIBERA NOS AB OMNI MALO. A FULGORE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE. IN TE DOMINE SPERAVI, NON CONFUNDAR IN AETERNUM. SOLI DEO HONOR ET GLORIA. ANTICA PREMIATA FONDERIA VENALE. Luigi Cavadine e figlio. verona 1926.

M a l o zvono teško je 350 kg. Nota LA. posvetni natpis: PREPARATE GENTES AD AUDIENDUM VERBUM DEI – SOLI DEO HONOR ET GLORIA, Antica premiata fonderia venale, Luigi Cavadine e figlio, verona 1940.

Svečanom činu blagoslova prisustvovalo je uz g. Nadbiskupa desetak svećenika i mnoštvo vjernika Stanova toga predvečerja 13. nedjelje crkvene godine.

Planira se u skoroj budućnosti formirati novu župnu zajednicu na predjelu Biloga Briga koji se veoma proširio i naglo porastao, a spada pod župu Marije, Kraljice mira u Stanovima.

12. ZADAR RELJA - ŽUPA SV. IVANA KRSTITELJA

Na jugoistočnom dijelu Zadra, "poviše Relje", prostire se prostrana zadarska župa sv. Ivana Krstitelja. Odlukom preuzv. biskupa Mate Garkovića utemeljena je 5. srpnja 1953. godine. Svoje sjedište, korijene ima uz istoimenu srednjovjekovnu crkvicu, koja je podignuta u drugoj polovici 14. st. Sv. Ivan izvan gradskih zidina je matica reda otaca trećoredaca. Spominje se već 1312. god. Kraj te crkvice živjeli su fratri eremiti trećega reda sv. Frane. Brinuli su se za okužene bolesnike u obližnjem hospitalu (P. Runje, Prema izvorima).

Početkom 15. st. crkvica i imanje uz nju predani su u vlasništvo franjevcima trećega reda, redovnicima glagoljašima. Uz crkvicu podiglo u 15. st. fratri trećoredci i samostan. Zbog turske opasnosti naredi gradske vlasti da se poruše sve zgrade pred gradskim zidinama. Tako bi porušen i samostan 1536. god., a crkvica oštećena. poslije stotinu godina crkvica je bila popravljena, kasnije više puta obnovljena, a u drugoj polovici prošloga vijeka i produljena.

Kamen temeljac nove župne crkve i samostana sv. Ivana Krstitelja u Zadru blagoslovio je "na izvorištu ove hrvatske provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša, što ih vrijeme i nedaće stoljetne ne uništiše, na mjestu njihove drevne crkve i samostana" (povelja) msgr. Marijan Oblak, nadbiskup, na blagdan Krista Kralja, 21. stud. 1976. godine. Uz njega su svečanosti prisustvovali o. Danijel Mihatov, provincijal, župnik o. Vlado Rožić i njegovi pomoćnici, gotovo svi dosadašnji župnici te župe, drugi župnici i veliki broj vjernoga naroda. Nacrte nove crkve izradio je

Valja se pomaknuti na prvu liniju, snagom Duha ususret budućnosti: i moliti obilje duhovnih darova za vrijeme koje dolazi.

Stoga se i ja usuđujem zajedno s današnjim papom moliti:

"Hvala ti Duše – svjetlo srdaca koji progovaraš Crkvi po riječi, služenju i iskustvu vjere naučavanom i posvjedočenom od biskupa. Hvala ti što potičeš pastoralnu brigu u radosti i trudu za čitavu Crkvu i za cijeli svijet.

Zahvaljujemo ti, Duše ljubavi i istine jer si nam omogućio da gradimo bratsko zajedništvo iznoseći od svojega blaga "staro i novo", vjerni tradiciji i okrenuti obnovi.

Sjećamo se svih koji su tebi "posudili svoj glas" da progovoriš svijetu kroz znakove vremena.

Zahvaljujemo ti, Duše sveti na obilju blaga koje nam je darovano za kraj dvadesetog stoljeća i za usmjereno je nam je zacrtano u ekumenskoj istini i u otvorenosti prema svima u evanđeoskoj ljubavi. Hvala ti za novu zrelost vjere i spremnost na dijalog.

Zahvaljujući ti, prosimo te: pomozi Crkvu da se obnovi svjetom Kristovim da ostvari svoje poslanje da svijet povjeruje i obrati se da se ostvari spasenje svijeta do dana koji je Otac odredio.

I neka je hvaljen i slavljen uvijek Otac i Sin i Duh Sveti, u kojem je počelo i svrha svega stvorenoga. Amen."

Ante Mateljan

SVEĆENIČKA REKOLEDICIJA – SVIBANJ, 1998.

PREDAVANJE

PO DUHU SVETOM I DJEVICI MARIJI

Moram iskreno priznati: dobio sam domaću zadaću za koju su nesumnjivo pozvaniji neki drugi. Jer, govoriti o Duhu Svetom, spada na dogmatičara stručno osposobljenoga za trinitarnu tematiku, a govoriti o Mariji, spada sigurno na mariologa, kakav nije moj profil. Uopće nisam teolog, ako pod time ne mislimo na one koji su samo diplomirali teologiju. Doduše, svi smo mi za vrijeme studija primirisali bar malo trinitarnog nauka, posebno oni koji su se školovali pod vodstvom vrlog profesora dogmatike, dr. Stjepana Bakšića. Ponešto smo možda dobili i od marioloških natuknica dr. Tomislava

Sagija. No, sve je to bilo malo, vrlo malo. Kako je danas stanje s tim studijima, vjerojatno mogu odgovoriti nešto mlađi kolege. Ipak, usuđujem se tvrditi da je naš teološki projektni nedostatan da bi se moglo odgovoriti u potpunosti na postavljena pitanja.

Ipak, prihvatio sam postavljeni zadatak, vjerojatno više iz razloga da sam sebe malo natjeram, bar u ovoj "Godini Duha Svetoga", na ozbiljnije premišljanje ovoga teološkog odnosa koji ima vrlo praktične implikacije na naš svagdanji svećeničko-duhovni život i apostolski rad. U tom smislu i ovo razmatranje ima nekoliko različitih dijelova. U prvom

dijelu želim naglasiti neke teoretske, bolje rečeno, teološke okvire, zatim namjeravam ukratko iznijeti novozavjetno utemeljenje odnosa Duha Svetoga i Božje Majke, a potom, u završnom dijelu, ponuditi nekoliko duhovno-praktičnih pobudnica.

I. Mariološki okvir

Za vrijeme koje je prethodilo Drugomu vatikanskom koncilu govorilo se da precjenjuje marijanski kult, a podcjenjuje mariološki nauk. Za ono razdoblje koje je neposredno slijedilo po Konciliu, desetak-petnaest godina, čini se da je gubilo interes i za mariološku teoriju i za marijansku praksu, dok naše vrijeme pokušava oživjeti marijansku pobožnost i prevrednovati mariološki nauk. Slična iskustva vrijede i za pneumatološki nauk i pneumatski kult.

Jedan od ključnih dokumenata koji potvrđuje iznesene tvrdnje dao je papa Pavao VI. svojom značajnom enciklikom "Marialis cultus" (1974), gdje se odvažno uhvatio u koštac s nekim problemima baštinjenima iz prošlosti, a naglašenima u sadašnjosti, problemima koji su i bili doveli do toga da se ono razdoblje nakon Koncila, desetak-petnaest spomenutih godina, definira vremenom opadanja interesa za mariološku teoriju i marijansku praksu. I baš zato smatram da nam u razradi nekih teoloških natuknica može pomoći pažljivo čitanje bar nekih odlomaka ove poznate enciklike, čije smo drugo hrvatsko izdanje dobili pred nekoliko godina, što potvrđuje da ne jenjava interes za ovu tematiku.

Papa Pavao VI. priznaje da se dosad u Djeličinu nauku i štovanju zapažalo gotovo isključivo kristološko usmjerenje. Zato smatra korisnim dozvati u pamet kako je "veoma prikladno da se na odgovarajući način u marijanskem štovanju istakne jedna od bitnih sastavnica vjere: Osoba i djelo Duha Svetoga." Baš tako! Pavao VI. u 26. i 27. broju ove enciklike opširno obrazlaže ovu svoju misao. "Teološko razmišljanje naime i liturgija", nastavlja Pavao VI., "upozorili su na to kako je posvetiteljski zahvat Duha Svetoga kod nazaretske Djevice bio jedan od vrhunskih trenutaka njegova djelovanja u povijesti spasenja."

Potvrdu enciklike pronalazi u brojnih crkvenih otaca i pisaca prvih vremena. Ovi su znali pripisati djelu Duha Svetoga izvornu svetost Marijinu, govoreći da je "na neki način bila od Njega zamiješena i oblikovana kao nov stvor". Crkveni pisci prvih stoljeća u zahvatu Duha Svetoga otkrivaju "akciju koja je posvetila i učinila plodnim Marijino djevičanstvo te preobrazila Djesticu u Boravište Kraljevo ili Mjesto gdje je počinula Riječ, Hram ili Šator Gospodnji, Kovčeg Saveza ili posvećenja". Svi ti otački naslovi bogato biblijski odzvanjaju, kaže papa. Ponirući još dublje u nauk o Parakletu, oci su shvatili da je Duh vrelo iz kojega izvire punina milosti i bogatstvo darova kojima je Marija ukrašena. "Duhu Svetomu se, dakle, pridaju vjera, ufanje i ljubav Marijina sreća, moć koja je jačala njezinu prianjanje uz volju Božju, snagu koja ju je držala u suošćenju na podnožju križa." Promatrujući pak samu naznočnost Isusove majke u Cenakulu kad je Duh Sveti silazio na rađajuću Crkvu, "oni su drevnu temu Marija-Crkva obogatili novim razvijanjima; a posebno su se utjecali zagovoru Djevice da zadobiju od Duha moć da u svojim vlastitim dušama rode Krista".

Papa Pavao VI. završava ovaj odlomak o odnosu Duha Svetoga i Majke Božje prekrasnom molitvom sv. Ildefonza, koja iznenađuje i naukom i snagom: "Molim Te, molim Te, sveta Djevice, da od onoga Duha ja primim Isusa od kojega si Ti rodila Isusa. Neka moja duša dobije Isusa po onome Duhu po kojem je Tvoje tijelo začelo istog Isusa... Neka ja ljubim Isusa u onom Duhu u kojem si se Ti Isusu klanjala kao Gospodinu i vidjela ga kao Sina." (Br. 26)

U sljedećem odlomku papa Pavao VI. uočava i priznaje neke nedostake suvremene pobožnosti koji ne odražavaju dovoljno sav nauk koji se tiče Duha Svetoga. Zato enciklika "Marialis cultus" povjerava teologima i ostalim stručnjacima da provjere tu tvrdnju te da ocijene njezin domet: "Na nas spada da potaknemo sav Božji narod, a posebno pastire i teologe, da produbljuju svoje razmišljanje o djelovanju Duha Svetoga u povijesti spasenja, te da učine kako bi tekstovi kršćanske pobožnosti njegovo životvorno djelovanje stavljali u dužno svjetlo. Iz takvoga će produbljivanja izroniti, na poseban način, otajstveni odnos

crkvu u čast presv. Srca Isusova na Voštarnici. Na spomen 50. obljetnice utemeljenja župe objavljena je spomen-knjižica koju je uredio župnik o. Bernardin dr. Škunca, Zadar 1985.

Župnici od osnutka župe:

1. don Francesco Volpe	- 1934.
2. don Emerico Ceci	- 1934. - 1935.
3. don Antonio Zerbomi	- 1935. - 1936.
4. don Giovanni Brazzani	- 1936. - 1948.
5. o. Robert Škunca	- 1948. - 1949.
6. o. Dinko Vlašić	- 1949. - 1950.
7. o. Robert Škunca	- 1950. - 1951.
8. o. Karlo Bošnjak	- 1951. - 1952.
9. o. Robert Škunca	- 1952. - 1953.
10. o. Venko Gugić	- 1953. - 1955.
11. o. Eugen Zaninović	- 1955. - 1969.
12. o. Hinko Balajić	- 1969. - 1970.
13. o. Jerko Valković	- 1970. - 1979.
14. o. Bernardin Škunca	- 1979. - 1986.
15. o. Andrija Bilokapić	- 1986. - danas

Župnicima su od 1982. godine pomagali kapelani: o. Ante Bilokapić, o. Andrija Bilokapić, o. Ivan Gavran, o. Stanko Škunca, o. Ivica Strčić, o. Ante Kekez.

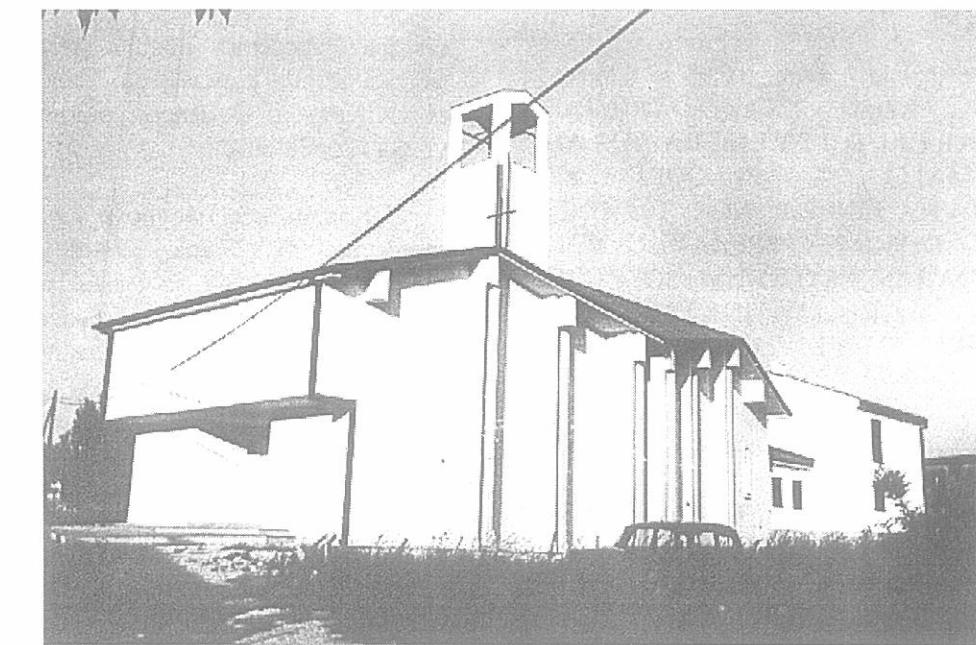
Povodom 50. obljetnice župe napisao je župnik fra Bernardin Škunca u spomen-knjižici: "Pokazalo se, eto i u našem slučaju da patnja i križ nisu posljednja postaja ljudskog i vjerničkog puta. Posljednja postaja zove se u s k r s n u ē !"

11. ZADAR STANOVI - ŽUPA MARIJE, KRALJICE MIRA

Stanovi se prostiru u istočnom predjelu grada Zadra. Šematizmi bilježe da su 1856. god. imali 14 stanovnika, a pred 1. svj. rat (1913. g.) 90 obitelji sa 326 stanovnika. Poslije 2. svjetskog rata imaju 80-tak obitelji. Danas nekoliko tisuća.

Nova, samostalna župa Marije, Kraljice mira nastala je podjelom župe sv. Ivana. Utemeljio ju je 5. srpnja 1978. g. nadbiskup Marijan Oblak a počela je djelovati 16. srpnja 1978. godine. Povjerena je dijecezanskim svećenicima a župna crkva joj je kapela Gospe Fatimske. U njoj se, premda skromnoj, kroz 40-tak godina vršilo bogoslužje, a kroz desetljeća su ga obavljali župnici gradske župe sv. Šimuna jer su Stanovi bili sastavni dio te župe. Potom su bili povjereni novoosnovanoj župi sv. Ivana na Relji. Od 1978. god. Stanovi su samostalna župa.

Urbanističke uvjete gradnje nove župne crkve u zadarskim Stanovima dao je Komitet za komunalne poslove 21. list. 1980. god. Građevinska dozvola je dobivena 21. list. 1981. god. Ugovor o izgradnji crkve i pastoralnog centra u Zadru Stanovima potpisali su 30. rujna 1982. Nadbiskupski ordinarijat i Građ. poduzeće "Jadran" iz Zadra. Gradilište i temeljni kamen nove crkve blagoslovio je za župnika don Šime Sturnele

natpis: DIVO ANTONIO DE PAUDA. SI QUERIS MIRACULA, MORS, ERROR, CALAMITAS, DEMON, LEPRA FUGIUNT. AEGRI SURGUNT SANI. – Nebeskom Antunu Padovanskom. Tražiš li čudesa, smrt zabluda, nesreća, davao guba prestaju. Bolesni se dižu sami. Likovi: Velika Gospa, sv. Ante Pad. s Ilijanom, sv. Marko Ev. s lavom.

3. Treće je zvono nabavljenog 1985. god. kod iste ljevaonice u Vittorio Veneto. Teži 180 kg. Promjer: 77 cm. Posvetio ga je nadbiskup M. Oblak 11. kolovoza 1985. god. Nosi utisnute ove slike: zavjetni križ iz Nina 1979., Gospu Maslinsku, sv. Stošiju, sv. Šimu i Krševana. Natpisi: SVETA MARIJO, MOLI ZA NAS! SVETA STOŠIJO, MOLI ZA NAS! SVETI ŠIME, MOLI ZA NAS! SVETI KRŠEVANE, MOLI ZA NAS!

"O, Maslinska Gospo, Marijo, - ti Majko našega grada!

Čuvaj Kotare i otoke, - i dragu nam zemlju Hrvata!" (Anton Šuljić).

Zadrani vide u Majci Gospodinovoj – piše P. Lubina u "Marijanskoj Hrvatskoj" – "bujna maslina" na kojoj neće nikad "mrsa" ponestati: uz koju nikako ne mogu propasti, koja ih nikad neće ostaviti i priskočit će im u pomoć kao vjerna zagovornica u svim njihovim potrebama.

10. ZADAR VOŠTARNICA - ŽUPA SRCA ISUSOVA

Svoje početke župa dobiva otvaranjem kapele Srca Isusova svibnja 1933. god. u kući obitelji Dobrović koju dade urediti nadbiskup Petar D. Munzani. Kuću kasnije kupi 1970. g. Franjevačka provincija sv. Jeronima u Zadru.

Izgradnjom mosta 1929. god. između zadarskoga poluotoka i predjela današnje Branimirove obale, tj. Brodarice i Voštarnica, kao i porastom broja stanovništva koji se učetverostručio, nadbiskup zadarski msgr. P. Munzani doskočio je potrebama toga područja osnovavši dekretom od 12. prosinca 1933. god. novu župu Presv. Srca Isusova koja će početi pastoralno djelovati 1. siječnja 1934. godine. Time se dokida župa Belafuža koja je bila osnovana 26. veljače 1926. Naselje

Belafuža pripaja se župi Bokanjac, a područje Brodarice i Voštarnice izdvaja se od katedralne župe sv. Stošije na poluotoku. Novosnovanoj župi pripaja se i naselje Punta Mika. Župa je povjerena pastoralnoj brizi biskupijskih svećenika.

Prvim župnikom imenovan je don Francesco Volpe, župni pomoćnik župe sv. Stošiju, koji je dotad bio poslužitelj kapele Srca Isusova na Voštarnici.

Poslije vihora 2. svj. rata, kada nad našim gradom iskališe bijes (a zašto?) angloamerički avioni, ostavivši u porušenom gradu više tisuća poginulih, među njima tri stotine iz Brodarice i Voštarnice, gen. vikar msgr. Mate Garković dodijeli upravu župe zadarskim sinovima sv. Frane 9. veljače 1948. godine jer je župnik don Giovanni Brazzani, koji je izdržao na župi strašne godine rata, preselio u Italiju. Trajnoj brizi franjevcima provincije sv. Jeronima u Zadru župa je povjerena 8. list. 1964. godine. Kad se pokazalo da je župa Srca Isusova postala prevelikom a radi lakšega pastoralnog djelovanja, župa je 1968. god. podijeljena pa su od nje ustanovaljene još tri nove župe: župa Bezgrešnog začeća na Boriku, župa Uznesenja Marijina na Belafuži i župa sv. Josipa Radnika na Plovaniji.

Još je jednom župa Srca Isusova doživjela promjenu svojih granica kad je dekretom od 20. pros. 1976. od nje odijeljen teritorij na istočnom dijelu Branimirove obale te pridružen župi sv. Šime koja tada imadaše "znatno manje vjernika od bilo koje župe u Zadru".

Budući da je župa naglo rasla, osjećala se velika potreba za većom crkvom. Oko toga su se desetak godina trudili kako župnici tako i o. Nadbiskup s franjevačkim o. Provincijalom proseći općinsku vlast u gradu da dodijeli denacionalizaciju dijela zgrade i građevinsku dozvolu. To mučno pitanje konačno je sretno riješeno i u lipnju 1983. god. G. K. "Međimurje" iz Čakovca započe radove oko adaptacije i rekonstrukcije crkve i župnoga centra. I dana 11. ožujka 1984. nadbiskup M. Oblak uz franjevačkog provincijala o. Alfonsa Orlića, brojne svećenike i vjernike, na veliku radost nazočnih građana svečano posveti novu

između Duha Božjega i Nazaretske Djevice, njihovo djelovanje u Crkvi. Iz dubljeg promatranja tih vjerskih sadržaja rodit će se intenzivnije proživljana pobožnost." (Br. 27)

U svojem opširnijem osvrtu na spomenuto encikliku, naš teolog dr. Tomislav Šagi-Bunić u pogовору hrvatskom prijevodu posebno izdvaja baš ova poglavja o odnosu Duha Svetoga i Marije. U svjetlu spomenutih načela, naglašava naš teolog, "očito je da sve marijinske pobožnosti moraju biti tako uređene da uvijek bude dostatnom jasnoćom vidljivo da štujući Mariju štujemo Boga Oca, da tražeći njezin zagovor, tražimo milost i pomoć od Boga Oca po Sinu u Duhu Svetome, jer u njoj na sasvim osobit način vidimo oživotvorenu spasenjsku silu i bogatstvo Kristova vazmenog otajstva".

II. Pneumatska praznina?

Ako je prije Drugoga vatikanskog sabora teološko promišljanje o Blaženoj Djevici Mariji bilo gotovo isključivo kristološko, "s Koncilom je učinjen određeni zaokret prema većoj pažnji mjeseta koje Marija zauzima u Crkvi, s nekim naglascima na trinitarnu i pneumatološku sistematizaciju. Nakon Koncila, malo pomalo, ostvarilo se daljnje premještanje sa kristološko-eklezijalnog usmjerivanja Marijine stvarnosti na prikladnije trinitarno i pneumatološko promatranje Marijine stvarnosti. A to vrijedi bez nijekanja načela koje je istaknuto još 1974. u enciklici 'Marialis Cultus', prema kojemu sve ono što se odnosi na Mariju isključivo valja povezati s otajstvom Kristovim." (Amato, A., Spirito Santo, u "Nuovo Dizionario di Mariologia", Ed. Paoline, 1986., str. 1358-9)

Posebno valja upozoriti kako papa Pavao VI. potiče da je "prikladno" u štovanju Božje Majke na odgovarajući način isticati jednu od bitnih sastavnica vjere: "Osobu i djelo Duha Svetoga" dakle, mariologiji dati ne samo kristološki naglasak, nego je obogatiti trinitarnim posebno pneumatološkim sadržajima. Poznato je kako su pape naših dana prilično zaokupljeni mišlju o prijekoj nužnosti produbljivanja i razvijanja nauka i pobožnosti prema Duhu Svetome, kao i bujnijeg razrađivanja teologije o Duhu Svetom.

Još i prije ove enciklike, a u vezi s najavom Svetе godine, Pavao VI. je 23. svibnja 1973. izjavio: "Da bismo ušli u veliko iskustvo Svetе godine, te ako želimo da ono bude odista vrelo obnove i pomirenja, sjetimo se da nam je potreban Duh Sveti, kako bismo postali sposobni shvatiti istinu u njezinoj nadnaravnoj i živoj izražajnosti kakva je vlastita kršćanskoj rasporedbi spasenja, potrebno nam je unutarnje svjetlo koje se daje poniznim i priprostima, treba nam sedam darova Duha Svetoga." U potvrdu ovih misli papa Pavao VI. navodi podatak da se prema nekim istraživanjima u koncilskim dokumentima Duh Sveti stalno spominje, prema nekim provjerama, čak 258 puta.

Ipak, već 6. lipnja iste godine, dakle dva tjedna kasnije, Pavao VI. uključno priznaje da Drugi vatikanski sabor nije dovoljno razradio nauk o Duhu Svetome, pa naglašava kako tema o Duhu Svetom ima biti "jedna od najvažnijih i najplodnijih u duhovnosti koja je svojstvena Svetoj godini". A u vezi s time odlučeno je da tema Međunarodnoga marijanskog i mariološkog kongresa, 1975. u Rimu, bude "Duh Sveti i Marija". Glavni organizator brojnih marijanskih i marioloških skupova, dr. Karlo Balić, osvrćući se na zadaće spomenutoga kongresa u Rimu, u vatikanskom dnevniku "Osservatore Romano" od 27. ožujka 1974. ponavlja dužnost potrebe da se "produbi razmišljanje o djelovanju Duha Svetoga u povijesti spasenja, te da se učini da tekstovi kršćanske pobožnosti stave u dužno svjetlo njegovo životvorno djelovanje. Iz toga će produbljivanja izroniti, na poseban način, otajstveni odnos između Duha Božjega i Nazaretske Djevice, te njihovo djelovanje u Crkvi. Iz dubljega promatranja tih vjerskih sadržaja rodit će se intenzivnije proživljavana pobožnost."

Bio je to svojevrsni odgovor, ili bolje rečeno, aluzija na nedovoljno izoštreni izričaje o odnosu Duha Svetoga i Marije, koji su u ekumenskom zalaganju mogli predstavljati određene teškoće. Štoviše, neki suvremeniji teolozi znali su govoriti o "pneumatskoj praznini" u tradicionalnoj mariologiji", gdje da je Marija postavljena na mjesto i u funkciji Duha Svetoga. Dapače, po njima bi sam Duh Sveti bio podložan Gospo-

(Usp. Muehlen H., Una mistica persona, Corti, Roma, 1968, str. 561-583)

Ovdje bih učinio malu digresiju. Mislim da je svima slušateljima poznat život i lik sv. Maksimilijana Kolbea, franjevca konventualca koji je krajem srpnja 1941. dragovoljno odabroa smrt u bunkeru gladi koncentracijskog logora Oswiecim, u zamjenu za isto tako nedužno osuđenog oca obitelji Francziszka Gajowniczeke. Manje je poznato da je veliki štovatelj Bezgrešne, o. Maksimilijan Kolbe, potkraj svojega inače relativno kratkoga života, intenzivno razmišljao o pisanju teološkog priručnika na temu "Duh Sveti i Bezgrešna". Već je 1935. počeo raditi na toj svojevrsnoj mariologiji, od koje su sačuvana uvodna poglavlja i sam nacrt djela, koje je većim dijelom ostalo nedovršeno. Simptomatično je da su sredinom veljače 1941. prigodom uhićenja njemački gestapovci našli o. Maksimilijana kako piše odlomak ove knjige, pa nam je tako ovaj list na njegovu radnom stolu ostao posljednji zapis ovoga velikog sveca, za kojega je prigodom kanonizacije njegov zemljak papa Ivan Pavao II. izjavio da je "spasio obraz 20. stoljeća". Na sačuvanom listu Kolbe je pisao: "Kao što je Isus, da očituje svoju veliku ljubav prema nama, postao Čovjek-Bog, tako je i Treća božanska osoba, Bog-Ljubav, željela očitovati nekim vidljivim znakom svoje posredništvo kod Oca i Sina. Taj je znak Srce Bezgrešne Djevice, kako proizlazi iz spisa nekih svetaca, nadasve onih koji Mariju smatraju Zaručnicom Duha Svetoga."

No, vratimo se našem vremenu. Papa Pavao VI. u enciklici "Marialis cultus" ne spominje "pneumatsku prazninu", ali sigurno da aludira na taj prigorod kad priznaje kako se "ponekad tvrdi da brojni tekstovi moderne pobožnosti ne odražavaju dovoljno sav nauk koji se tiče Duha Svetoga" te ističe kako "pripada stručnjacima da provjere tu tvrdnju te ocijene njezin domet".

Ne treba biti neki učeni stručnjak da se u svima tim iznesenim mislima otkrije najbitnija poruka: "Teološko razmišljanje i liturgija iznjeli su na svjetlo kako je posvetiteljski zahvat Duha Svetoga kod Djevice u Nazaretu bio vrhunski trenutak njegova djelovanja u povijesti spasenja". Naš teolog Šagi dodaje: "Ta je misao, po svoj

prilici, temeljna za svako produbljivanje osobnog odnosa između Duha Svetoga i Djevice, i uloge koju Djevica ima po Duhu Svetome u Crkvi i čovječanstvu."

III. Novozavjetno utemeljenje

Uloga Duha Svetoga u djelu spasenja ostvaruje se u Mariji i po Mariji. Duh Sveti je priprema za majku Spasitelja, posvećujući je u prvom času začeća. Bezgrešna postaje prisutnost, stan, svetište Duha Svetoga. Marija je zaručnica Duha Svetoga, spremna da postane majkom Božjom.

Da objavi svoju ljubav prema čovjeku, Bog postaje čovjekom. Duh Sveti, treća božanska osoba, Bog-Ljubav, silazi i "osjeni" Mariju u času utjelovljenja. To uključuje i posebno poslanje Marijino, koje će Duh Sveti ostvariti po Mariji. U krilu Marijinu, snagom Duha čovjek se rađa na novi život, ona ga hrani mlijekom milosti i ublikuje u Krista. Na njezinim koljenima kršćanin se uči spoznati i ljubiti Krista. Posvećena već od svojega začeća, Djevica iz Nazareta, sva sveta, koja Spasitelja zače i rodi po Duhu Svetomu, prihvata na Golgoti univerzalno materinstvo i postaje, u suradnji s Duhom Svetim, posrednica spasenja i preporođenja ljudskog roda.

Marija je sudjelovala u Isusovoj otkupiteljskoj muci i smrti, ona doživljuje i radost uskrsnuća, iako evanđelja o tome ne govore ništa. Nakon uzašašća Isusova nalazimo je u zajednici apostola, sa ženama i braćom Isusovom, koji jednodušno postajani u molitvi iščekuju silazak Duha Svetoga. Duhovi su rođendan Crkve. Isus se rađa drugi put, ali ne kao u Betlehemu, već po Duhu Svetomu, u srcima svojih vjernika. A nema rođenja bez majke. Ako je to duhovno rođenje, i majka mora biti duhovna majka. Ako nam je Isus dan po Duhu Svetomu i od Marije, i rođenje djece Božje ima kao začetnika Duha Svetoga i Mariju. To je Isus navijestio već sa križa. A na Duhove se to i ostvarilo. Duh Sveti učinio je Mariju Majkom Božjom, i taj dan se ponovio i na Duhove. Marija će tako svoju majčinsku, a sada i zaručničku ljubav prema Isusu, prenijeti na svoju posinjenu dječu, na Crkvu Božju. Kod svakoga duhovnog radanja djece Božje, uvijek

Sturario koji je u 15. st. crkvu popravio i proširio. U crkvi je njegova nadgrobna ploča s reljefnim likom pokojnika.

Glavni oltar dao je izraditi u baroknom stilu 1742. god. providur G. Quirini koji je uz crkvu dao podići dom za svećenike. Na oltaru se čuva slika Bogorodice s Djetetom koja se pripisuje Pavlu Venecijanu iz sredine 14. st. Zadivljuje smirenost Dječaka u krilu Majke samilosna pogleda. Ta je drevna slika Gospina velika zadarska svetinja. Za većih opasnosti, u vremenima kuge, glada i rata, vjerni su Zadrani sliku donosili u grad i pred njom usrdno molili. I danas je Zadrani i vjernici okolnih mjesta veoma štuju, osobito na blagdan Velike Gospe. Na sjevernoj strani svetišta nalazi se oltar s velikim raspelom. Ukrašen je baroknim štukaturama i grbom obitelji Marka Bellafusa. Otud je taj predio grada dobio naziv Belafuža (I. Petricioli).

Mletački senat iz strateških razloga naredi 1645. god. da se u tom predjelu sve kuće poruše a sva stabla maslina posijeku. Ostala je samo Gospina crkva, svetište Gospe Malinske.

"Ko maslina bujna, zelena, - ti ukras našeg si grada!

O budi ko ulje ranama, - blaži boli naših rana" (Antun Šuljić).

Nova župna crkva. Župu Uznesenja Bl. Dj. Marije na Belafuži osnovao je nadbiskup M. Oblak dakeretom od 21. stud. 1968. godine podjelom župe Srca Isusova na Voštarnici. Do tada je crkva bila beneficij Nadbiskupskoga sjemeništa "majević" (Vj. z. nadb. br. 12/68.). Župa je otvorena 1. nedjelje došašća, 1. prosinca 1968. god. Postaje novoga križnoga puta blagoslovio je 13. 3. 1973. nadbiskup M. Oblak. Poklon su u rodnoj župi akad. kipara g. Ratka Perića.

Nova crkva. Trideset godina nakon utemeljenja nove župe Uznesenja Marijina na Belafuži, svećano je posvetio novu župnu crkvu u nedjelju, 22. veljače 1998. msgr. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski, za župnika don Ivica Mustaća.

Moderni stil i izgled novom skupom zdanju dao je ing. arhitekt Boris Morsan, a

radove je izvelo građevinsko poduzeće Novogradnja, d. d. iz Zagreba.

Crkva zaprema površinu veću od tisuću metara četvornih. Od toga 400 m. otpada na prostorije pod zemljom. Vrijedna je 11 milijuna kuna, a zemljište za gradnju darovao je župljani g. Niko Bučić iz Belafuže.

Mlada Gospina župa na Belafuži veoma je perspektivna pa vedro gleda u budućnost. Broji preko 1.800 obitelji i oko 7.000 župljana. Zaslужila je takav novi pastoralni centar i suvremeno hodočasničko svetište.

Prvi župnik novoosnovane župe bio je don Šime Perić (1968. do 1985.). Naslijedio ga je don Ratko Šešan koji je poginuo u prometnoj nesreći 1992. godine. Od tada župu vodi don Ivan Mustać, dekan zadarskog dekanata.

Zvana. Prvi zvonik bio je podignut 1735. godine uz pročelje crkve. Porušen je za talijanske okupacije 1925. god. i sazidan novi, od opeka. (U planu je da se poruši.) U zvoniku su smještena tri zvona.

1. Veće zvono ima glavni natpis: REGNANTE VICTORIO EMANUELE III, INTERCESSIONE PRAEFECTI JULLI BASILE ET VICEPREFECTI UBALDI BELLINI, SUMPTU PUBLICO MUNIFICENTISSIME DONATUM BELLAFUSA, A. D. MCMXXV. – Za vladanje Viktora Emanuela Trećega, posredstvom prefekta Julija Basile i viceprefekta Ubalta Bellini (zvono) najvelikodišnje državnim troškom darovano Belafuži, god. Gosp. 1925. Velikim slovima upisano je ime ljevaonice: PREMIATA FONDERIA DE POLI IN VITTORIO VENETO.

S druge strane natpis: QUI ME INVENERIT, INVEINET VITAM ET AURIET SALUTEM A DOMINO – Tko mene nađe naći će život i crpsti spasenje od Gospodina. Likovi: Uznesenje Marijino, Raspeti i sv. Juraj. Na gornjem i donjem rubu mnogo ukrasa. Promjer: 60 cm.

2. Manje zvono ima s jedne strane natpis kao i veće, tj. da je saliveno za kralja V. Emanuela 1925. godine, a s druge strane je

D r u g o je zvono teško 260 kg. Ima promjer 75 cm. i notu SI. Nosi u sebi likove zadarskih zaštitnika: sv. Stošije, sv. Šime i sv. Krševana. Natpis: SVETI ZADARSKI ZAŠTITNICI, čuvajte svoj grad!

T r eć e zvono teško je 180 kg. Promjera 66 cm. Nota DO. Nosi likove hrvatskih svetaca: sv. Nikole Tavelića, sv. Leopolda Mandića i sv. Marka Križevčanina. Natpis: SVECI HRVATSKOGA NARODA, molite za nas!

Č e t v r t o zvono teško je 150 kg. Ima promjer 64 cm. i notu RE. Posvećeno je sv. Josipu te nosi njegov lik s natpisom: BOŽE, ČUVAJ HRVATSKU!

P e t o je zvono teško 105 kg. Promjera je 56 cm. i ima notu MI. Na sebi nosi likove apostolskih prvaka sv. Petra i Pavla kao i spomen-natpis na posjet pape Ivana Pavla Drugoga našoj Hrvatskoj 1994. godine.

Nova zvona župne crkve Bezgrešnoga zašteća Marijina blagoslovio je 16. studenoga 1996. god. msgr. Ivan Prendža, nadbiskup zadarski. "Kao što svjetionik svojim svjetlosnim znakovima pokazuje brodovima ulaz u zadarsku luku, tako neka milozvučni glas naših pet zvona iz Puntamike pokazuje župnoj zajednici put do crkve i k Bogu" – rekao je tom prigodom župnik don Šime Perić.

Elektrifikaciju zvona izvela je tvrtka Giacometti iz Padove.

Ž u p n i c i u župi Bezgrešnog zašteća BDM bili su:

1. don Ivan Mustać: 1968. – 1978.
2. don Pavao Kero: 1978. – 1979.
3. don Srećko Frka-Petešić: 1979. – 1992.
4. don Šime Perić: 1992. do danas.

"Ko titan stenje – pod beskrajnim plavim nebom.

Zvoni bijele psalme – i pjeva Marij i p o z d r a v

Tri puta dnevno" – pjeva Ivan Talaja.

9. ZADAR BELAFUŽA - ŽUPA UZNESENJA BL. DJEVICE MARIJE

Poviše predjela Brodarice, uz put koji vodi u Nin, nalazi se drevno svetište Gospe Maslinske i oko njega velika župa Uznesenja Marijina. Već u srednjem vijeku spominje se uz crkvu samostan pustinjaka. U ispravi iz god. 1118. crkva se naziva "S. Maria de Roveris", a kasnije "S. Maria ad Quercus" – Gospa u hrastovima. Nekad je bila okružena hrastovima. Konačno se zove "S. Maria Olivarum" – Gospa Maslinska, pa i danas ima nad vratima natpis: "Kao bujna maslina u polju". U oveću dvorištu nalazi se bunarski vijenac s grbom gradskoga kanonika Mateja

će to biti duhovski događaj, jer Marija-Crkva rađa svoju djecu po Duhu Svetomu.

Što se tiče Marijina lika, imamo zapravo samo jedan tekst koji izravno govori o djelovanju Duha Svetoga. Radi se o navještenju, kada andeo Mariji navješta da će postati majkom Sina Božjeg i da će to u njoj izvesti Duh Sveti. U ovom prekrasnom opisu, punom dinamike i preokreta, uočavamo Marijinu spremnost, otvorenost i raspoloživost. Ona je spremna poslušati, ali želi znati načine i razloge. To je motivirana poslušnost, nešto o čemu će biti više govora u trećem dijelu ovoga razmatranja.

U Novom zavjetu osim ovoga nema baš previše mesta gdje se govori o odnosu Duha Svetoga i Božje Majke. Zapravo, sve su to samo neizravne potvrde ove zaručničke vezе. Marijino se ime u Bibliji ne spominje nakon Duhova. Zato je važno uočiti kako se cijelokupan život Božje Majke biblijski nalazi unutar dviju značajnih zagrada. Prvu predstavlja obećanje Duha Svetoga pri navještenju, a drugu njegovo iščekivanje uoči Duhova.

U svojoj knjizi "Marijina šutnja", koja je doživjela tri hrvatska izdanja, Ignacio Larranaga govoreći o ulozi Duha Svetoga u Marijinu životu kliče: "Ne znam što to ima Marija. Tamo gdje se ona pojavi, bukne nazočnost Duha Svetoga. To se događa već od dana Utjelovljenja. Onoga dana – ne znam kako to protumačiti – bijaše 'osoba' Duha Svetoga koja je zaposjela čitav Marijin svemir. Od onoga dana, Marijina nazočnost otvara, oslobađa, izbacuje čudesno, zadivljujuće zračenje Duha Svetoga. Kad Elizabeta začu Marijin: 'Dobar dan, tetko draga!', ona se spontano, automatski 'napuni Duhom Svetim'. Kad je sirota Majka stajala u hramu s djetetom u naručju, očekujući svoj red za obred prikazanja, Duh Sveti je ispunio dušu starca Šimuna te on izgovori one proročanske i zbnjujuće riječi. U Duhovsko jutro, kad je Duh Sveti provalio u buci vjetra, u ognju i potresu zemlje nad skupinom predanih učenika, zar tu ne predsjedaše Majka? Ne znam kakva je to veza: ali neko tajanstveno i duboko rodbinstvo među ovim dvjema osobama očito blista."

(Larranaga, I., Marijina šutnja, III. izd. Zadar 1996, str. 31-32)

Papa Ivan Pavao II. u svojoj duhovskoj enciklici "Dominum et vivificantem" (1986) posebno ističe Marijinu nazočnost u cenakulu, gdje je Crkva ustrajna u molitvi. "To sjedinjenje Crkve moliteljice s Marijom, majkom Kristovom", kaže Papa, "od samog je početka sastavni dio otajstva Crkve: nalazimo je prisutnu u tom otajstvu kao što je prisutna u otajstvu svojega Sina." I nastavlja: "Tako se razumije onaj duboki razlog zašto se Crkva, sjedinjena s Djenicom Majkom, stalno obraća Gospodinu kao zaručnica svome božanskom Zaručniku, kao što svjedoče riječi Otkrivenja koje sabor navodi: 'Duh i Zaručnica govore Gospodinu Isusu: Dođi!' ...No, ta se molitva u isto vrijeme upravlja prema određenom trenutku povijesti, u kojem dolazi do izražaja nova 'punina vremena', koja je označena godinom 2000. Na taj se jubilej Crkva želi pripraviti u Duhu Svetomu, kao što je od istog Duha Svetoga bila pripravljena nazaretska Djelica, u kojoj riječ tijelom postade." (Br. 66)

Ako je kod navještenja Marija dokazala vrijednost i važnost otvorenosti na dijalog, u svojoj nazočnosti pri Duhovskom događaju ona potvrđuje smisao crkvenosti, pa nam u tome svima šalje i danas svoj spasonosni zov i poruku.

IV. Duhovne refleksije

U svojem apostolskom pismu o pripremi Velikog jubileja, "Tertio millennio adveniente", papa Ivan Pavao II. govoreći o drugoj godini pripreme, ističe kako nam u srcu i na pameti kroz tu godinu mora biti Duh Sveti, druga Božanska osoba. To poglavje završava, prema već uhodanoj praksi, osvrtom na ulogu Blažene Djevice. "Marija, koja je začela utjelovljenu Riječ po Duhu Svetom i koja se zatim u svem životu dala voditi njegovim unutarnjim djelovanjem, bit će promatrana i naslijedovana u tijeku ove godine, prije svega kao žena poslušna glasu Duha, kao žena šutnje i poslušnosti, žena nade, koja je poput Abrahama znala prihvati volju Božju 'nadajući se protiv svake nade'. Ona je donijela do punog izražaja čežnju Jahvinih siromaha, sjajeći kao model onima koji se

povjeravaju svim srcem Božjim obećanjima." (Br. 48)

Papa poziva da Mariju promatramo i naslijedujemo. Istiće nekoliko Marijinih vlastitosti koje proizlaze iz njezine povezanosti s Duhom Svetim. U prvom redu, ona je model šutnje i poslušnosti.

Doista, ako imalo poznamo Novi zavjet, lako ćemo se složiti kako Marija malo govori, a mnogo šuti. Šutnja je bilo normalno ozračje u kojem je ona razgovarala sa svojim Gospodinom i u kojem je pronalazila poticaje da poslušna glasu Duha poduzima akcije. Jer, Marija nipošto nije bila pasivno stvorene, nego vrlo aktivna žena, kojoj riječi nisu bile potrebne da učini nešto veliko.

Među mnogim marijinskim nazivima, za koji se teško odlučiti koji je ljepši i sadržajniji, nalazi se i jedan koji na izvanredno sugestivan način opisuje Božju majku: Katedrala šutnje! Sigurno, danas nije baš lako u katedralama pronalaziti ozračje šutnje, ali onaj kojega vodi želja da moli, naći će neki kutak za sabranost. Marija je poput gotičke katedrale koja zrači šutnju. U tome je pravi model, posebno danas, kada je veliko umijeće oko sebe i u sebi stvoriti okružje šutnje, smiriti svoj duh, osjetiti kućaj vlastitoga srca. A tek tako moderni čovjek može otkriti koliko je zapravo već mrtav, ukapan u brige i neprilike ovoga svijeta, ugušen možda komforom, iscijeden trošenjem i zaveden modom. Šutnja je prava prilika da se to bar otkrije.

Svi danas osjećaju napast, kako se to nezgrapno zna reći, da uzmu riječ, pa i uz cijenu da je oduzmu drugome. Zaboravljaju oprečnu operaciju: uzeti šutnju, a drugime predati riječ. Možda će njihova uvjerenjava dovesti do prava zbrke, a pravu će jasnoću unijeti tek naša šutnja. Ljudi se i danas dive odrješitim riječima i slatkorječivim govorima, a zaboravljaju da osim odvažnosti govorenja pravi proroci posjeduju i umijeće šutnje. U tišini srca riječ prima smisao, u šutnji ona postaje dio nas samih. U nama riječ zrije, po njoj postajemo zreli. U pustinji šutnje riječ pronalazi plodno tlo.

Poznati libanonski pjesnik Halil Džubran, poznat ponajvećma i u nas po svojoj prekrasnoj lirsko-meditativnoj knjizi "Prorok",

o šutnji govori: "Vi brbljate kad više niste u miru sa svojim mislima; i kad više ne možete izdržati u samoći srca, živite na svojim usnama, a glasnost biva zabava i razbibriga. I tako je u mnogom vašem razgovoru mišljenje napola ubijeno. Jer, misao je ptica prostora, i u krletki riječi doista može raširiti krila, ali ne može ipak letjeti." Marija je dobro poznavala ovu školu šutnje i ostavila nam svima pouku za cijeli život. Pa i nama, koji po pozivu i poslanju evangelizatora moramo često govoriti ili pisati.

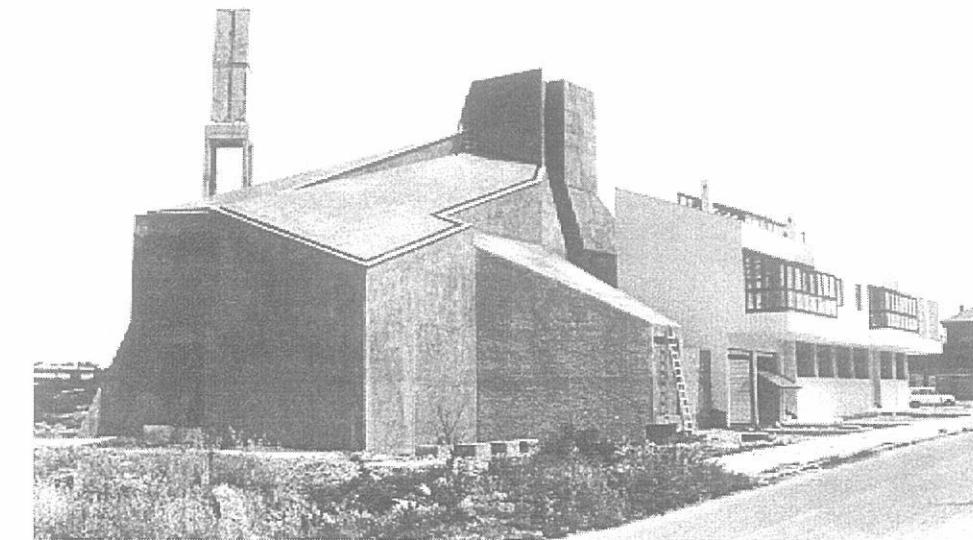
Osim žene šutnje, Papa naglašava i ulogu poslušnosti u Marijinu životu. Ona je na kraju povjesnog posjeta arkandela Gabrijela ponizno uskliknula: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj!" Vjerojatno joj je i nadalje mnogo toga od iznijetog plana ostalo nejasno, ali ona otvara svoje srce i u raspoloživosti duha prihvata ono što Bog od nje traži. Naziva se službenicom, kao ona koja služi.

Marijina poruka posluha, skromnosti i poniznosti djeluje kao prava provokacija ovom vremenu, koje uzdiže hrabrost, jakost, smionost, odlučnost, a s omalovaživanjem ili čak podsmijehom govori o skromnosti, blagosti, ljubaznosti. Porugljivo ih naziva ženskim vrlinama. Za kršćane, u školi Božje Majke poslušne duhu, to spada u jedan od temeljnih životnih stavova: duh malenosti, duh Jahvinih siromaha, o čemu Papa govori u spomenutom odlomku.

Novi zavjet na tradicijama Staroga zavjeta uči što to zapravo znači biti Jahvin siromah. Stari su se Izraelci ponajvećma pouzdavali u svoju snagu, u svoju državu, u svoj sveti grad, u svoj veliki hram, u svoga kralja, u svoje svećenstvo. No, kada su nastupili dani otriježnjenja u sužanstvu i izgnanstvu, pobožni se Izraelci okreću od sebe i obraćaju Onomu koji jedini jamči sigurnost i pruža potporu. U Boga stavljuju svoje pouzdanje, svoju sigurnost. Taj duh predanosti Bogu dolazi do pune eksplozije u Marijinu velespjevu "Veliča", gdje ona od sebe otklanja svaku primisao veličine, a Bogu pripisuje sve veliko što je u njoj izvedeno. Ona dobro pamti da su malenost, da su poslušnost, da su skromnost uvjet u očima Božjim biti velik.

8. ZADAR BORIK - ŽUPA BEZGR. ZAČEĆA BL. DJ. MARIJE

Župa se proteže u zadarskom turističkom predjelu Borik, Puntamika, a osnovana je u nedjelju, 25. kolovoza 1968. godine. Euharistijsko slavlje je toga dana predvodio u prizemlju novosagrađene kuće biskup, generalni vikar mons. Marijan Oblak s župnikom toga kraja o. Eugenom Zaninovićem, ofm., i novim župnikom don Ivanom Mustaćem. Nova župa je posvećena Bezgr. začeću Bl. Dj. Marije. Dekret o osnivanju nove župe izdao je 5. kolovoza 1968. (br. 1569/68) biskup M. Oblak. Župa je nastala podjelom zapadnog dijela župe Presv. Srca Isusova jer se broj njezinih stanovnika gotovo podvostručio proširenjem teritorija sve do Borika i Diklovca. Tako se sretno ostvarila velika zamisao netom preminuloga nadbiskupa Mate Garkovića (+ 26. 5. 1968.).

Kasnije je u tom predjelu podignuta nova crkva, pastoralni centar, "moderno" zdanje od betona i stakla, obloženo kamenim pločama, s gotovo neprimjetnim prozorima. "Djeluje više kao neka utvrda nepravilnih oblika" (fra P. Lubina). Blagoslov gradilišta i kamena temeljca izvršio je 7. pros. 1980. g. nadbiskup Marijan Oblak. Projekt je izradio ing. arh. Ante Uglešić, a radove izvelo GP "Ivan Lavčević" iz Zadra. Sa zapadne strane

crkve diže se veoma neobičan i jedva prepoznatljiv, uski zvonik.

Novu župnu crkvu na Boriku posvetio je pete vazmene nedjelje, 9. svibnja 1982. preko večernjega misnog slavlja uzoriti kardinal Silvio Oddi, pročelnik Sv. zbora za kler, sa nadbiskupom zadarskim M. Oblakom, mons. Šimom Duca, koji je sve darovatelje nadvisio svojim darom za izgradnju crkve i tih dana proslavio 40. obl. misništva, s 52 presbitera, uz radost više tisuća vjernoga naroda (v. Vj. z. nadbiskupije, br. 5-6/82. str. 64-78.).

Tek nedavno, velikom zauzetošću župnika don Šime Perića, nabavljen je krajem 1996. god. pet novih zvona. Tom je prigodom dovršen zvonik i prilagođen smještaju zvona. Radove je izvelo poduzeće "Populo" iz Koprivnice pod vodstvom dipl. ing. Franke Kanjera.

U zvoniku se poredalo pet zvona. Salivena su u renomiranoj ljevaonici ing. Francesca de Poli u gradu Vittorio Veneto.

Prvi zvon je teško 350 kg, promjera 85 cm. Ima notu LA. Posvećeno je župnoj zaštitnici – Bezgrešnom začeću BDM. Nosi Gospin lik i napis: MARIJO, BEZ GRIJEHA ISTOČNOGA ZAČETA, MOLI ZA NAS!

U Arbanasima se služba Božja vršila na starohrvatskom (starocrkvenoslavenskom) jeziku od 1760. do 1860. godine. Upravo, svećenici iz Arbanasa, glagoljaši, bili su oduševljeni branitelji glagoljice i hrvatstva – piše povjesničar don Vladislav Cvitanović.

Župljeni župe Gospe Loretske veoma su svećano proslavili sredinom svibnja 1976. godine 250. obljetnicu doseljenja prvih svojih predaka iz sela s obala Skadarskog jezera. Uz župnika don Fabijana Koščaka slavlje su predvodili nadbiskup zadarski msgr. Marijan Oblak, nadb. barski A. Topić, biskup iz Pizrena N. Prela i msgr. don Šime Duca, domaći sin iz Rima. Svi su oni isticali trajnu odanost današnjih Arbanasa vjeri predaka i Crkvi Božjoj do dana današnjega. Najveća svečanost u župi arbanaškoj slavi se 10. svibnja, na blagdan župne zaštitnice (C. F. Bianchi, sv. I.; P. Lubina, Marijanska Hrvatska, Split, 1995.).

Z o n i k potječe iz 1739. godine, iz vremena stare crkve. Podignut je s njezine istočne strane i skladno se uklapa u zdanje nove, velike crkve. Na zvoniku je poredano pet zvona: dva dolje, jedno poviše i po jedno južne i sjeverne strane.

1. N a j v e c e je zvono "Gospe Loretske". Teško je 850 kg. Postavljeno je 1922. god. za vrijeme talijanske okupacije. Nosi dva poduža latinska natpisa. Prvi glasi: HAEC EST DOMUS DOMINI FIRMITER AEDIFICATA, BENE FUNDATA EST SUPRA FIRMAM PETRAM – Ovaj je dom Gospodnji čvrsto sazdan i dobro utemeljen na čvrstoj stijeni. Natpis je složen u četiri retka. Slika: Raspeti na križu. Drugi je natpis kao i na nekim zvonomima na poluotoku: ME FREGIT FUROR HOSTIS, AT HOSTIS AB AERE REVIXI, ITALIAM CLARA VOCE DEUMQUE CANENS. (Taj natpis nalazimo i na zvonomima u crkvama sv. Frane i sv. Šime). Poviše natpisa vidi se slika Gospe Loretske s kućicom koju drže dva anđela. Ispod natpisa nalazi se naziv ljevaonice: PREMIATI FONDATORI MAGNI LUCCA 1922.

2. D r u g o se zvono zove "Svetoga Josipa" a teško je 575 kg. Glavni natpis: FIDELIS SERVUS ET PRUDENS – QUEM CONSTITUIT DOMINUS SUPER

FAMILIAM SUAM. Poviše natpisa slika Srca Isusova nad kojom anđeli drže vijenac ruža. Sdruge strane zvona natpis kao i na zvonu Gospe Loretske. Uz to mjesto i godina proizvodnje – Lucca 1922.

3. T r e ē se zvono zove "Srca Isusova". Teško je 500 kg. Izliveno je i postavljeno 1922. god. Glavni natpis: IGNEM VENI MITTERE ET QUID VOLO NISI ACCENDATUR – Oganj dođoh baciti na zemlju pa što hoću ako je već planuo (Lk 12,49). Poviše je simbol Srca Isusova, a ispod natpis kao i na gornja dva zvona.

4. Č e t v r t o je zvono tzv. školsko. Teško je 150 kg. Izliveno 1740. Natpis je teško pročitati. ANNO DOMINI MDCCXL. Slike na zvonu: s jedne strane Raspeti a s druge Gospa s Djetetom i natpis OPUS 1740.

5. N a j m a n j e je zvono teško 120 kg. Odliveno je također 1740. god. Natpis nečitljiv.

+ : + : +

Župu se preuzeli svećenici Salezijanske družbe sv. Ivana Boska poslije 2. svj. rata. Prvi župnik salezijanac bio je don Šime Jović, talijanske provincije, po rođenju Arbanas, od 16. 5. 1946. do 1. 9. 1948. godine.

Potom župom upravljaju salezijanci Hrvatske salez. provincije:

1. don albin Česlar: 1948. – 1955.
2. don Stanko Rebek: 1955. – 1959.
3. don Branko Smole: 1959. – 1959. (samo četiri mjeseca)
4. don Đuro Žmegač: 1. 12. 1959. – 1968.
5. don Fabijan Koščak: 1968. – 1976.
6. don Mihael Rodić: 1976. – 1980.
7. don Jozo Kaić: 1980. – 1988.
8. don Marijan Rodić: 1988. – 1996.
9. don Ivan Kordić: 18. 8. 1996. do danas.

Svojim mislima i planovima braća salezijanci već su "u mislima" u idućoj godini kad se navršava pedeseta obljetnica dolaska salezijanaca u Zadar i preuzimanja župe Loretske u Arbanasima.

Koncilska konstitucija "Lumen gentium" u svojem opširnom osmom poglavljju o Blaženoj Djevici, navodi riječi sv. Ireneja da je Marija, "slušajući postala uzrok spasenja i sebi i svemu ljudskom rodu" i nastavlja kako su brojni stari oci u svojem propovijedanju rado tvrdili da je "uzao Evine neposlušnosti bio razriješen Marijinom poslušnošću; ono što je svezala djevica Eva svojom nevjерom, to je Djevica Marija razriješila svojom vjerom". (LG, 56)

VRŠENJE DEKANSKE SLUŽBE

Prenosimo tekst dopisa kojeg je Nadbiskupski ordinariat dostavio svim Dekanastkim uredima u Zadarskoj nadbiskupiji. (Br. 648/1998., 6. svibnja 1998.)

Da bi što bolje zaživjele crkvene strukture u našoj Nadbiskupiji, odlučio sam, nakon IV. sastanka s preč. dekanima, uputiti svim svećenicima u pastoralu sljedeće upute:

1. Dekanska služba u našoj Nadbiskupiji nije dovoljno vrednovana unutar naše mjesne Crkve. Stoga postoji nesnalaženje u vršenju kanonskog rava i obveza gospode dekana u Nadbiskupiji. Isto tako, osjeća se među klerom nedoumica koliko je dekanska služba potrebna i koliko ima mjesta u životu župa unutar dekanata.
2. Da bismo u duhu kanonskih propisa oživjeli dekansku službu i da bi bila vršena i prihvaćena, na temelju Zakonika kanonskog prava (1983. god.) i solidnih tumačenja mnogih autora, želim iznijeti jasna načela koja se tiču s l u ž b e d e k a n a.

a) P o r i j e k l o

Lik i služba dekana pojavljuje se koncem V. stoljeća i definitivno se potvrđuje u IX. stoljeću. U prošlosti služba dekana bila je vezana uz jednu određenu župu, sjedište. Takav kriterij je izmijenjen odlukom pape Pavla VI. u "Ecclesiae Sanctae" I, 19, a taj propis je potvrđen u novom Kodeksu, kan. 554/2.

Završna misao

Nekoć su duhovni učitelji naglašavali poznatu formulu kao siguran putokaz u životu vjernika: "Per Mariam ad Jesum!" Danas ova maksima duhovnog puta nije izgubila ništa od svoje životnosti, s time da je neki suvremenii duhovni pisci malo proširuju i dopunjaju: "Ad Patrem, per Filium, in Spiritu Sancto, sicut et cum Maria!" Poput Marije i s Marijom do Oca, po Sinu, u Duhu Svetom!

O. Ljudevit Maracić

b) P o j a m

Dekan ("vicarius foraneus"), koji se nazivao još i dekanski vikar ili "arhiprezbiter" ili ponekad i drugim imenom, je svećenik koji stoji na čelu dekanata. Dekanati mogu biti ujedinjeni u šira područja, oblikujući tako pastoralne regije. Dok je na čelu dekanata dekan, na čelu pastoralne regije, kad je formirana, stoji pastoralni vikar.

c) I m e n o v a n j e

Ako partikularno pravo ne određuje drugačije, dekan slobodno imenuje biskup po svom razboritom судu, nakon što je čuo mišljenje svećenika u dotičnom dekanatu. Dekan se imenuje na određeno vrijeme. Dijecezanski biskup može iz opravdanih razloga slobodno razriješiti dekana njegove službe.

d) Z a d a c i i p r a v a d e k a n a

Osim ovlasti koje mu daje partikularno pravo, dekan po općem pravu ima sljedeće dužnosti i prava:

- promicati i uskladivati zajedničke pastoralne aktivnosti u dekanatu;
- brinuti se da klerici njegova dekanata žive u skladu sa svojim staležom i da brižljivo udovoljavaju svojim dužnostima;

- brinuti se da bogoslužna slavlja obavljaju prema propisima sv. bogoslužja, da se brižljivo pazi na doličnost i čistoću crkava i posvećenog pribora, osobito u euharistijskom slavlju i čuvanju presv. Sakramenta; da se župne knjige ispravno vode i propisno čuvaju; da se pomljivo upravlja crkvenim dobrima; konačno, da se vodi potrebna briga za župnu kuću.

U dekanatu koji mu je povjeren, dekan:

- neka nastoji da klerici, prema propisima krajevnog prava, u određena vremena, prisustvuju predavanjima, teološkim sastancima, rekolekcijama ili konferencijama, prema odredbi kan. 279, & 2;
- neka se brine da prezbiterima njegova dekanata budu pri ruci duhovna pomagala; isto tako neka se što više zauzima za one koji se nalaze u teškim okolnostima ili imaju poteškoća;
- neka se brine da župnici njegova dekanata, za koje zna da su teško bolesni, bez duhovne i materijalne pomoći; za one koji umiru da se dostojno obavi sprovod; neka se pobrine da prigodom bolesti ili smrti ne propadnu ili se ne odnesu knjige, isprave, posvećeni pribor i drugo što pripada Crkvi;
- prema odluci dijecezanskog biskupa, obavezan je pohađati župe svoga dekanata.

Iz svega navedenoga je vidljivo da Crkva u svojim odredbama promiče supsidijarnost, tj. stupnjevitu odgovornost, što je redovita pojava u svim složenim cjelinama. U Crkvi tu supsidijarnost oživljavaju isti ciljevi koji povezuju dijecezanskoga biskupa, dekane i župnike. U onoj mjeri u kojoj se promiče odgovorna supsidijarnost, moguć je usklađen pastoralni rad i životnost mjesne Crkve. Poslije tolikih nedaća pod komunizmom i nevolja za vrijeme Domovinskog rata, neophodno je oživjeti vidljiv lik Crkve (strukturu), kako bi bila sposobna poslužiti djelu spasenja na povjerenom nam prostoru. Živo Vas potičem da, osobno i zajednički, po dekanatima razmotrite gore izneseno kako bi se "izvršilo blagovjesničko djelo, i naše služenje posve ispunilo" (usp. 2 Tim 4,5).

Sve Vas u Gospodinu Isusu pozdravljam i blagoslivljam.

+ Ivan, nadbiskup

IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA

ZADARSKA ZVONA I ZVONICI, II.

7. ZADAR ARBANASI ŽUPA GOSPE LORETSKE

Arbanasi se nalaze na jugoistočnom dijelu zadarskog poluotoka. Sastavni su dio grada Zadra. Utemeljeni su 1726. god. kada se na poziv nadbiskupa zadarskoga Vicka Zmajevića (+ 1745.), rodom iz Perasta, sklonilo u Zadar šesnaest obitelji iz Albanije zbog progona i straha od odmazde turske. Nastaniše se u predjelu San Marco, tj. u današnjim Arbanasima, gdje podigoše svoja ognjišta. Taj predio prozvaše Mlečani Borgo Erizzo po Nikoli Erizzo koji je tada bio providur Dalmacije, Boke Kotorske i Albanije. On je pridošlim arbanaškim obiteljima dodijelio izvjesna zemljišta u okolini Zadra.

Tima je došljacima, izbjeglicama, neposredno po doseljenju, u predgrađu Arbanasa izgradio na vlastiti trošak nadbiskup Zmajević župnu crkvu, posvećenu Gospi Loretskoj, godine 1737. Također i župni dom koji i danas nad ulaznim vratima ima natpis:

VINCENTIUS ARCIEPISCOPUS
ZMAJEVICH PAROCHORUM
COMMODITATI – MDCCXXXVII.

Zmajević je utemeljitelj župe i crkve u Arbanasima pa ga doseljenici smatraju svojim najvećim dobročiniteljem jer ih je izbavio od turskog istrjebljenja.

Crkva se nalazi usred ondašnjeg naselja. Bila je jednobrodna pačetvorina s kvadratnom apsidom i zvonikom. Apsida je kasnije pretvorena u sakristiju iz koje se moglo u zvonik. Posvetio ju je poslije Zmajevićeve smrti biskup kotorski Ivan A. Castelli 1768. god. Arbanasi su formalno proglašeni župom 1743. godine.

Kada je kasnije zbog novih doseljenika broj župljana porastao, osjetila se potreba izgradnje veće župne crkve. Pitanje je pokrenuo hrvatski preporoditelj dr. Juraj Biankini, a projekt proširenja izradio poznati arhitekt, ing. Ćiril Iveković. Trobrodno zdanje današnje crkve izgrađeno je 1907. god. a crkvu je posvetio 24. lipnja 1912. god. nadbiskup Vinko Puljić. Darežljivošu velikodušnog domaćeg sina mons. don Šime Duca obnovljeni su crkva i župni dvor 1992. godine. Na glavnom oltaru ističe se umjetnička oltarana pala "Prijenos sv. kuće iz Loreta" koju je 1857. god. naslikao poznati zadarski slikar Ivan Skvarčina, suvremenik Franje S. Driolija (Radovi, sv. IV. – V. 1958-59.).

SJEDNICA SVEĆENIČKOG VIJEĆA

U Nadbiskupskom domu u Zadru, održana je **20. svibnja 1998. godine**, pod predsjedanjem nadbiskupa Ivana Prendje, peta sjednica Svećeničkog vijeća. Nakon čitanja zapisnika prijašnje sjednice, pristupilo se je dnevnom redu sjednice:

1. Način ostvarivanja godišnjeg odmora svećenika
2. Pitanja župnikove nazočnosti i odsutnosti iz župe u svjetlu pastoralnih zadaća i kanonskih propisa

Nadbiskup je na početku naglasio da smo unutar prezbiterija dužni vidjeti kako spojiti vanjsku djelatnost sa unutarnjim životom, kako spojiti to da smo odlučeni za Riječ i molitvu, te kako živjeti svoju duhovnost da bi vodili sebe i druge. Svećenicima je potrebna ne samo organiziranost u tehničkom smislu, nego odlučnost za Riječ i molitvu. U tom kontekstu je i važnost godišnjih odmora o čemu govori Zakonik kanonskoga prava, te koncilski Dekret Presbiterorum ordinis, o životu i radu svećenika.

Svi prisutni svećenici su se složili da je nužno potreban odmor, ali u situaciji manjka svećenika najčešće se to može ostvariti kroz tjedni odmor, uz međusobnu zamjenu u dekanatu. Manji broj svećenika to može ostvariti uz zamjenu izvan biskupije. Raspravljalo se je o mogućnosti reduciranja misa, te o uvođenju subotne večernje mise kao nedjeljne. U turističkim mjestima se više traži svećenika ljeti, tako da je važna njegova prisutnost u tom vremenu.

U raspravi o župnikovoj (ne)nazočnosti u župi izražena je potreba o boljoj organiziranosti na nivou župa i dekanata. Uz međusobnu suradnju svećenika u dekanatu, naglašena je potreba organiziranog domaćinstva, te suradnja sa vjernicima laicima u radu na župi. Ako je svećenik odsutan sa župe do sedam dana, o tome treba obavijestiti dekana, ili ako se radi o više dana Ordinarija.

Važno je na župi organizirati svoje vrijeme i naći vremena za rad i odmor, te sve podvrći svom temeljnju poslanju.

Don Zdenko Milić

ODREDBE

UPIS U SJEMENIŠTE "ZMAJEVIĆ"

Nadbiskupski ordinarijat
Broj: 776/1998.
Zadar, 8. lipnja 1998.

Nadbiskupsko sjemenište "Vicko Zmajević"
Nabdiskupska klasična gimnazija
Broj: 31/1998.
Predmet: Prijam u Sjemenište i Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju
Zadar, 25.5. 1998.

I u novu školsku 1998/99. godinu naše Sjemenište primat će nove sjemeništarce. To su tjelesno, duševno i duhovno zdravi mladići koji su završili osnovnu školu, a osjećaju da u sebi nose klic Božjeg poziva za svećeničko zvanje. Oni bi tijekom četverogodišnjeg školovanja u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji s pravom javnosti stanovali i odgajali se u Nadbiskupskom sjemeništu "Zmajević" u Zadru.

Osim njih u slijedećoj novoj školskoj godini u Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju upisali bismo u prvi razred i 15 mladića, željnih istinskoga znanja i odgoja u pravim vrijednostima, a da su iz dobrih kršćanskih obitelji. Oni bi, dakle, bili vanjski polaznici naše Gimnazije, a stanovali bi kod svojih roditelja.

Uvjeti za upis su:

1. Za nove sjemeništarce: Izvorne svjedodžbe VII. i VIII. razreda, rodni list, potvrda o državljanstvu - domovnica, prijava za natječaj (dobiva se u školi), krsni list, molba za prijam (pisana na trgovackom papiru) te preporuka župnika (odvojeno).
2. Za vanjske učenike. Izvorne svjedodžbe VII. i VIII. razreda, čiji zbroj ocjena iz glavnih predmeta iznosi najmanje 50 (bodovni prag 50) /O tome vidi vama poslani dopis naše škole od 26. veljače 1998., Ur. br. 2189-86.98/29 /, rodni list, potvrda o državljanstvu – domovnica, prijava za natječaj (dobiva se u školi), krsni list i pismena preporuka župnika.

Upisi u ljetnom uspisnom roku: u prvom upisnom krugu prijave za upis su 29. i 30. lipnja, upis 3. i 4. srpnja, te u drugom upisnom kruhu: prijave za upis su 8. srpnja, a upis je 10. i 11. srpnja.

Upis u jesenskom upisnom roku: prijave za upis su 24. i 25. kolovoza, a upis je 27. i 28. kolovozā. U tom upisnom roku bodovni prag iznosi 42 boda.

Molim poštovane župnike da o tome upoznaju (osobno i javno) roditelje i učenike.

S poštovanjem,

Ravnatelj:

Don Joso Kokić, v.r.

UPIS NA VISOKU TEOLOŠKO-KATEHTSKU ŠKOLU

Nadbiskupski ordinarijat
Broj: 777/1998.
Zadar, 8. lipnja 1998.

Visoka teološko-katehetska škola
Trg Sv. Stošije 2
23000 Zadar
Broj: 56/1998.
Predmet: Upis na Visoku teološko-katehetsku školu u Zadru
Zadar, 11. svibnja 1998.

Obavještavaju se župnici da će Visoka teološko-katehetska škola u Zadru upisati studente na I. godinu studija.

Pismena provjera znanja bit će 6. srpnja 1998. godine u 17 sati, u prostorijama VTKŠ-e, Trg Sv. Stošije 2, Zadar (Sjemenište "Zmajević").

Provjera znanja je iz poznavanja kršćanskoga nauka: Sveti pismo, Apostolsko vjerovanje, Sakramenti, Moral i Crkvena godina ("Snagom Duha", Dodatak, KS, Zagreb 1990.).

Za upis su potrebni sljedeći dokumenti:

- Krsni list
- Domovnica
- Svjedodžba o završenoj 4-godišnjoj srednjoj školi
- Preporuka župnika
- Dvije fotografije
- Molba

Dokumente treba predati u Tajništvo Škole prije polaganja pismenog ispita.

Drugi rok bit će 10. rujna 1998. godine (na istom mjestu) u 17 sati.

Pozdrav u Gospodinu,

Dr. Tomislav Bondulić, ravnatelj

POBOŽNOST SRCU ISUSOVU

Nadbiskupski ordinarijat
Broj: 775/1998.
Zadar, 8. lipnja 1998.

Mjesec lipanj nas već tradicionalno usmjeruje prema Srcu Isusovu i pobožnosti koja je u mnogim našim župama srasla s narodom. Ovogodišnju pobožnost Srcu Isusovu usmjerimo prema duhovnim zvanjima kako dolikuje s obzirom na Godinu duhovnih zvanja u Zadarskoj nadbiskupiji. Sveti Pavao nas potiče: "Bez prestanka se molite!...Duha ne trnite!"(1 Sol 5, 17.19). Pobožnost na čast srca Isusova može se nastaviti već uhodanim tradicionalnim oblikom (Zlatna krunica na čest Srca Isusova, Litanije Srca Isusova, Posveta Srcu Isusovu), a može se uvijek obogatiti i prilagođenom Službom riječi ili Časoslovom – osobito tekstovima iz službe za svetkovinu Srca Isusova.

Nadbiskup:

+ Ivan, v.r.

opravdati ni pristranim suđenjem ni izazovnim vladanjem nekih igrača ili trenera. Izvikivanje neukusnih i neumjesnih povika, ometanje i vrijeđanje igrača ili sudaca i destruktivni ispad i mogu svjedočiti prije o nezrelosti i primitivizmu nego o iskrenoj podršci svojem klubu. Gledatelji bi morali znati da to nanosi veliku štetu ugledu kluba i grada. To se ne može odobriti bilo da domaća momčad dobiva ili gubi. Tko želi sudjelovati ili vidjeti dobru igru i kome je do pravog športa neće koristiti gužvu i pretvoriti gledalište u dnevno-političku parlaonicu ili tribinu za javni izljev frustracija. Još najgore može biti manipulacija masom koja u ovakvom ozračju i te kako može proći. Ne vjerujem da naši mladi gaje u sebi tolike i takve osjećaje netrpeljivosti i destruktivnosti kako bi to moglo proizlaziti iz onoga što se moglo čuti i vidjeti tamo. Iznenađuje pomalo i ozračje koje je stvoreno poslije te utakmice u javnosti i uzajamna optuživanja nekih visokih dužnosnika iz javnoga života, što stvara umjetno ozračje netrpeljivosti i nezdrave naboje između Zadra i Zagreba. O svemu, pa i o problemima u športu može se i mora govoriti smireno, trijezno i konstruktivno.

Šport oplemenjuje čovjeka, razvija duh kompetencije i samopouzdanja, kolegjalnosti i zajedništva, discipline i moralnosti. Da je čovjek i duhovno biće, kao i tjelesno, dolazi do izražaja upravo u športu koji je nazamisliv bez kategorija istinitosti, iskrenosti, poštivanja pravila igre, objektivnosti, prihvatanja rezultata i fair-playa. Čim svrha ili namjera sportskih priredbi postane tek gola mogućnost zarade, špekuliranja ili prostor za manipulaciju, promašuje se osnovni cilj športa uopće. Zadarska košarka ima slavnu tradiciju. I zadarska mladež i svi naši navijači zasigurno to znaju i vjerujem da neće dopustiti da ovakvim ponašanjem dovedu u pitanje tu sliku Zadra - ne samo kao grada slavne športske tradicije, već i povijesne, kulturne, vjerske i druge. Pred svima odgovornima, vodstvima momčadi i javnim sredstvima priopćavanja stoji zadatak da se gledatelje, posebno mlade, usmjerava pozitivno prema svim vrednotama športa, a preko njega i prema vrednotama čovjeka, društva, domovine i njenih ustanova.

Košarkašima Zadra, ovom zgodom, čestitam na osvojenom kupu i dobrim igrama cijele protekle natjecateljske godine!

TRADICIONALNA PROSLAVA GOSPE OD ZEČEVA U NINU

U ponedjeljak, 18. svibnja, u Ninu je svečano proslavljen tradicionalni hodočasnički blagdan Gospe od Zečeva, spomen na Gospino ukazanje nedaleko starohrvatskog grada Nina, na otočiću Zečevo, 1516. godine. Svečanost je započela još u predvečerje blagdana sv. misom i procesijom s Gospinim kipom koju je predvodio mons. Milivoj Bolobanić, generalni vikar Zadarske nadbiskupije. Na sam blagdan koncelebriranu sv. misu i procesiju starom povjesnom jezgrom Nina

predvodio je mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru, uz sudjelovanje brojnih svećenika i ninskog župnika i dekana don Pavla Zubčića. Mnoštvo hodočasnika iz okolnih mjesta pohodilo je Nin ovom prigodom, te pristupilo sakramentima pomirenja i pričesti. Večernju misu i procesiju, na koju tradicionalno dolaze uglavnom hodočasnici iz grada Zadra predvodio je također mons. Bolobanić.

L. M.

(tenor) isticali su se zajedničkim i pojedinačnim pjevanjem. Uručene su inagrade-spomenice najstarijim živućim članovima zbora "Zmajević".

U subotu, 9. svibnja, u župnoj crkvi, održana je Misa zadužnica za sve pogunle Arbanase u svim ratovima, te prikaz lika i djela don Mihovila - Mije Ćurkovića. Sudjelovali su predavači mr. Serđo Dokoza, dr. Enio Stipčević i prof. Zdenko Matešić. Izvedena su i neka glazbena djela don Mije Ćurkovića.

U ZADRU PROSLAVLJEN SV. LEOPOLD B. MANDIĆ

U utorak, 12. svibnja, svečanim misnim slavlјima u crkvi Gospe od Zdravlja i u katedrali Sv. Stošije, u Zadru je svečano proslavljen blagdan sv. Leopolda Bogdana Mandića, kojemu se prošle godine navršila 100. godišnjica boravka u Zadru. Naime, sv. Leopold Mandić, kao kapucinski redovnik, tri je godine boravio u tadašnjem samostanu kapucina u Zadru, uz svetiše Gospe od Zdravlja, u kome se i danas na poseban način štuje i slavi ovaj hrvatski svetac.

Prigodom blagdana održana je i trodnevница, koju je predvodio o. Nikola Novak, kapucin iz Dubrovnika. Na sam blagdan, glavno misno slavlje u katedrali Sv. Stošije, predvodio je nadbiskup zadarski Ivan Prenda, ocrtaši u homiliji lik ovog poniznog isповједника, osvrnuvši se posebno na njegov boravak u Zadru.

L. M.

NADBISKUPOV ODGOVOR NA UPIT U SVEZI INCIDENTA NA KOŠARKAŠKOJ UTAKMICI ZADAR-CIBONA U ZADRU - ZADARSKI LIST, 12. 05. 1998.

Ono što se događalo na utakmici Zadar-Cibona prošloga tjedna u Zadru, s obzirom na navijače, ne bih nazvao fair-playom gledališta i mogu reći iskreno da me ražalostilo. Igrači Zadra baš u toj utakmici su pokazali da su dobra igra i pravo držanje put do pobjede nad suparnikom. Moglo se dobiti a izgubilo se.

Navijati za svoju momčad po sebi je pozitivna stvar, kao i duh nadmetanja i osjećaj zajedništva i pripadništva svom kraju i gradu. Međutim, kao i svaka stvar koju čovjek dovede izvan okvira razumnosti i uopće van okvira svog ljudskog dostojanstva, na koncu urodi zlom i štetom, izrodi se u svoju suprotnost i gubitak je za sve. To se ne može

37. SVEĆENIČKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

Nadbiskupski ordinarijat
Broj: 778/1998.
Zadar, 8. lipnja 1998.

Draga braćo svećenici,

s radošću Vas pozivam na 37. SVEĆENIČKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE, kojega ćemo proslaviti zajedničkim okupljanjem u četvrtak, 25. lipnja 1998. godine, ove godine u Obrovcu i Benkovcu, sa sljedećim programom:

8,30 – Polazak iz Zadra za Benkovac autobusom sa starog autobusnog kolodvora na rivi

- hotel "Asseria", Benkovac:

Predavanje I : "Duh Sveti – činitelj sakramenata/epikleze"
(mr. Marko Babić, OFM)

Predavanje II: "Duh Sveti – posvetitelj djelitelja sakramenata"
(dr Milan Špehar)

Zajednički objed

Obilazak benkovačkog i obrovačkog kraja

- Župna crkva sv. Josipa, Obrovac, 18 sati

Euharistijska koncelebracija (predvodi nadbiskup Ivan Prenda)

Za sudjelovanje u koncelebraciji ponesite albū, naglavnik i štolu.

Rado Vas očekujem i u Gospodinu pozdravljam.

Nadbiskup:

+ Ivan, v.r.

SVEĆENIČKA REĐENJA

Nadbiskupski ordinarijat
Broj: 779/1998.
Zadar, 8. lipnja 1998.

Draga braćo svećenici!

S radošću Vas izvješćujem da nas je Gospodin ove godine – godine duhovnih zvanja – obdario još trima mladomisnicima: Zdenkom Dundović, Ivicom Jurišić i Marinom Ninčević. Trojica će đakona po mojim rukama primiti red prezbiterata u nedjelju, u predvečerje svetkovine prvoapostola

Petra i Pavla, 28. lipnja 1998. godine, u našoj stolnoj crkvi sv. Stošije u Zadru, preko koncelebriranoga euharistijskog slavlja koje počinje u 19 sati.

Pozivam Vas da mi se pridružite u molitvi za naše mladomisnike, kao i u koncelebraciji, iskazujući tako zajedništvo bratske ljubavi. molimo za njihov rast u vjeri i apostolskom žaru. Utvrdimo ih i bodrimo vlastitim primjerom revnosti, pobožnosti i požrtvovnosti.

Određujem da se polovica od sakupljene milostinje u svim župama, te nedjelje, 28. lipnja o. g., dostavi u Ekonomat nadbiskupije s naznakom "ZA MLADOMISNIKE". Potaknimo vjernike na molitvu i velikodušnost u ovoj prigodi.

Pozdrav i blagoslov u Gospodinu!

Nadbiskup:

+ Ivan, v.r.

22. DIJECEZANSKI KATEHETSKI DAN

Nadbiskupski ordinarijat
Povjerenstvo za katehizaciju
Broj: 780/1998.
Zadar, 8. lipnja 1998.

Draga braćo svećenici, redovnici, redovnice i vjeroučitelji laici!

ovogodišnji naš 22. DIJACEZANSKI KATEHETSKI DAN održat ćemo u srijedu, 26. kolovoza 1998. godine, s dnevnim redom kako slijedi:

8,30 – Euharistijsko slavlje u crkvi Gospe od Zdravlja
(predvodi nadbiskup Ivan Prendić)

10,15 – Dvorana Sjemeništa:
Predavanje:

Zajednički objed u Sjemeništu

S radošću Vas očekujući, u Gospodinu Vas pozdravljam i blagoslivljam.

Nadbiskup:

+ Ivan, v.r.

PROMOCIJE KNJIGE O VJERSKOJ POVIJESTI RAŽANCA

U nedjelju, 3. svibnja 1998., u Ražancu je promovirana knjižica "Dio vjerske povijesti župe Ražanac" Darka Duševića. Nakon svečane Mise u župnoj crkvi Gospe od Ružarija, koju je predvodio župnik i dekna don Stjepan Vinko, na ražanačkom mjesnom trgu izvedeno je starinsko ražanačko kolo - u izvedbi kulturno-umjetničke udruge "Fortuna" iz Ražanca. Nakon kola, u župnom dvoru, predstavljena je knjiga o vjerskoj povijesti Ražanca, u nazočnosti brojnih mještana i gostiju. Izdavač knjige je Župni ured, a pokrovitelj Općina Ražanac. Na promociji su govorili gosp. Frane Lukić, ravnatelj

osn. škole "Juraj Baraković" iz Ražanca, župnik don Stjepan Vinko. Autor knjige je istakao u svom govoru da ga u pisanju knjige motiviralo mišnjenje da " svoju povijest trebamo pisati sami, a ne da nam je pišu drugi". Knjiga donosi pregled crkava i kapelica na području ražanačke župe, priloge o ražanačkim zvonima, statističke podatke iz vjerskog života, popis glagoljaša i kronologiju povijesnih događanja u Ražancu, počevši od 1332. godine kada se Ražanac prvi put spominje.

L.M.

SUSRET NADBISKUPA PRENDE I METROPOLITA PAVLOVIĆA

U ponedjeljak, 4. svibnja 1998. godine, pravoslavni metropolit zagrebačko-ljubljanski i cijele Italije, gospodin Jovan Pavlović, u pratnji suradnika, posjetio je zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prendu, u Nadbiskupskom domu u Zadru. Tom prigodom uručen je dokument namjere o ustupanju dviju čestica zemlje u vlasništvu parohijske crkve Sv. Ilike Zadarskoj nadbiskupiji radi proširenja Nadbiskupske

klasične gimnazije. Nadbiskup Prendić zahvalio se metropolitu Pavloviću na dobroj volji i posjetu, te se zadržao s njim u razgovoru o međucrkvenim odnosima i aktualnim događajima koji utječu na vjerski život obiju kršćanskih Crkava. Metropolit Pavlović je zamolio pomoći Nadbiskupije u rješavanju nekih vlasničkih pitanja Srpske pravoslavne općine u Zadru.

L.M.

DANI GOSPE LORETSKE

U organizaciji Društva zadarskih Arbanasa, održani su od 7. do 10. svibnja o. g. "Dani Gospe Loretske" s bogatim kulturnim programom. U četvrtak, 7. svibnja, održana je promocija knjige "Zbornik radova o fra Bonifaciju Peroviću". U petak, 8. svibnja, u župnoj

crkvi Gospe Loretske, u povodu 50. obljetnice svog osnivanja, održan je svečani koncert mješovitog crkvenog zbara "Vicko Zmajević" i Župnog komornog orkestra, pod ravnjanjem Žana Morovića. Solisti - Martina Gojčeta (alt), Martina Zadro (sopran) i Berto Matešić

bogoslužjima sudjelovalo je mnoštvo vjernika. U svojoj uskrsnoj homili, nadbiskup Prendā je pozvao kršćane u našem društvu da u ovom trenutku odbace dvije napasti - "malodušje, koje se očituje u krilatici 'sve je loše' i pasivnost, prema kojoj stvarnost nije moguće mijenjati. Trebamo se okrenuti pravednosti i solidarnosti kao trajnim duhovnim vrijednostima!" Nadbiskup je istakao kako je moguće mijenjati i čovjeka i društvo, jer imamo snagu uskrsloga Krista, te nam trebaju ljudi koji imaju kršćansku i ljudsku hrabrost, "a mi vjernici pozvani smo ponuditi društvu moralne kvalitete za njegovu izgradnju i boljšak". Lokalne radio postaje kao i Zadarska televizija emitirali su preko Vazmenog trodnevnika posebne duhovne poruke nadbiskupa Prendē u kojima je Nadbiskup tumačio sadržaje koji se toga u Crkvi spominju i slave, pozivajući vjernike na sabranost, molitvu, žrtvu i pohađanje svetog bogoslužja. Sve su radio postaje, lokalne novine i televizija prenijele Nadbiskupovu uskrsnu čestitku svim vjernicima i ljudima

dobre volje u Zadarskoj nadbiskupiji. U svim župama Zadarske nadbiskupije mnoštvo je vjernika sudjelovalo u svim obredima Velikoga tjedna i na svetim misama na Uskrs. U većini župa održane su i tradicionalne noćne procesije Velikoga petka, te pjevanje Gospinog plača.

Uskrsnu radost zadarske Crkve uvećao je i događaj svećeničkog ređenja mladoga đakona. Na Uskrsni ponедjeljak, 13. travnja 1998. godine, u crkvi Svetoga Šime, u Zadru, nadbiskup zadarski, mons. Ivan Prendā zaredio je za svećenika đakona Borisa Pedića, uz sudjelovanje brojnih zadarskih svećenika i vjernika. Mladomisnik je iz zadarske župe Kraljice mira (Stanovi), a studirao je filozofiju i teologiju na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu, te na institutu "Regina Apostolorum" u Rimu.

L.M.

BDJENJE ZA DUHOVNA ZVANJA U ZADRU

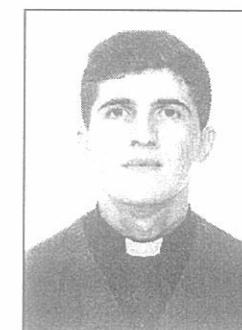
U subotu, 2. svibnja 1998., u zadarskoj katedrali Sv. Stošije, zadarski nadbiskup Ivan Prendā predvodio je svečano molitveno bdjenje u povodu Svjetskog molitvenog dana za duhovna zvanja. Oko 500 sudionika, uglavnom mlađih iz raznih molitvenih zajednica i crkvenih pokreta, zajedno s brojnim svećenicima i redovnicama sudjelovalo je u ovogodišnjem, već drugom po redu bdjenju za duhovna zvanja u Zadru. Ova je, naime, predjubilejska godina - Godina Duha Svetoga - u Zadarskoj nadbiskupiji ujedno i Godina duhovnih zvanja. Uz svečanu službu svjetla na početku bdjenja i zaziv Duha Svetoga, služba riječi se odvijala u obliku triju noćnica u kojima su skupine mlađih iz nekoliko zadarskih gradskih župa čitali iz Svetoga pisma i iz Papine poruke za Dan duhovnih zvanja uz razmatranja, pjesme i molitvu. Nadbiskup

Prendā je, nakon pročitanog Evanđelja iznio svjedočanstvo svoga duhovnog poziva te uputio mlađima poruku: "Krist vas treba! Vaš nadbiskup vas treba radi porušene i stradale Nadbiskupije! Na poseban način treba vas Krist da biste nosili otajstva Milosti u novo tisućljeće na ovom prostoru, da biste kao svećenici, redovnici, redovnice bili svjedoci Nevidljivoga!"

L.M.

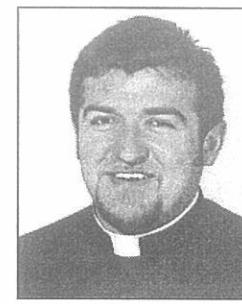
NAŠI MLADOMISNICI

BORIS PEDIĆ

Rođen je u Pridrazi, 28. travnja 1973. godine. Godine 1983. preselio se s obitelji u Zadar, u župu Kraljice mira na Stanovima. Od 1988. do 1991. pohađao je zadarsko sjemenište "Zmajević". Godine 1991/1992. maturirao je u sjemeništu u Pazinu. Godine 1994. završava Filozofski fakultet Družbe Isusove u Zagrebu- Od 1994. do 1997. teološki studij je proveo i diplomirao u Rimu, pri ateneu "Regina apostolorum" s kojim upravljuju "Legionari di Cristo" (Kristovi legionari). Za vrijeme teološkog studija, 31. ožujka 1997. god., na Uskrsni ponedjeljak, zareden je za đakona, da bi godinu dana nakon toga, na Uskrsni ponedjeljak, 1998. godine, u svetištu sv. Šime u Zadru, po polaganju ruku nadbiskupa Ivana Prendē bio zareden za svećenika. Dana 26. travnja 1998. godine, u župi Kraljice mira na Stanovima, proslavio je svoju Mladu misu. Ona bijaše uveličana nazočnošću mnogobrojne rodbine i prijatelja. Dvojica kolega sa studija u Rimu, Jose Sidney Gouvea de Lima (Brazil) i Volwick Toribe (Haiti) također su bili nazočni. "Zahvaljujem dobrom Bogu što mi je poklonio svoje prijateljstvo i molim ga da uz bude mene, da se tako nikada ne postidi što me je izabrao za svoga svećenika."

ZDENKO DUNDOVIĆ

Rođen je 31. listopada 1973. u Zadru, od oca pok. Svetka i majke Zorke. Sin je jedinac. Nakon osmog razreda osnovne škole, potaknut Božjim pozivom, 1988. godine ulazi u sjemenište "Zmajević" u Zadru. Tri je godine proveo u zadarskom Sjemeništu, a zbog ratnih stradanja kojima je Zadar – i Hrvatska – bio izložen, odlazi 1992., zajedno s ostalim kolegama u Pazin, gdje je maturirao u lipnju iste godine. U jesen, 1992. godine, nadbiskup Marijan Oblak šalje ga na studij teologije pri Kolegiju Družbe Isusove u Zagrebu.

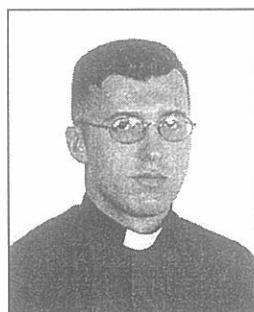
Nakon završenih pet godina studija, a pošto su ispunjeni svi uvjeti koje Crkva za to traži, sadašnji nadbiskup zadarski, mons. Ivan Prendā, 21. rujna 1997., redi ga za đakona, zajedno s dvojicom kolega i prijatelja iz Zadarske nadbiskupije: don Ivicom Jurišićem i don Marinom Ninčevićem. "Radujem se skorom svećeničkom ređenju. Preporučam se u molitve svih onih koji ovo budu čitali – da budem dobar čovjek i dobar svećenik."

IVICA JURIŠIĆ

Rodio se 23. listopada 1966. godine, kao treće dijete u obitelji, odnosno kao najmlađi od trojice braće. Odrastao je u obiteljskom domu u Svetom Petru na moru. Majka je često znala reći kako ima tri sina, pa bila jako sretna kad bi Gospodin jednoga pozvao. Srednju školu je završio u Zadru, stekavši zvanje ekonomskog tehničara komercijalnog usmjerjenja. Po svršetku srednje škole otišao je na odsluženje vojnog roka. Nakon vojnog roka, 1986. godine, u Zagrebu upisuje višu građevinsku školu i na istoj diplomira 1993. godine sa zvanjem inženjera građevinarstva. Godine 1990. počeo je volontirati u zajednici "Kap dobrote". Upravo radeći u "Kapi dobrote", s ljudima s marginе društva, počinje se mijenjati pogled na svijet. Tu upoznaje jednog svećenika, isusovca, koji ga je počeo oduševljavati za svećenički poziv. Ispred "Kapi dobrote" boravi dva mjeseca u Italiji, u zajednici Braće od Evandjela Charlesa de Foucaulda. Dana 21. rujna 1997. godine, u katedralnoj crkvi u Biogradu, zaređen je za đakona. *"Zahvalan sam prvenstveno dragom Bogu i zagovoru blažene Djevice Marije, a onda i svima ostalima koji su mi pomagali na bilo koji način, a osobito ocima Isusovcima koji su mi dali naobrazbu i formaciju što mi je pomoglo, a i pomogat će mi, u ostvarivanju moga cilja."*

MARINO MARIJAN NINČEVIĆ

Roden se u Zadru, 22. veljače 1974. Osnovnu školu završio je u Gorici, mjestu blizu Zadra, gdje je proveo djetinjstvo. Razmišljajući o svećeničkom pozivu i u želji da ga ostvari, stupa u zadarsko sjemenište "Vicko Zmajević" 1988., a maturirao u Pazinu, kamo se zbog ratnih prilika moralio izbjegi. Godine 1992. Nadbiskup ga šalje na studij filozofije i teologije u Zagrebu ocima Isusovcima, na Jordanovac, gdje je proveo šest godina. *"Zahvaljujem Bogu na milosti poziva u dioništvo Kristova svećeništva, a i blaženoj Djevici Mariji na zagovoru, te svima onima koji su mi pomagali na dosadašnjem ostvarivanju svećeničkog poziva, kao i onima koji će me ubuduće pratiti svojim molitvama."* Sveti red svećeništva primit će 20. lipnja 1998., u zadarskoj katedrali sv. Stošije.

VIJESTI I DOGAĐAJI

PASIONSKA BAŠTINA

Već više godina održava se u Hrvatskoj manifestacija pod nazivom "Pasionska baština" - s namjerom da prezentira i vrednuje kulturnu, povjesnu, umjetničku, liturgijsku i duhovnu dimenziju Muke Kristove kao nepresušne inspiracije kulture i duhovnosti. Ove je godine, na Hvaru, održan i međunarodni simpozij Pasionske baštine na kojem je sudjelovao i kard. Paul Poupard, prefekt Sv. Stolice za kulturu. Naše su dvije župe sudjelovale na ovoj manifestaciji - Preko i Veli Iž.

Crkveni pučki pjevači župe sv. Petra i Pavla u Velenom Ižu, predvođeni svojim župnikom don Stanislavom Wielinskim i voditeljem prof. Livijom Marijanom, nastupili su 3. travnja 1998. god., u akademskoj crkvi sv. Katarine, na Gornjem Gradu u Zagrebu, izvedbom svojih tradicionalnih glagoljaških napjeva Velikog tjedna (dijelovi nagdašnjeg "Barabana", Gospin plač, Muka, Klanjanje križu, Puče moj...) popraćene tekstom o specifičnosti napjeva i nekadašnjih običaja i obreda "Vele šetemani". Pjevači su bili odjeveni u tradicijskim nošnjama, u rukama držeći "Palme" - posebno ispletene maslinove grančice koje se blagoslivljaju na Maslinsku nedjelju, a koje su na koncu podijeljene mnogobrojnoj publici. Cijeli snimak ove

izvedbe emitirao je HR Radio Zadar na Veliki petak. Nakon Veložana nastupili su crkv. pučki pjevači iz Vrbnika na Krku, također s napjevima Vel. tjedna.

Prečani su nastupili na Vel. utorak, u kazalištu "Komedija", na Kaptolu, izvedbom "Plaća blažene Dive Marije" od fra Šimuna Klimantovića, Lukoranca, koji je napisan početkom XVI. stoljeća. Skazanje je dramatizirala i režirala gosp. Milena Dundov, a pjevni dio doradio i vodio prof. Ivo Nižić. "Plać" su izveli zajedno Crkveni pjevački zbor župe Preko i folklorna skupina "Kanica" iz Preka. Izvanredno kostimirani i uvježbani, pjevači i glumci iz Preka priuštili su nesvakidašnji korizmeno-pasionski i scensko-glazbeni doživljaj koji podjseća i ukazuje na važnost nekadašnjih crkvenih prikazanja. Prikazanja su vezana uz našu glagoljašku, liturgijsku i književnu baštinu, odigravši važnu ulogu u razvoju narodne svijesti, scenske i glazbene umjetnosti u našem narodu. "Plać blažene Dive Marije" izveli su Prečani i u Zadru, u crkvi sv. Šime, 22. ožujka.

L.M.

USKRS U ZADRU

Svečanim bogoslužjima proslavljeni su u Zadru i čitavoj Zadarskoj nadbiskupiji dani Svetog vazmenog trodnevija i Uskrs. Zadarski nadbiskup, mons. Ivan Prenda, predvodio je u Katedrali Sv. Stošije Misu Večere Gospodnje na Veliki četvrtak, Bogoslužje Muke i Smrti

Gospodnje na Veliki petak, Vazmeno bdjenje na Veliku subotu i dvije Svetе mise na sam dan Uskrsa. Na Veliki petak održana je i tradicionalna procesija Širokom ulicom, od Katedrale do crkve Sv. Šime, s pjevanjem Prijekornice "Puče moj". Na svim